

LIBERIDIAZ

H. G. WELLS

POVESTIRI

EDITURA DE STAT
PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Meridiane

H. G. WELLS

POVESTIRI

În rominește de
B. BEREANU

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Pînă acum un an exista o prăvălie mică și foarte murdară lîngă Seven Dials, deasupra căreia era înscris cu litere galbene, șterse de vreme numele lui „C. Cave, Naturalist și Negustor de Antichități”. Conținutul vitrinelor sale era ciudat de variat : cîțiva colți de elefant, un joc de șah incomplet, mătănii și arme, o cutie cu ochi, două cranii de tigru și unul omenesc, cîteva maimuțe împăiate mîncate de molii (una cu o lampă în mînă), un scrin demodat, un ou de struț sau așa ceva, pătat de muște, niște unelte de pescuit și un acvariu de sticlă, gol, extraordinar de murdar. Exista de asemenea în momentul cînd începe această povestire un bloc de cristal lucrat în forma unui ou și șlefuit ca un briliant. La el priveau doi oameni care stăteau afară, în fața vitrinei ; unul dintre ei un pastor înalt și subțire, celălalt un tînăr cu barba neagră, oacheș la față și cu un costum modest. Tînărul cel oacheș vorbea cu gesturi vii și părea nerăbdător ca tovarășul său să cumpere obiectul.

Stăteau încă uitîndu-se la vitrină, cînd domnul Cave intră în prăvălie cu barba tresăltînd, căci tocmai își luase ceaiul și termina de mestecat pîinea cu unt. Cînd îi văzu pe cei doi oameni și

obiectul atenției lor, își pierdu cumpătul. Aruncă o privire vinovată peste umăr și închise încet ușa. Era un bătrinel cu fața palidă și ochi albaștri, deosebit de umezi : avea părul cenușiu murdar și purta o redingotă albastră jerpelită, un joben vechi și niște papuci de pîslă cu tocurele foarte scilciate. Rămase cu ochii țintă la cei doi bărbați care discutau. Pastorul își băgă mîna adînc în buzunarul pantalonului, cercetă un pumn de bani și un zîmbet plăcut îi dezgoli dinții. Domnul Cave păru și mai deprimat cînd intrară în prăvălie.

Pastorul, fără nici un fel de introducere, întrebă care era prețul oului de cristal. Domnul Cave aruncă nervos o privire spre ușa care dădea în salon și spuse : „cinci lire“. Pastorul, adresîndu-se în același timp tovarășului său și domnului Cave, obiectă că prețul e prea mare — domnul Cave ceruse fără îndoială mult mai mult decît intenționase cînd a achiziționat obiectul — apoi urmă o încercare de tocmeală. Domnul Cave se îndreptă spre ușă, o deschise și spuse : „Prețul este cinci lire“ ca și cînd ar fi vrut să fie scutit de deranjul unei discuții inutile. În acest timp partea superioară a unei fețe de femeie răsări la geamul de deasupra panelului de sus al ușii care dădea în salon și ochii erau îndreptați, plini de curiozitate, spre cei doi clienți.

— Prețul este cinci lire, repetă domnul Cave cu un tremur în voce.

Tinărul cel pacheș, care tăcuse pînă atunci, observîndu-l doar cu atenție pe domnul Cave, spuse în sfîrșit :

— Dă-i cinci lire.

Pastorul îi aruncă o privire, să vadă dacă vorbește serios, apoi, cînd se îndreptă din nou spre domnul Cave, constată că fața acestuia era albă.

— E o grămadă de bani, spuse pastorul și, scotocindu-se prin buzunare, începu să-și numere banii.

Avea doar vreo treizeci de șilingi și ceva, așa că făcu apel la tovarășul său cu care părea să fie prieten intim. Acest fapt îi dădu domnului Cave posibilitatea să se reculeagă și începu să explice agitat că de fapt nu avea dreptul să vîndă cristallul.

Cei doi clienți fură, firește, surprinși și îl întrebă de ce nu se gîndise la aceasta înainte de a începe să se tocmească. Domnul Cave se zăpăci, dar își menținu spusele, declarînd că în după-amiaza aceea cristallul nu era de vînzare, deoarece se prezentase înaintea lor un cumpărător probabil al cristallului. Cei doi clienți, considerînd aceasta ca o încercare de a ridica prețul, se prefăcură că părăsesc prăvălia. În momentul acela însă ușa salonului se deschise și apărură posesoarea bretonului de culoare închisă și a perechiilor de ochi mici.

Era o femeie corpulentă cu trăsături grosolane, mai tinărară și mult mai voluminoasă decît domnul Cave ; se mișca greoi și se înroșise la față.

— Cristallul acesta e de vînzare, spuse ea. Iar cinci lire este un preț destul de bun. Nu înțeleg ce intenții ai, Cave, de nu vrei să accepți oferta domnului !

Domnul Cave, foarte tulburat de această irumpție, o privi furios pe deasupra ochelarilor și, fără prea multă siguranță, își revendică dreptul de a-și conduce afacerile după voia sa. Începu o

ceartă. Cei doi clienți urmăreau scena cu interes și cu oarecare amuzament, ajutînd din cînd în cînd pe doamna Cave cu unele sugestii. Domnul Cave, încolțit, persistă în povestirea aceea confuză și imposibil de crezut despre cineva care se interesase chiar atunci dimineața despre cristal și agitația sa deveni penibilă. Totuși se menținu pe poziție cu o stăruință extraordinară. Cel care puse capăt acestei discuții neobișnuite fu tînărul oriental. Propuse să revină în cursul următoarelor două zile, pentru ca interesele amatorului menționat să nu fie lezate.

— Dar apoi vom insista, adăugă preotul. Cinci lire, nu mai mult !

Doamna Cave luă asupra sa sarcina de a cere scuze în numele domnului Cave, explicînd că uneori este „puțin ciudat“, iar după plecarea clienților, perechea începu să discute deschis incidentul, sub toate raporturile.

Doamna Cave îi vorbea soțului său cu o sinceritate deosebită. Bietul omuleț, tremurînd de emoție, se încurcă singur în poveștile sale, susținînd pe de o parte că avea în vedere un alt client și pe de alta afirmînd că cristalul valora, la drept vorbind, zece lire.

— Atunci de ce i-ai cerut cinci ? întrebă soția.

— Să mă lași să-mi conduc afacerile așa cum cred eu ! răspunse domnul Cave.

Domnul Cave locuia împreună cu o fiică și un fiu, amîndoi vitregi, și în seara aceea, la cină, discuția a fost reluată. Nici unul dintre ei nu avea o impresie prea bună despre metodele domnului Cave în afaceri, dar ultima sa acțiune părea culmea neghiobiei.

— Părerea mea este că a mai refuzat și înainte oferte pentru cristalul acesta, spuse fiul cel vitreg, un mitocan lung și bleg în vîrstă de optsprezece ani.

— Dar cînd i s-a oferit cinci lire ! strigă fiica vitregă, o tînără certăreață, în vîrstă de douăzeci și șase de ani.

Răspunsurile domnului Cave erau dureros de inconsistente ; bombănea numai slab că își cunoștea mai bine decît oricine propriile sale afaceri. Pînă la urmă l-au făcut să-și părăsească cina numai pe jumătate mîncată și să se ducă, cu urechile roșii și cu lacrimi stîrnite de jignire în ochi, să închidă prăvălia pe timpul nopții. De ce lăsase atît de mult cristalul în vitrină ? Ce nebunie ! Asta-i tulbura cel mai mult gîndurile. Pentru moment nu vedea vreun mijloc de a evita vînzarea.

După cină, fiica și fiul său vitreg se gătiră și ieșiră în oraș, iar soția se retrase sus să reflecteze asupra aspectelor comerciale ale cristalului, ajutată de o ceașcă cu apă fierbinte, puțin zahăr, lămîie și încă un ingredient. Domnul Cave s-a dus în prăvălie și a rămas acolo pînă tîrziu sub pretext că ornamează cu pietre interioarele unor acvarii pentru pești aurii, în realitate însă cu totul alt scop, care va fi explicat pe larg mai tîrziu. A doua zi doamna Cave descoperi că cristalul fusese luat din vitrină și așezat în spatele unor cărți vechi, într-un colț. Îl puse la loc vizibil. Dar nu mai discută despre el, deoarece o durere de cap nervoasă o făcea să n-aibă dispoziție pentru discuție. În ceea ce-l privește pe domnul Cave, n-avea niciodată dispoziție să discute cu soția sa. Ziua trecu neplăcut. Domnul Cave era cel puțin mai distrat decît de obicei și în afară de

asta neobișnuit de iritat. După masă, cînd soția era ocupată cu somnul obișnuit, scoase din nou cristalul din vitrină.

A doua zi domnul Cave trebuia să livreze o cantitate de cîini-de-mare uneia dintre clinici unde erau utilizați pentru lucrările de anatomie. În lipsa sa, gîndurile doamnei Cave reveniră la chestiunea cristalului și la modul cel mai potrivit de a cheltui o plească de cinci lire. Și nascocise cîteva modalități foarte plăcute, printre care cumpărarea unei rochii de mătase verde pentru ea și o călătorie la Richmond, cînd zîngănitul clopotului de la intrare o chemă în prăvălie. Clientul era un laborant de la clinică venit să se plîngă că nu i se livraseră niște broaște comandate în ziua precedentă. Doamna Cave nu aproba acest sector special al afacerilor domnului Cave și domnul care intrase într-o dispoziție cam agresivă se retrase după un scurt schimb de cuvinte — cu totul politicos, în măsura în care depindea de el. Ochii doamnei Cave se îndreptară apoi firește spre vitrină; căci vederea cristalului însemna garanția celor cinci lire și realizarea visurilor ei. Mare-i fu surpriza cînd descoperi că dispăruse!

Se duse la locul din spatele tejghelei unde îl descoperise în ziua precedentă. Nu era acolo; imediat începu să caute cu înfrigurare prin prăvălie.

Cînd domnul Cave se întoarse de la treburile cu cîinii-de-mare, pe la două fără un sfert după-amiază, găsi oarecare dezordine în prăvălie și pe soția sa exasperată, stînd în genunchi, după tejghea, și răscolind prin materialele de împaiat. Femeia, înfierbîntată și furioasă, ridică fața deasupra tejghelei, cînd zîngănitul clopotului îi

anunță întoarcerea soțului ei și îl acuză imediat că „l-a ascuns”.

— Ce anume? întrebă domnul Cave.

— Cristalul!

La aceasta, domnul Cave, în aparență foarte surprins, se repezi la vitrină.

— Nu este aici? strigă el. Dumnezeuule mare! Ce s-o fi întimplat cu el?

Chiar atunci fiul vitreg al domnului Cave veni în prăvălie din camera din fund — sosisese acasă cu vreun minut înaintea domnului Cave — blestemînd în gura mare. Era ucenic la un negustor de mobile vechi, în josul străzii, dar lua mesele acasă și era firește enervat că nu găsise prînzul gata.

Dar, cînd auzi de pierderea cristalului, uită de masă și supărarea împotriva mamei și-o abătu asupra tatălui vitreg. Firește, prima lor idee a fost că l-a ascuns. Dar domnul Cave negă cu hotărîre că ar ști ceva despre soarta cristalului. Își însoți asigurările cam îndoielnice cu jurăminte repetate și în cele din urmă ajunse să-și acuze, mai întîi soția și apoi fiul vitreg, de a-l fi luat pentru a-l vinde pe ascuns. Astfel începu o discuție foarte caustică și aprinsă, care sfîrși pentru doamna Cave cu o stare specială a nervilor, între isterie și amoc și-l făcu pe fiul cel vitreg să întîrzie în după-amiaza aceea o jumătate de oră de la prăvălia de mobile. Domnul Cave se adăposti de nervii soției sale, în prăvălie.

Seara chestiunea fu reluată cu mai puțină patimă sub conducerea fiicei vitrege și semănă mai mult cu o anchetă judecătorească. Cina fu neplăcută și culmină cu o scenă penibilă. Domnul Cave

se lăsă în cele din urmă pradă unei exasperări exagerate și ieși trîntind cu violență ușa din față.

Restul familiei, după ce-l forfecă în voie, profitînd de absența lui, scotoci prin casă, din pod pînă în pișniță, sperînd să descopere cristalul.

Ziua următoare cei doi clienți veniră din nou. Fură primiți de doamna Cave aproape în lacrimi. Aflară că nimeni nu și-ar putea imagina tot ce suferise ea din partea domnului Cave în diferite ocazii în timpul calvarului căsniciei sale... Dădu și o versiune denaturată despre dispariția cristalului. Pastorul și orientalul rîseră în tăcere unul la altul și spuseră că este ceva extraordinar. Deoarece doamna Cave părea dispusă să le istorisească povestea completă a vieții sale, se îndreptară spre ușă, gata să părăsească prăvălia. Atunci, doamna Cave, agățîndu-se de o ultimă speranță, ceru adresa pastorului pentru ca să-l poată informa în cazul că va putea obține ceva de la domnul Cave. Adresa i-a fost dată prompt, dar se pare că ulterior a fost rătăcită. Doamna Cave nu-și poate aminti nimic despre ea!

În seara acelei zile familia Cave părea să-și fi epuizat emoțiile și domnul Cave, care fusese plecat de acasă după-amiaza, cină într-o singurătate deplină ce contrasta plăcut cu polemica pasionată din zilele precedente. Pentru cîtva timp atmosfera rămase foarte încordată în gospodăria Cave, dar nici cristalul, nici clientul nu reapărură.

Acum, spunînd lucrurilor pe nume, trebuie să recunoaștem că domnul Cave era un mincinos. Știa perfect de bine unde se află cristalul. În apartamentul domnului Jacob Wace, asistent-preparator la spitalul St. Catherine din Westbourne

Street. Era pe bufet, acoperit parțial cu o catifea neagră, lingă o garafă de whisky american. De fapt, amănuntele acestei expuneri au fost obținute de la domnul Wace. Cave dusese obiectul la spital, ascuns în sacul cu cîinii-de-mare și acolo insistase ca tînărul cercetător să i-l păstreze. La început domnul Wace a șovăit puțin. Legăturile sale cu domnul Cave erau ciudate. Cum avea predilecție pentru personaje originale, îl invitase de mai multe ori pe bătrîn la el să fumeze, să bea un pahar împreună și să-și exprime vederile destul de amuzante asupra vieții în general și asupra soției sale în particular. Domnul Wace o văzuse și pe doamna Cave cu diferite prilejuri, cînd domnul Cave nu era acasă ca să-l servească. Știa că familia se amesteca neconținut în treburile sale, așa că, după ce cîntări chestiunea cu grijă, hotărî să-i pună la adăpost cristalul. Domnul Cave a promis să-i explice mai pe larg cauzele slăbiciunii sale pentru acest cristal, cu altă ocazie, dar a spus lămurit că vede în el anumite imagini. În aceeași seară i-a făcut domnului Wace o vizită.

I-a povestit o istorie complicată. Cristalul, după cum spunea, intrase în posesia sa împreună cu altele lucruri disparate rămase de la o licitație impusă unui alt negustor de curiozități și, necunoscînd ce valoare avea, îl etichetase la zece șilingi. I-a zăcut în prăvălie la acest preț cîteva luni și tocmai se gîndea să-i „reducă prețul“, cînd a făcut o descoperire neobișnuită.

În această perioadă starea sănătății sale era foarte proastă și trebuie să se țină seama că de-a lungul tuturor acestor întîmplări, se înrăutățea. Apoi, era foarte nefericit din cauza neglijenței,

ba chiar a unei proaste comportări intenționate a soției sale și a copiilor vitregi față de el. Soția sa era vanitoasă, risipitoare, fără inimă și cu o înclinare crescândă spre beție; fiica vitregă era meschină și arogantă, iar fiul său vitreg nutrea o antipatie violentă față de el și nu pierdea nici o ocazie ca să i-o arate. Treburile prăvăliei îl copleșeau din greu și domnul Wace crede că se mai întâmpla să și bea din când în când. În tinerețe avusese o situație bună, era un om destul de instruit și acum, din cauza vieții sale nefericite, suferea câteodată săptămâni întregi de melancolie și insomnie. Speriat ca nu cumva să-și deranjeze familia, când gândurile deveneau de nesuportat, se strecura în liniște de lângă soție și rățăcea prin casă. Într-o dimineață, la orele trei, cam pe la sfârșitul lui august, întâmplarea făcu să se ducă în prăvălie.

În cămăruța murdară era un întuneric de nepătruns, cu excepția unui loc unde zări o strălucire neobișnuită. Apropiindu-se, descoperi că era oul de cristal care se găsea în colțul teighelei, lângă fereastră. O rază subțire străbătea printr-o crăpătură a oblonului, cădea pe obiectul de cristal și părea că îl umple în întregime de lumină.

Domnului Cave îi trecu prin minte că aceasta contravenea legilor opticii, așa cum le cunoscuse el în tinerețe. Putea înțelege că razele erau refractate de cristal și că se strâneau într-un focar în interior, dar difuziunea aceasta venea în dezacord cu noțiunile sale de fizică. Se apropie mai mult de cristal, privind atent înăuntrul și în jurul său. Curiozitatea sa științifică care-l determinase în tinerețe să-și aleagă profesiunea i se redeseptă pentru scurt timp. Fu surprins să descopere

că lumina nu rămânea fixă, ci se răsucea în interiorul cristalului ca și când obiectul ar fi fost o sferă scobită, conținând un gaz luminos. Învîrtindu-se în jurul lui pentru a-l vedea din diferite poziții, descoperi deodată că ajunsese între cristal și rază, și că totuși cristalul rămânea luminos. Foarte mirat, îl luă din calea razei luminoase și îl duse în colțul cel mai întunecat al prăvăliei. Rămase strălucitor patru sau cinci minute, apoi pâli încet și se stinse. Îl așază din nou în dreptul razei, și luminozitatea sa fu restabilită imediat.

Pînă aici, cel puțin, domnul Wace a fost în stare să verifice această povestire remarcabilă a domnului Cave. El însuși a ținut în repetate rînduri cristalul în drumul unui fascicol de raze (care trebuia să aibă un diametru mai mic de un milimetru). În întunericul perfect, care se putea obține învelindu-l în catifea neagră, cristalul apărea neîndoielnic foarte slab fosforescent. Se părea, totuși, că luminozitatea sa era de un fel neobișnuit și nu o puteau percepe în egală măsură toți ochii; așa de exemplu, domnul Harbiger — nume cunoscut tuturor cititorilor de literatură științifică interesați de activitatea Institutului Pasteur — era complet incapabil să vadă vreo lumină. Iar capacitatea domnului Wace însuși de a o aprecia era comparativ mai mică decît cea a domnului Cave. Chiar la domnul Cave puterea de percepere varia considerabil, fiind mai puternică în timpul stărilor de slăbiciune extremă și de oboseală.

De la început, lumina aceasta din cristal a stîrnit o curiozitate fascinantă la domnul Cave. Faptul că nu a povestit nici unei ființe omenestii despre observațiile sale neobișnuite dovedește izo-

Iarea sa spirituală mai mult decît ar putea-o face un volum întreg de descrieri patetice. Se pare că trăia într-o asemenea atmosferă de răutate meschină, încît, dacă ar fi recunoscut existența unei plăceri, ar fi riscat s-o piardă. Descoperi că pe măsură ce lumina zilei și cantitatea de lumină difuză creștea, cristalul devenea, după toate aparențele, neluminos. Cîtva timp n-a putut să-și facă observațiile decît în timpul nopții, în colțurile întunecoase ale prăvăliei.

Dar îi trecu prin minte să utilizeze catifeaua veche pe care o întrebuița ca fundal pentru o colecție de minerale. Punînd-o deasupra capului și mîinilor sale, reuși să capete o imagine a mișcării luminoase din cristal chiar în timpul zilei. Era foarte precaut ca nu cumva să fie descoperit de soție și își vedea de cercetări numai după-amiezele, cînd ea dormea, la etaj, și chiar și atunci cu prudență, într-un colț, sub tejghea. Într-o zi, învîrtind cristalul în mîini, zări ceva. Apăru și dispăru ca o licărire. Totuși avu impresia că i se dezvăluisese pentru un moment imaginea unui ținut întins și ciudat ; rotindu-l, văzu din nou, tocmai cînd lumina pălea, aceeași apariție.

Ar fi plictisitor și inutil de înșirat acum toate fazele descoperirii domnului Cave. Este de ajuns să comunicăm rezultatul : privind cu atenție cristalul sub un unghi de aproape 137° cu direcția razei luminoase, se obținea o imagine clară și persistentă a unui ținut vast și bizar. Nu era de loc ca în vis ; producea o impresie precisă de realitate și cu cît lumina era mai bună, cu atît imaginea părea mai reală și mai persistentă. Era un tablou mișcător ; adică, anumite obiecte se mișcau, dar încet și ordonat ca în realitate, iar imaginea se

schimba potrivit direcției luminii și a unghiului sub care era privită. Trebuie să fi fost ca atunci cînd privești o vedere printr-o oglindă convexă și rotești oglinda pentru a prinde diferite aspecte.

După cum m-a asigurat domnul Wace, descrierile domnului Cave erau foarte amănunțite și complet lipsite de trăsătura emotivă care colorează halucinațiile. Dar trebuie amintit că toate eforturile domnului Wace de a vedea ceva în opalescența clară a cristalului au rămas fără succes. Senzațiile celor doi oameni se deosebeau mult în privința intensității și este cu totul de înțeles că ceea ce pentru domnul Cave era o priveliște, pentru domnul Wace rămînea doar o pată neclară.

După descripția domnului Cave, priveliștea rămînea mereu o cîmpie întinsă și părea totdeauna văzută de la o înălțime considerabilă, ca dintr-un turn sau de pe un catarg. La răsărit și la apus cîmpia era mărginită în depărtare de niște stînci roșietice care-i aminteau de o pictură pe care o văzuse ; dar ce pictură anume, domnul Cave nu putea stabili. Aceste stînci se îndreptau spre nord și sud (putea recunoaște punctele cardinale după stelele vizibile cîteodată noaptea) îndepărtîndu-se parcă spre infinit și ștergîndu-se în negura depărtărilor înainte de a se întîlni. El se afla mai aproape de sirul de stînci răsăritean ; cînd avu loc prima sa observație, văzu o mulțime de forme care se avîntau în zbor, negre, pe cerul luminat de soarele ce se înălța deasupra stîncilor lucind pe fundalul umbrei lor. Domnul Cave le luă drept păsări. Sub el se întindea un șir întins de clădiri, pe care părea că le privește de sus și care pe măsură ce se apropiau de marginea neclară și refractată a imaginii, deveneau șterse. Se vedeau

de asemenea, lângă un canal larg și strălucitor, niște copaci neobișnuiți ca formă și colorit — cînd de un verde-închis ca al mușchiului de pădure, cînd de un cenușiu minunat. Prima dată aceste imagini i-au apărut domnului Cave numai ca niște licăriri. Mîinile îi tremurau, a început să i se învîrte capul, imaginea a apărut și a dispărut înnegurîndu-se și devenind neclară. La început i-a fost foarte greu să regăsească unghiul sub care trebuia să privească pentru a putea vedea din nou imaginea.

Cam după o săptămînă, după ce în acest interval de timp se părea că speranțele sale sînt înșelate, căci nu obținuse altceva decît unele licăriri și o oarecare experiență utilă în mînuirea cristalului, avu din nou succes. De data aceasta apărură o vedere a văii în lungul ei. Vederea era diferită, dar avea convingerea ciudată, confirmată din plin de observațiile sale ulterioare, că privea lumea aceea neobișnuită din exact același loc, deși într-altă direcție. Fațada întinsă a clădirii impunătoare de pe al cărei acoperiș privise în jos înainte se îndepărtase acum în perspectivă. Cave o recunoscuse după acoperiș. În fața clădirii era o terasă solidă, de o lungime neobișnuită, în mijlocul căreia, la anumite intervale, se înălțau niște catarge uriașe dar foarte grațioase, cu niște obiecte mici strălucitoare care reflectau soarele pe cale să apună. Domnul Cave n-a înțeles însemnătatea acestor mici obiecte decît ceva mai târziu, în timp ce-i descria domnului Wace scena. Terasa era situată deasupra unui desiș cu o vegetație extrem de abundentă și delicată, iar dincolo de ea era o poiană verde, întinsă, unde se odihneau niște ființe late, asemănătoare ca formă cu niște că-

răbuși, dar incomparabil mai mari. Dincolo de poiană se întindea un trotuar bogat decorat, din piatră roșatică deschisă, iar mai departe, mărginită de niște buruieni dese roșii, și străbătînd valea paralel cu stîncile îndepărtate, se vedea o întindere mare de apă, ca o oglindă. Aerul părea plin de stoluri de păsări uriașe, care zburau în ocoluri falnice; dincolo de rîu, printre copacii ca niște mușchi și licheni giganți, se întindeau o mulțime de clădiri splendide, bogat colorate, care sclipeau în soare din cauza ornamentelor și fațetelor metalice. Deodată ceva flutură de cîteva ori prin fața lui Cave, ca un evantai împodobit cu pietre prețioase sau ca bătaia unei aripi, și o față, sau mai curînd partea superioară a unei fețe cu niște ochi foarte mari apărură lângă obrazul său ca și cînd ar fi fost de cealaltă parte a cristalului. Domnul Cave fu atît de speriat și impresionat de aspectul categoric de realitate al acestor ochi, încît își trase capul înapoi și se uită în spatele cristalului. Ajunsese atît de absorbit de observațiile sale, încît fu foarte surprins să se regăsească în întunericul rece al prăvălioarei cu mirosul obișnuit de măt, mușgai și putregai. Și în timp ce-și roti ochii în jur, cristalul strălucitor păli și se stinse.

Acestea erau primele impresii generale ale domnului Cave. Relatările sale sînt deosebit de clare și amănunțite. De la început, valea aceea care-i fulgeră pentru o clipă prin fața ochilor avu un efect straniu asupra imaginației sale și, cînd începu să înțeleagă amănuntele scenei pe care o vedea, mirarea îi crescuse, devenind o adevărată pasiune. Își vedea de negoț la întîmplare, distrat, gîndindu-se tot timpul cum să se întoarcă la ob-

servațiile sale. Și iată că la câteva săptămîni după ce zărise pentru prima dată valea, apărură cei doi clienți cu oferta lor și așa cum v-am povestit, de-abia reuși cu multă greutate și emoție să evite vînzarea cristalului.

Cît timp domnul Cave păstră în secret descoperirea sa, ea rămase numai un fel de minunăție pe care trebuia s-o privească pe furiș, cum privește un copil într-o grădină străină. Dar domnul Wace, deși este un cercetător științific încă tînăr, are o minte deosebit de lucidă și metodică. De îndată ce cristalul ajunse la el și se convinse, văzînd cu propriii săi ochi fosforescența, că există într-adevăr anumite dovezi în sprijinul afirmațiilor domnului Cave, începu să cerceteze chestiunea în mod sistematic. Domnul Cave era plin de dorința de a-și desfăta ochii cu priveliștea tînutului acela minunat pe care-l vedea și venea în fiecare seară de la opt și jumătate pînă la zece și jumătate, uneori chiar și în timpul zilei, cînd domnul Wace nu era acasă. Nu lipsea nici duminicile după amiază. De la început domnul Wace a luat note amănunțite și, mulțumită metodei sale științifice, a putut dovedi legătura dintre direcția din care pătrundea în cristal raza de lumină și orientarea imaginii. De asemenea, el a îmbunătățit mult condițiile de observație, închizînd cristalul într-o cutie cu o mică deschizătură prin care intra raza de lumină și înlocuind stururile sale gălbui cu olandă neagră, așa că, după puțin timp, putură contempla valea în orice direcție doreau.

Acum, după ce lucrurile au fost clarificate, putem da o scurtă descriere a lumii care se vedea în cristal. Totdeauna domnul Cave era acela care vedea imaginile și metoda de lucru rămînea ne-

schimbată : el observa cristalul și raporta cele văzute, în timp ce domnul Wace (care învățase să scrie pe întuneric în timpul studenției) scria o notă scurtă asupra celor raportate. Cînd cristalul pălea, era așezat în cutia sa în poziția convenită și se aprindea lumina. Domnul Wace puneă întrebări și sugera observații pentru a clarifica punctele dificile. Desigur că această activitate nu avea nimic fantastic, păstrînd un caracter științific.

Domnul Wace îndreptă curînd atenția domnului Cave spre ființele asemănătoare cu niște păsări, prezente în număr atît de mare cu ocazia fiecăreia dintre observațiile anterioare. Prima sa impresie a fost corectată în curînd și cîtva timp a considerat că ar fi o specie diurnă de lilieci. Apoi se gîndi, oricît ar părea de grotesc, că ar putea fi heruvimi. Capetele lor erau rotunde și ciudat de umane și ochii care îl înspăimîntaseră atît de mult cu ocazia celei de-a doua observații, aparțineau uneia dintre aceste ființe. Aveau niște aripi late, argintii, fără pene, dar sclipind aproape tot atît de strălucitor ca peștele abia scos din apă, și cu un joc de culori tot atît de fin. După cum a aflat domnul Wace, aceste aripi nu erau ca cele de pasăre sau de liliac, ci se sprijineau pe niște coaste curbate care se respirau din corp. (Un fel de aripă de fluture cu niște nervuri curbe pare să redea cel mai bine aspectul lor.) Corpul era mic, dar dispunea de două mînunchiuri de organe de apucat, ca niște tentacule lungi, situate imediat sub gură. Oricît de necrezut îi păru domnului Wace, totuși în cele din urmă fu obligat să admită că acestor creaturi le aparțineau clădirile acelea mari asemănătoare celor omenești, și grădinile grandioase care împodobeau valea aceea. Domnul

Cave a observat că clădirile, printre alte particularități, nu aveau uși, iar locuitorii lor ieșeau și intrau prin niște ferestre mari circulare, deschise. Coborau pe tentacule, își strîngeau aripile pînă ce le reduceau aproape la dimensiunile unui baston și săreau înăuntru. Mai erau o mulțime de ființe înaripate mai mici, ca niște libelule uriașe, molii și gîndaci zburători, iar pe pajiști se tirau leneș încoace și încolo niște cărăbuși gigantici cu culori strălucitoare. Pe trotuare și pe terase se vedeau niște creaturi cu capete mari, asemănătoare unor libelule, dar fără aripi, care țopăiau aferate pe tentaculele lor încălceite.

Au mai fost menționate obiectele strălucitoare de pe catargele situate pe terasa clădirii celei mai apropiate. După ce a privit foarte intens unul dintre aceste catarge, într-o zi deosebit de luminoasă, domnului Cave i-a trecut prin minte că obiectul strălucitor de acolo era un cristal la fel ca acela pe care-l scruta cu privirea. Iar o examinare și mai atentă l-a convins că fiecare dintre cele aproape douăzeci de catarge purta cîte un obiect asemănător.

Din cînd în cînd una dintre marile zburătoare filfiia spre cîte un catarg, își strîngea aripile, își încolăcea tentaculele în jurul catargului și privea intens cristalul cîtva timp — uneori pînă la cincisprezece minute. Iar cît privește cristalul prin care Cave privea în lumea aceea neobișnuită, o serie de observații făcute la propunerea domnului Wace i-au convins pe amîndoi că se afla de fapt în virful catargului situat la extremitatea terasei și că cel puțin o dată unul dintre locuitorii celeilalte-lumi privise în fața domnului Cave în timp ce făcea aceste observații.

Iată elementele esențiale ale acestei povestiri foarte ciudate. În afară de cazul că am respinge-o în întregime, ca fiind o născocire a domnului Wace, trebuie să credem una din două: ori cristalul domnului Cave era în același timp în două lumi și, pe cînd era deplasat într-una, rămînea fix într-alta, ceea ce pare cu desăvîrșire absurd; ori erau două cristale într-o anumită legătură specială unul cu altul, astfel încît ceea ce se vedea în interiorul unuia era, în anumite condiții, vizibil în cristalul corespunzător pentru un observator din lumea cealaltă; și viceversa. În prezent, desigur, nu cunoaștem vreun mijloc prin care două cristale ar putea să se găsească într-o astfel de legătură, dar în zilele noastre cunoaștem suficient de mult ca să înțelegem că așa ceva nu este pe deplin imposibil. Această concepție asupra cristalelor ca fiind în legătură este presupunerea făcută de domnul Wace, și mie cel puțin mi se pare extrem de plauzibilă...

Dar unde se află cealaltă lume? Și asupra acestui lucru inteligența vie a domnului Wace aruncă repede lumină. După apusul soarelui, cerul se întuneca rapid — desigur că era și un foarte scurt amurg — și stelele începeau să strălucească. Se cunoștea că erau aceleași ca cele pe care le vedem și noi, aranjate în aceleași constelații. Domnul Cave a identificat Ursele, Pleiadele, Aldebaran și Sirius; așa că cealaltă lume trebuia să fie undeva în sistemul nostru solar și cel mult la cîteva sute de milioane de mile de lumea noastră. Urmărind acest fir, domnul Wace a stabilit că cerul era la miezul nopții de un albastru mai închis chiar decît cerul nostru la solstițiul de iarnă și că soarele părea puțin mai mic. Iar pe cer mai erau două luni

mici ! „ca propria noastră lună, dar mai mici și de aspect cu totul diferit“. Una dintre ele se mișca atât de rapid, încît mișcarea ei era vizibilă cu ochiul liber. Lunile nu se vedeau niciodată în înaltul cerului, ci dispăreau îndată ce răsăreau. Aceasta se explică prin faptul că, fiind foarte aproape de planeta lor, erau curînd eclipsate din cauza rotației. Toate acestea corespund în întregime, deși domnul Cave nu o știa, condițiilor ce se presupun a fi pe Marte.

Într-adevăr, de ce să nu admitem că domnul Cave, privind atent în interiorul cristalului, vedea în realitate planeta Marte și pe locuitorii săi ? Și, dacă era așa, atunci steaua care lucea atât de strălucitor noaptea pe cerul acelei apariții îndepărtate nu putea fi altceva decît Pămîntul nostru.

Cîtva timp marțienii — dacă într-adevăr erau marțieni — nu și-au dat se pare seama că sînt supravegheați de domnul Cave. O dată sau de două ori s-a întîmplat ca unul să vină să se uite și apoi să se îndepărteze după scurt timp spre alt catarg, ca și cînd imaginea nu era multumitoare. În tot acest timp, domnul Cave a putut să observe ce se întîmplă cu ființele înaripate, fără să fie tulburat de atenția lor și, deși descrierea sa ne pare vagă și fragmentară, este totuși foarte sugestivă. Imaginați-vă impresia pe care și-ar face-o despre omenire un observator de pe Marte, care, după o pregătire dificilă și obosindu-și mult ochii, ar fi fost în stare să privească Londra din clopotnița bisericii St. Martin, cel mult patru minute fără întrerupere ! Domnul Cave nu era în stare să precizeze dacă marțienii înaripați erau aceiași cu marțienii care țopăiau pe trotuare și terase și dacă aceștia din urmă își puteau pune

aripi după dorință. Văzu de cîteva ori niște bipezi greoi, evocînd vag chipul unor maimuțe albe, în parte transparente, hrănindu-se printre un fel de copaci acoperiți cu licheni, iar o dată cum cîțiva dintre aceștia o luară la fugă din fața unuia dintre marțienii cu cap rotund care țopăiau. Acesta îl prinse pe unul în tentacule, apoi imaginea păli brusc și domnul Cave rămase în întuneric într-o așteptare foarte chinuitoare. Altă dată ceva mare, pe care domnul Cave l-a luat la început drept vreo insectă gigantică, apărui înaintînd extraordinar de rapid de-a lungul trotuarului din apropierea canalului. Cînd se apropie mai mult, domnul Cave își dădu seama că era un mecanism din metale sclipitoare și extraordinar de complex. Apoi, cînd se uită din nou, dispăruse din vedere.

După cîtva timp domnul Wace dori să atragă atenția marțienilor și cînd ochii ciudați ai unuia dintre ei apărură în cristal, domnul Cave începu să strige, sări în lături și imediat aprinse lumina, începînd să semnalizeze prin gesturi. Dar cînd, în cele din urmă, examină din nou cristalul, marțianul dispăruse.

Pînă aici progresaseră aceste observații la începutul lui noiembrie, cînd domnul Cave, dîndu-și seama că bănuielile familiei sale în legătură cu cristalul se domoliseră, începu să-l ia cu el acasă, pentru ca să se poată consola cînd avea ocazie, ziua sau noaptea, cu ceea ce devenise repede lucrul cel mai real în viața sa.

În decembrie, munca domnului Wace în legătură cu un nou examen se intensifică, ședințele lor fură fără voie suspendate și zece sau unsprezece zile, nu știe precis, nu l-a mai văzut de loc pe domnul Cave. Dorința de a relua cercetările

puse însă stăpînire pe el și, cum sesiunea de examene nu mai cerea eforturi prea mari, se duse la Seven Dials. În colț observă un oblon ridicat la vitrina unui negustor de păsări, apoi un altul la cea a unui cizmar. Prăvălia domnului Cave era închisă.

Bătu, și ușa îi fu deschisă de către fiul vitreg, îmbrăcat în negru. Acesta o chemă îndată pe doamna Cave, și domnul Wace nu putu să nu observe veșmintele sale de doliu ieftine, dar abundente și foarte impunătoare. Fără a fi prea surprins, domnul Wace află că domnul Cave murise și fusese îngropat. Doamna Cave lăcrima și vocea ei era puțin îngroșată. Tocmai se întorsese de la cimitirul Highgate. Era în întregime preocupată de planurile sale de viitor și de înmormîntarea onorabilă pe care i-o făcuse. Totuși în cele din urmă domnul Wace reuși să afle amănuntele morții domnului Cave. Fusese găsit mort în zori, în prăvălie, a doua zi după ultima sa vizită la domnul Wace, cu cristalul strîns în mîinile reci ca piatra și cu fața surîzătoare. Catifeaua cutiei cu minerale era pe podea la picioarele sale. Trebuie să fi murit cu cinci sau șase ore înainte de a fi fost găsit.

Aceasta fu o lovitură puternică pentru domnul Wace și începu să-și facă reproșuri amare că nu dăduse atenție simptomelor clare ale bolii bătrînului. Totuși, primul său gînd se îndreptă la cristal. Abordă acest subiect cu foarte mare prudență, căci cunoștea ciudățeniile doamnei Cave. Amuți cînd află că fusese vîndut.

Primul impuls al doamnei Cave, de îndată ce corpul domnului Cave fusese ridicat, a fost să-i scrie zăpăcitului aceluia de pastor care oferise

cinci lire pentru cristal și să-l informeze că îl găsiseră; dar după o vînaătoare intensă, împreună cu fiica ei, se convinseseră că adresa se pierduse. Neavînd mijloacele necesare pentru a putea ține doliul și a-l înmormînta pe domnul Cave cu toată pompa pe care o cerea demnitatea unui vechi locuitor de pe Seven Dials, apelaseră la un coleg de bransă prieten, din Great Portland Street. Acesta fusese foarte amabil și preluase o parte din obiecte cu un preț pe care el însuși îl stabilise, iar oul de cristal se găsea printre ele. Domnul Wace, după condeleanțele de rigoare exprimate poate cu prea multă dezinvoltură, se grăbi să se ducă în Great Portland Street. Acolo află că oul de cristal fusese vîndut unui bărbat înalt, oacheș, îmbrăcat în gri. Și cu asta se și termină brusc elementele mai importante ale acestei povestiri ciudate și, după mine, cel puțin foarte interesante prin ipotezele pe care le sugerează. Negustorul din Great Portland Street nu știa cine era bărbatul înalt și oacheș îmbrăcat în gri și nici nu-l observase cu suficientă atenție pentru a-l putea descrie în amănunțime. Nu știa nici măcar în ce direcție o luase, după ce părăsise prăvălia. Domnul Wace rămase cîtva timp în prăvălie, punînd la încercare răbdarea negustorului cu întrebări deșarte, prin care își revărsa propria sa supărare. În cele din urmă, dîndu-și brusc seama că întreaga chestiune i-a scăpat din mîini, dispăru ca o nălucă, se reîntoarse acasă, puțin mirat să-și regăsească notele pe care le făcuse, palpabile și vizibile încă, pe masa în dezordine.

Enervarea și dezamăgirea sa erau desigur foarte mari. Făcu o a doua vizită (tot atît de zadarnică) negustorului din Great Portland Street și recurse

la anunțuri în periodice care era probabil să cadă în mîinile unui colecționar de bibelouri. Scrise de asemenea scrisori la *Daily Chronicle* și *Nature*, dar amîndouă aceste periodice, suspectînd o farsă, îi cerură să se mai gîndească o dată înainte de a le da publicității și îi atraseră atenția că o poveste atît de neobișnuită, din nefericire atît de lipsită de dovezi, ar putea să-i pericliteze reputația de cercetător. În afară de aceasta, era foarte ocupat cu propriile sale treburi. Așa că, după vreo lună, cu excepția unor vizite întîmplătoare pe la unii negustori de antichități, ca să le reamintească rugămîntea lui, abandonă căutarea oului de cristal, care a rămas pînă astăzi nedescoperit. Din cînd în cînd, îmi spuse el și îl cred în întregime, pasiunea îl cuprinde din nou și își lasă ocupațiile urgente ca să reia cercetările.

Dacă cristalul va rămîne sau nu pierdut pentru totdeauna, dacă se va cunoaște sau nu materia din care era făcut și originea sa, sînt probleme asupra cărora în prezent nu se pot face decît supoziții. Presupunînd că posesorul lui actual este un colecționar, era de așteptat să afle de cercetările domnului Wace prin intermediul negustorilor. Domnul Wace reuși să descopere că pastorul și „orientalul” domnului Cave nu erau alții decît pastorul James Parker și tînărul prinț de Bosso-Kuni din Java. Le este de altfel recunoscător pentru unele amănunte. Prințul fusese minat de curiozitate și extravagantă. Dorea atît de mult să cumpere cristalul, deoarece domnul Cave dovedea o ciudată dorință de a nu-l vinde. Este foarte posibil că cel de al doilea cumpărător să-l fi luat întîmplător, fără ca să fie de loc colecționar. N-ar fi de mirare ca oul de cristal să se găsească în

prezent la mai puțin de o milă depărtare de locul unde mă aflu, împodobind vreun salon sau servind drept presse-papier, fără ca să i se cunoască însușirile excepționale. Tocmai acest gînd m-a îndemnat într-o oarecare măsură să dau istoriei oului de cristal forma unei povestiri, dimpreună cu dorința de a o aduce și la cunoștința amatorului obișnuit de literatură.

Părerea mea asupra acestei chestiuni e efectiv aceeași cu a domnului Wace. Cred că între cristalul de pe catargul din Marte și oul de cristal al domnului Cave există o legătură fizică oarecare, în prezent cu totul inexplicabilă. Amîndoi credem de asemenea că oul de cristal de pe pămînt trebuie să fi fost trimis aici de pe planeta Marte — poate într-un trecut îndepărtat, pentru a da marțienilor o imagine clară a vieții noastre. Se poate ca perechile cristalelor de pe celelalte catarge să fie de asemenea pe globul nostru. Oricum, faptele de mai sus nu se pot explica îndeajuns numai prin admiterea unui caz de halucinație.

— Iată, acesta — spuse bacteriologul împingînd sub microscop o lamelă de sticlă — este un preparat din celebrul bacil de holeră, bacteria holerii.

Omul cu fața palidă se uita atent în microscop. Fără îndoială că nu era obișnuit cu astfel de lucruri, fiindcă își acoperea ochiul liber cu mîna sa albă și moale.

— Nu văd aproape nimic, spuse el.

— Rotiți puțin acest șurub, îl sfătui bacteriologul. Poate că microscopul nu este reglat pentru dumneavoastră. Ochii diferă atît de mult! Numai o fracțiune de învîrtitură într-o parte sau într-alta...

— Ah! Acum văd! exclamă vizitatorul. În definitiv nu este prea mult de văzut. Niște linii și fișii mici, trandafirii. Și totuși, aceste mici particule, aceste vietăți atomice s-ar putea înmulți și ar putea distruge un întreg oraș! Formidabil!

Se ridică și, luînd bucățica de sticlă de sub microscop, o privi în zare, întorcîndu-se spre fereastră.

— Aproape invizibil, spuse el, examinînd preparatul. Ezită. — Sînt vii? Sînt periculoși acum?

— Cei de-aici au fost colorați și omorîți, spuse bacteriologul. În ceea ce mă privește, aș dori să-i putem omori și colora pe toți, în întreg universul.

— Presupun — observă zîmbind ușor omul cel palid — că nu prea țineți să aveți în jurul dumneavoastră așa ceva în stare activă, în viață?

— Dimpotrivă, sîntem obligați să avem, răspunse bacteriologul. Iată, de exemplu. Străbătu camera și luă în mînă una dintre numeroasele eprubete sigilate. Aici sînt vii. Este o cultură de bacterii vii ale bolii. Ezită. Ca să spun așa, holeră conservată.

O ușoară sclipire de satisfacție apărură pentru moment pe fața bărbatului celui palid.

— Posedați ceva teribil, spuse el, devorînd eprubeta cu ochii.

Bacteriologul urmări plăcerea bolnăvicioasă din expresia vizitatorului său. Omul care-l vizita în după-amiaza aceea, cu o recomandare din partea unui vechi prieten, îl interesa datorită chiar contrastului dintre temperamentele lor. Părul moale și negru, ochii cenușii-închis cu o expresie rătăcită, nervozitatea sa, interesul capricios, dar totuși viu, al acestui vizitator se deosebea mult de calmul și înclinarea spre reflexiune a cercetătorului științific, cu care avea în special de-a face bacteriologul. De aceea era poate natural să abordeze aspectul cel mai de efect al chestiunii pentru un auditor atît de vădit impresionat de natura ucigătoare a obiectului în discuție.

Tinu eprubeta în mînă, gînditor.

— Da, iată aici molima întemnițată. Sparge o eprubetă de aceasta într-un rezervor de apă potabilă. Spune acestor infime particule de viață

pe care, pentru a le putea revedea, trebuie să le colorezi și să uzezi de puterea cea mai mare de mărire a microscopului, fiindcă altfel nu le poți vedea, nici mirosi, spune-le așadar : „Duceți-vă de aici, creșteți și vă înmulțiți și umpleți rezervoarele de apă“, și moartea misterioasă, moartea imposibil de urmărit, moartea rapidă și teribilă, moartea plină de dureri și degradare va fi lansată asupra acestui oraș și va pătrunde când ici, când colo, alegându-și victimele. Aici va răpi soțul soției, dincolo, copilul mamei, aici va răpi pe omul de stat din funcția lui, dincolo, pe muncitor de la truda sa. Bacilul va înainta de-a lungul conductelor de apă, se va furișa de-a lungul străzilor, alegând și lovind într-o parte și într-alta câte o casă în care apa de băut n-a fost fiartă, se va strecura în rezervoarele producătorilor de ape minerale, va pătrunde în salată, prin spălare, și va vegeta în gheață. Va aștepta să fie băut din adăpătorele cailor, să fie sorbit de către copii imprudenți din fântînile arteziene publice. Se va infiltra în pământ, ca să reapară într-o mie de locuri neașteptate, în izvoare și fântîni. Dă-i drumul în rețeaua de apă, și va decima metropole, înainte de a-i putea bara drumul, de a-l distruge.

Se opri brusc. I se atrăsese doar atenția că retorica era partea sa slabă.

— Dar aici este cu totul în siguranță, știi, cu totul în siguranță.

Omul cu fața palidă dădu din cap. Ochii săi sclipiră. Își dresе glasul.

— Acești ticăloși de anarhiști — spuse el — sînt nebuni, sînt niște inconștienți, dacă utilizează bombe, cînd se pot obține astfel de lucruri. Cred...

Se auzi o bătaie domoală în ușă, o atingere ușoară a unghiilor. Bacteriologul deschise.

— O clipă, dragul meu, îi șopti soția.

Cînd reveni în laborator, vizitatorul se uita la ceas.

— Nici n-am băgat de seamă că v-am răpit o oră din timpul dumneavoastră, spuse el. Patru fără douăsprezece. Trebuia să vă părăsesc la trei și jumătate. Dar lucrurile pe care mi le-ați arătat erau într-adevăr mult prea interesante. Nu, nu pot să mai rămîn nici un moment. La patru am o întîlnire.

Își din cameră, repetîndu-și mulțumirile, iar bacteriologul îl întovărăși pînă la ușă, apoi se întoarse gînditor spre laboratorul său, de-a lungul coridorului. Medita asupra originii vizitatorului. Fără îndoială că nu era de tip teutonic, nici de tip latin obișnuit. „În orice caz, mă tem că este un individ morbid. Cu cită lăcomie se uita la culturile de germeni producători de boală!“ Îi trecu prin minte un gînd tulburător. Se întoarse spre masa de laborator de lîngă autoclavă și apoi, foarte repede, spre biroul său. Își pipăi în grabă buzunarele și se repezi spre ușă. „Am lăsat-o poate pe masa din hol“, își spuse.

— Minnie ! strigă el cu voce răgușită, cînd ajunsese în hol.

— Da, dragă, îi răspunse un glas îndepărtat.

— Ascultă, am avut ceva în mină, cînd am vorbit adineaori cu tine ?

Pauză.

— Nimic, dragă, îmi aduc bine aminte, fiindcă...

— Nenorocire ! strigă bacteriologul și alergă imediat spre intrarea principală, apoi coborî scările și ieși în stradă.

Minnie, auzind ușa trîntindu-se cu violență, alergă alarmată la fereastră. În josul străzii, un bărbat zvelt se urca într-o birjă. Bacteriologul, fără pălărie și în papuci de pîslă, alerga spre acest grup și gesticula sălbatic. Pierdu un papuc, dar nu se opri. „A înnebunit ! își spuse Minnie. Numai îngrozitoarea lui știință este de vină.“ Deschise fereastra și strigă după el. Bărbatul cel zvelt aruncă o privire rapidă în jur, de parcă și lui i-ar fi trecut prin minte că bacteriologul își pierduse mințile. Arătă în grabă spre el, spuse ceva vizitiului, portiera cupeului se trînti, biciul suieră, copitele calului bocăniră și într-o clipă trăsură și bacteriologul care o urmărea cu înverșunare se îndepărtară și dispărură după colț.

Minnie scoase un moment capul pe fereastră. Apoi și-l retrase. Rămăsese cu gura căscată. „Desigur, e un excentric, medita ea. Dar să alergi prin Londra în ciorapi, și încă în orele de aglomerație !“ Un gând fericit îi trecu prin minte. Își scoase în grabă boneta, luă pantofii soțului, se duse în hol, smulse din cuier pălăria și pardesiul bacteriologului și, cînd ajunse în pragul casei, opri o birjă care tocmai trecea.

— Ia-o înainte, înconjoară Havelock Crescent și vezi dacă putem ajunge un domn care aleargă într-o haină de catifea, fără pălărie.

— Haină de catifea, doamn', și fără p'arie. Foarte bine doamn' ! Și vizitiul dădu îndată bice cailor în modul cel mai natural cu putință, ca și cînd în fiecare zi și-ar fi mînat caii la adresa aceasta.

Cîteva minute mai tîrziu, micul grup de birjari și pierde-vară din jurul adăpostului pentru birjari de la Haverstock Hill tresări la trecerea unei

trăsuri cu o stîrpitură de cal de culoare roșcovan-gălbuie, mînat cu furie.

Rămaseră tăcuți cînd trecu pe lîngă ei, dar apoi, cînd se îndepărtă, începură comentariile :

— Ăsta-i Harry Hicks. Ce l-o fi apucat ? spuse gentlemanul corpulent, cunoscut sub numele de moș Tootles.

— Îi trage zdravăn cu biciul ! observă un rîndaș.

— Ia te uită ! spuse bietul moș Tommy Byles. Iată un alt smintît. Să mă ia dracu dacă nu-i nebun !

— E moș George — spuse moș Tootles — și duce un smintit, ai dreptate. Vezi cum se apleacă din trăsură ? Nu cumva aleargă după Harry Hicks ?

Grupul din jurul adăpostului birjarilor se animă. Începură să strige în cor : „Haide, George !“ „Strașnică întrecere !“ „Prinde-i !“ „Dă-i cu biciul !“

— Aleargă totuși iapa, aleargă ! spuse rîndașul.

— Să înnebunesc, nu alta ! strigă moș Tootles. Acu' îmi pierd mințile. Iată că mai vine unul. Să știi că s-au smintit în dimineața asta toți birjarii din Hampstead !

— De data asta e o muiere ! anunță rîndașul.

— Ea îl urmărește pe el ! observă moș Tootles. De obicei e pe dos.

— Ce are-n mîna ?

— Pare un gioben.

— A dracului poznă ! Trei contra unul, moș George ! strigă rîndașul. Altul la rînd !

Minnie trecu pe lîngă ei, salutată de un ropot puternic de aplauze. Nu-i plăcu, dar consideră că își făcea datoria și își continuă goana pe Haverstock Hill în jos, către Camden Town High Street,

cu ochii țintă la spatele în veșnică mișcare al lui moș George, care-i ducea vagabondul de soț de parte de ea, fără să poată înțelege de ce.

Bărbatul din primul cupeu ședea ghemuit într-un colț, cu brațele strâns încrucișate, strângând cu putere în mână eprubeta care conținea posibilități de distrugere atât de vaste. Era cuprins de un amestec ciudat de frică și bucurie. Se temea mai ales că va fi prins înainte de a-și fi dus la îndeplinire intențiile, dar în adâncul sufletului său se ascundea mai vagă, dar mai puternică teama de grozăvia crimei sale. Bucuria depășea însă cu mult frica. Nici unul dintre anarhiștii care l-au precedat nu s-a apropiat măcar vreodată de ceea ce plăsmuise el. Ravachol, Vaillant, toate aceste personaje distinse a căror faimă a invidiat-o, își pierd orice semnificație în fața sa. Trebuie numai să ajungă la rețeaua de apă și să spargă eprubeta deasupra unui rezervor. Cu câtă pricepere a plănuit totul, a falsificat recomandarea, a intrat în laborator și cât de abil s-a folosit de ocazie! În fine lumea va auzi despre el. Toți aceia care și-au râs de el, l-au neglijat, au preferat pe alții, au considerat nedorită societatea lui, vor trebui, în fine, să-l ia în considerație. Moarte, moarte, moarte! Totdeauna a fost tratat ca un om lipsit de importanță. Întreaga lume s-a unit într-o conspirație pentru a-l menține în inferioritate. Îi va învăța el ce însemnează să izolezi un om. Ce stradă o fi asta? Îi pare cunoscută. Este Great Saint Andrew Street, fără îndoială! Cum stă cu următorul? Lungi gîitul afară din trăsură. Bacteriologul se afla la mai puțin de cincizeci de metri în urmă. Asta e rău. Poate fi totuși prins și oprit. Își pipăi

buzunarul și găsi o jumătate de liră. Întinse moneda, prin ferestruica din acoperișul cupeului, sub nasul vizitiului.

— Dacă ne îndepărtăm, mai primești, strigă el.

Moneda îi fu smulsă din mână.

— În regulă! spuse vizitiul, ferestruica se închise și biciul se întinse de-a lungul coastelor strălucitoare ale calului. Birja se clătină și anarhistul, pe jumătate în picioare, se sprijini de portieră, pentru a-și menține echilibrul, cu mîna în care ținea eprubeta. Simți cum plesnește tubul fragil; partea de jos căzu pe podeaua cupeului, zornăind ușor. Anarhistul se prăbuși, blestemînd, pe banchetă și își aținti posomorît privirile la cele două sau trei picături de pe portieră.

Se înfioră.

„Ei bine! Se pare că voi fi primul. Pfui! În orice caz voi fi un martir. Și asta e ceva. Oricum, este o moarte dezgustătoare. Sînt curios să știu, dacă este atât de dureroasă după cum se spune.”

Deodată îi veni un gînd în minte; bîjbîi pe jos, la picioare. Mai era o picătură mică pe fundul spart al eprubetei. O înghiți, ca să fie sigur. Era mai bine să se asigure. În orice caz nu va eșua.

Îi trecu apoi prin gînd că de fapt nu mai era nevoie să scape de bacteriolog. Pe Wellington Street spuse vizitiului să oprească și coborî. Piciorul îi alunecă pe scară și își simți capul tulbure. Holera acționa rapid. Uită de existența vizitiului și rămase pe trotuar în picioare, cu brațele încrucișate, așteptînd sosirea bacteriologului. Era ceva tragic în atitudinea sa. Sentimentul morții iminente îi dădea o oarecare demnitate. Își salută următorul cu un rîs provocator.

— *Vive l'anarchie!*¹ Ai întârziat amice. Am băut-o. Holera este acum în libertate!

Bacteriologul, fără să coboare din cupeu, îl privi uimit prin ochelari.

— Ai băut-o! Un anarhist! Înțeleg acum.

Era gata să mai spună ceva, dar se stăpîni. Un zîmbet îi licărea în colțul gurii. Deschise portiera cupeului ca pentru a coborî. Anarhistul flutură mîna dramatic în semn de adio și se îndreptă cu pași mari spre podul Waterloo, frecîndu-și cu grijă, de cîți mai mulți oameni cu puțină, corpul infectat. Bacteriologul urmărea cu atît interes acest spectacol, încît nu manifestă nici cea mai mică surpriză cînd apărură Minnie pe trotuar cu pălăria, pantofii și pardesiul său.

— Foarte amabil din partea ta că mi-ai adus lucrurile, spuse el și rămase în contemplarea siluetei anarhistului care se îndepărta. Mai bine te-ai urca în cupeu, spuse el cu privirea încă ațintită în depărtare.

Minnie fu acum absolut convinsă că soțul ei înnebunise și-i spuse vizitiului să-i ducă acasă.

— Să-mi pun pantofii? Desigur, draga mea, murmură el, în timp ce birja începuse să întoarcă și să-i ascundă silueta neagră, din ce în ce mai mică, a celui care se îndepărta șanșos. Apoi, deodată, își aminti de ceva caraghios și începu să rîdă. După o clipă observă totuși: Situația este foarte serioasă. Știi, omul acela care a venit la mine în vizită este un anarhist. Nu, nu leșina, căci altfel nu-ți voi putea povesti restul. Și am vrut să-l uimesc, neștiind că e anarhist. Am luat o cultură din specia aceea nouă de bacterii, des-

pre care-ți vorbeam, care produc o infecție și cauzează, cred, niște pete albastre la maimuțe: din prostie, i-am spus că e holera asiatică, iar el a fugit cu ea. Voia să infecteze apa Londrei și, cu siguranță, ar fi putut face ca situația acestui oraș civilizat să devină îngrozitoare. Pînă la urmă a înghițit-o chiar el. Desigur că n-aș putea spune ce se va întîmpla, dar știi că a albăstrit pisicuța aceea, a pătat trei căței și a colorat vrabia în albastru strălucitor. Nenorocirea este însă că voi avea atîtea greutăți și cheltuieli pentru a pregăti o nouă cultură.

Să-mi pun pardesiul pe căldura asta! De ce? Pentru că am putea s-o întîlnim pe doamna Jabber? Dar, draga mea, doamna Jabber nu face curent. Deci, de ce trebuie să-mi pun, din cauza doamnei, pardesiul pe căldura asta? Oh! foarte bine.

¹ Trăiască anarhia! (În franceză în original.) (n.r.).

În prima zi a anului nou, trei observatoare au anunțat aproape simultan că s-au ivit mari perturbări în mișcarea planetei Neptun, cea mai îndepărtată dintre toate planetele care se rotesc în jurul soarelui. Ogilvy atrăsese de altfel atenția asupra unei prezumtive încetiniiri a vitezei sale încă din decembrie. Dar o astfel de știre cu greu putea interesa omenirea, care în cea mai mare parte nu avea cunoștință despre existența planetei Neptun. Nici descoperirea ulterioară a unei pete slabe de lumină foarte îndepărtate în regiunea planetei aberante nu a trezit prea mare interes decât printre astronomi. Oamenii de știință, însă, au găsit această informație destul de importantă chiar înainte de a fi larg cunoscut că noul corp ceresc devenea cu repeziciune din ce în ce mai mare și mai strălucitor, că mișcarea sa se deosebea în întregime de mișcarea ordonată a planetelor și că tulburările observate la Neptun și sateliții săi ajunseseră fără precedent.

Puțini oameni fără o pregătire științifică își pot da seama cât de izolat este sistemul solar. Soarele cu pata din jurul său formată din planete, praful planetoizilor și cometelor nebuloase plutește într-un gol imens care întrece aproape orice închi-

puire. Dincolo de orbita lui Neptun, potrivit observațiilor omului, este un gol lipsit de lumină și de sunet, un gol întunecat care se întinde pe o distanță egală cu de douăzeci de milioane de ori cîte un milion de mile. Aceasta este evaluarea minimă a distanței care trebuie străbătută pentru a ajunge la steaua cea mai apropiată. Și, cu excepția cîtorva comete mai diafane decît flacăra cea mai slabă, potrivit cunoștințelor omenști, nici un fel de materie nu traversase vreodată acest abis spațial, pînă cînd, la începutul secolului al douăzecilea, a apărut un pribeag ciudat. Era o masă enormă de materie, voluminoasă, grea, care se năpustea năprasnic din misterul negru al cerului spre strălucirea soarelui. A doua zi deveni perfect vizibilă cu orice instrument mai bun, sub forma unei pete cu diametrul abia perceptibil, în constelația Leului, lingă Regulus. După puțin timp se putea distinge chiar cu un binoclu de teatru.

În cea de a treia zi a noului an, cititorii ziarelor din cele două emisfere au fost pentru prima dată informați despre importanța reală a acestei neobișnuite apariții în spațiul cosmic. „O ciocnire planetară“ și-a intitulat unul dintre ziarele londoneze știrea și a publicat părerea lui Duchaine, după care această ciudată planetă nouă avea să se ciocnească probabil cu Neptun. Articole de fond au dezbătut pe larg chestiunea. Așa că în cele mai multe dintre capitalele lumii, la 3 ianuarie se aștepta, deși fără să se știe ceva precis, un fenomen ceresc iminent; și, în timp ce în jurul globului apusul soarelui era urmat de noapte, mii de oameni își îndreptau ochii spre cer, unde vedeau

bătrânele și obișnuitele stele exact așa cum fuseseră totdeauna.

La Londra apărură zorile, Pollux asfinți, iar stelele pălră pe cer. În dimineața aceea de iarnă, lumina zilei mîjdea bolnăvicios, iar lumina gazului și a lumînărilor, scîlipind galbenă pe la ferestre, arăta că locatarii nu mai dormeau. Dar iată că pe cer, spre apus, apăru o stea mare, albă. O văzu polițaiul somnoros, o văzură mulțimile agitate din piețe, care rămaseră cu gura căscată la ea. O văzură muncitorii porniți devreme la lucru, lăptarii, vizitii de pe cotigele cu ziare, desfrînații care se întorceau acasă palizi și istoviți, hoinarii fără locuință, sentinelele din post, iar la țară, plugarii, în timp ce călcau apăsător pe ogoare, braconierii pe cînd se furișau spre casă. Se vedea de pe tot întinsul țării întunecate care se trezea la viață, se vedea și de pe mare unde marinarii pîndeau lumina zilei.

Era mai strălucitoare decît oricare stea de pe cer; mai strălucitoare decît luceafărul de seară în culmea strălucirii lui. Iar la o oră după ce se făcu ziuă, continuă să strălucească albă și mare, nu ca o simplă pată de lumină, ci ca un mic disc rotund strălucitor. Acolo unde știința nu pătrunsese, oamenii o priveau țintă, înfricoșați, discutînd despre războaiele și molimele pe care le preziceau aceste semne de foc de pe cer. Buri viguroși, hotențoși întunecați, negri de pe Coasta de Aur, francezi, spanioli, portughezi stăteau în căldura răsăritului de soare urmărind apusul acestei stele noi și ciudate.

Și în sute de observatoare, emoția stăpînită a astronomilor ajunse la culme cînd cele două corpuri îndepărtate se năpustiră unul spre altul. În-

cepură să se agite încoace și încolo după aparate fotografice, spectrocoape, căutînd un instrument sau altul pentru a înregistra această imagine nouă, uimitoare, distrugerea unei lumi. Căci o lume, o planetă, soră a pămîntului nostru, dar mult mai mare decît Pămîntul, pierise brusc în flăcări mistuitoare. Era vorba de Neptun, care fusese izbit direct de către planeta necunoscută din spațiul cosmic. Căldura produsă prin ciocnire transformase îndată două globuri solide într-o singură masă uriașă incandescentă. Și în ziua aceea, cu două ore înaintea zorilor, uriașa stea albicioasă începu să se învîrtească în jurul lumii și păli de-abia cînd începu să dispară spre apus iar soarele se ridică deasupra ei. Pretutindeni oamenii se minunau privind-o, dar dintre toți, cel mai mult se minunară marinarii, obișnuiții observatori ai stelelor, care fiind departe, în largul mării, nu auziseră nimic despre apariția ei și o văzură ridicîndu-se fără veste ca o lună pitică, evoluînd spre zenit, atîrnînd deasupra capului, apoi dispărînd spre apus o dată cu trecerea nopții.

Cînd se înălță a doua oară deasupra Europei, pretutindeni ședeau o mulțime de oameni pe povîrnișurile dealurilor, pe acoperișurile caselor, în piețe, și priveau țintă spre est, așteptînd răsăritul noii stele uriașe. Răsări proiectînd o aureolă albă ca lumina orbitoare a unui foc, iar cei care o văzuseră și noaptea precedentă, strigau: „E mai mare!“ „E mai strălucitoare!“ Și într-adevăr, luna în primul pătrar, care tocmai dispărea spre apus, deși mult mai mare, nu răspîndea atîta strălucire ca micul disc al stelei celei noi și ciudate.

„Este mai strălucitoare!“ striga lumea îmbulzindu-se pe străzi. Iar în observatoarele întune-

coase, astronomii își țineau respirația și se uitau țintă unul la altul. „E mai strălucitoare !” spuseră ei. „E mai aproape !”

Și unul după altul repetară : „E mai aproape”. Telegraful relua tăcând acest strigăt și vestea se transmise de-a lungul firelor de telefon. În mii de orașe zețari mînjiți cu cerneală culeseră cuvintele : „E mai aproape”. Funcționarii care scriau prin birouri, trecîndu-le prin minte un lucru ciudat, își aruncară tocurile. De altfel în mii de locuri oamenii își dădură deodată seama în timpul discuțiilor de posibilitatea absurdă sugerată de cuvintele „e mai aproape”. Știrea se răspîndi rapid de-a lungul străzilor care se deșteptau, fu strigată de-a lungul drumurilor înghețate, ale satelor liniștite. Oamenii care citiseră vestea pe banda zvîcnitoare a telegrafului stăteau în ușile luminate în galben, strigînd știrea trecătorilor. „E mai aproape !” Femei frumoase, îmbujorate și strălucitoare, auziră vestea spusă în glumă între două dansuri și simulară un interes inteligent pe care nu-l simțeau. „Mai aproape ? Așa ! Ce curios ! Colosal de deștepți trebuie să fie oamenii care pot descoperi astfel de lucruri !”

Vagabonzii rătăcind singuratici prin noaptea glacială murmurau aceste cuvinte pentru a se consola, privind spre cer. „Bine ar fi să se apropie, căci noaptea este tot atît de rece ca milostenia. Auzi vorbă : E mai aproape ! Ei și ? ! Cu ce mă-ncălzește ?”

„Ce importanță mai are pentru mine o nouă stea ?” striga plîngînd femeia ingenucheată lângă mortul ei.

Școlarul sculat devreme ca să învețe pentru examen căuta să-și lămurească singur cum stă-

teau lucrurile cu steaua aceea mare și albă care strălucea puternic printre florile de gheață din fereastra sa. „Centrifugă, centripetă” spunea cu bărbia rezemată în pumn. „Oprește o planetă din zborul ei, lipsește-o de forța centrifugă. Ce va urma ? Forța centripetă acționează asupra ei și cade în jos spre soare ! Și asta... !

Oare noi sintem în calea ei ? Mă întreb...”

Lumina acelei zile se stinse ca de obicei, iar mai tîrziu, din întunecimea înghețată, răsări din nou steaua cea necunoscută. Și strălucea atît de puternic, încît luna în creștere apărea ca o fantomă palidă și galbenă spînzurînd uriașă spre soare-apune. Într-un oraș din Africa de Sud un mare potentat se căsătorise și străzile erau luminate în cinstea lui și a miresei. „Pînă și cerul s-a împodobit !”, îi spuse un lingusitor. Sub capricorn, doi negri amorezați, înfruntînd din dragoste fiarele sălbatice și spiritele rele, stăteau înghemuți împreună într-un tufis de trestie printre licurici. „E steaua noastră” șoptiră ei și strălucirea plăcută li se păru un sprijin minunat.

Profesorul de matematici, în cabinetul său, împrins hîrțiile la o parte. Terminase în fine calculele la care lucra. Într-o fiolă mică, albă, mai rămăsese puțin din medicamentul care-l menținuse treaz și activ patru nopți lungi. În fiecare zi își ținuse lecția ca totdeauna, în fața studenților, senin, clar, cu răbdare, apoi se întorsese în grabă la aceste calcule foarte importante. Fața îi era gravă, cu trăsăturile puțin contractate și congestionată din cauza drogurilor. Păru pentru cîtva timp dus pe gînduri. Se îndreptă apoi spre fereastră, și storul zbură în sus cu un pocnet. Deasupra îngrămă-

dirii de acoperișuri, coșuri și clopotnițe atârna pe bolta cerească steaua, la jumătate drum.

O privi cum s-ar uita cineva în ochii unui dușman curajos. „Poate că mă vei omori, spuse el după o pauză. Dar te pot cuprinde pe tine și întreg universul în creierul acesta mic. Nici chiar acum nu mă voi schimba.”

Privi la fiola cea mică. „Nu va mai fi nevoie de somn”. A doua zi, la ora douăsprezece, intră punctual în amfiteatru, își puse pălăria la capătul mesei, cum îi era obiceiul, și alese cu grijă o bucată mare de cretă. Circula o glumă printre studenții săi : că nu putea ține lecția fără o bucată de cretă pe care s-o simtă între degete, și o dată l-au redus la neputință ascunzându-i creta. Se apropiie și se uită pe sub sprâncenele sale cenușii la rîndurile de fețe tinere și proaspete care se înălțau în amfiteatru și vorbi cu obișnuitul său mod de a se exprima de o banalitate studiată. „S-au creat condiții, condiții independente de voința mea — spuse el și făcu o pauză — care mă împiedică să termin cursul pe care l-am proiectat. S-ar părea, domnilor, ca să mă exprim clar și pe scurt, că omul a trăit în zadar.”

Studenții se priviră unul pe altul. Auziseră bine ? Unii ridicară din sprâncene, alții zîmbeau larg, dar unul sau doi rămaseră atenți la fața sa calmă, încadrată de păr cărunt. „Ar fi interesant — spuse el — să dedicăm această dimineață unei expunerii, pe măsura înțelegerii dumneavoastră, a calculelor care m-au condus la această concluzie. Să presupunem...”

Se întoarse spre tablă, gîndindu-se la vreun grafic, așa cum obișnuia. „Ce-i cu acel «trăit în za-

dar» ?” șopti un student altuia. „Fii atent !”, spuse celălalt dînd din cap spre profesor.

Și îndată începură să înțeleagă.

În acea noapte steaua răsări mai tîrziu, căci mișcarea sa proprie spre răsărit o dusese undeva dincolo de constelația Leului, spre constelația Fecioarei. Strălucea atît de puternic, încît cerul deveni de un albastru luminos, cînd răsări, iar stelele dispărură rînd pe rînd, în afară de Jupiter, care era aproape de zenit, de Capella. Aldebaran, Sirius și stelele α și β ale Carului Mare. Strălucea foarte albă și frumoasă. În multe părți ale lumii apăruse în noaptea aceea încercuită de un nimb palid. Era vizibil mai mare ; pe cerul limpede și refractant al tropicelor părea cît un sfer de lună. În Anglia, pămîntul, deși înghețat încă, era luminat tot atît de puternic ca în toiul verii. Puteai citi cu ușurință la lumina aceea limpede, rece. În orașe lămpile ardeau cu o lumină galbenă, ștersă.

Peste tot lumea era trează în noaptea aceea. Deasupra întregii creștinătăți, la țară plutea în aerul înepător un murmur trist ca zumzetul albinelor în buruieni, iar la oraș freamătul creștea printr-un dangăt prelung. Era graiul clopotelor dintr-un milion de clopotnițe și turnuri de biserică, chemînd oamenii să nu mai doarmă, să nu mai păcătuiască, ci să se adune în biserici și să se roage. Și pe deasupra capului, devenind din ce în ce mai mare și mai strălucitoare pe măsură ce pămîntul se rostogolea pe drumul său și noaptea trecea, se înălța steaua orbitoare.

Iar străzile și casele erau iluminate în toate orașele, șantierele navale străluceau, toate drumurile care duceau spre locuri mai înalte rămî-

neau luminate și aglomerate toată noaptea. Pe toate mările din jurul țărilor civilizate, vapoare cu mașinile trepidând și corăbii cu pinzele umflate pline de oameni și de diferite viețuitoare se îndreptau spre ocean și spre nord. Căci avertismentul savantului matematician și fusese telegrafiat în toată lumea și tradus într-o sută de limbi. Noua planetă și Neptun, strînse într-o îmbrățișare de foc, se năpusteau impetuos spre soare. În fiecare secundă această masă de foc zbura o sută de mile și cu fiecare secundă viteza sa înspăimîntătoare creștea. Așa cum zbura acum, urma să treacă fără îndoială la o distanță de o sută de milioane de mile de pământ și deci să nu-i dăuneze aproape de loc. Dar în apropierea traiectoriei pînă acum doar puțin perturbată se rotea marea planetă Jupiter cu sateliții săi, mișcîndu-se falnică în jurul soarelui. Cu fiecare moment, atracția dintre steaua de foc și cea mai mare dintre planete devenea mai puternică. Și care va fi rezultatul acestei atracții? Jupiter va fi inevitabil abătut de pe orbita sa pe o traiectorie eliptică, iar steaua de foc, smulsă departe de drumul de-a lungul căruia se năpustea spre soare, „va descrie o traiectorie curbă” și se va ciocni poate de pământul nostru. În orice caz va trece foarte aproape de el. „Cutremure, erupții vulcanice, cicloane, furtuni pe mare, inundații și o creștere continuă a temperaturii pînă la o limită necunoscută”, acestea erau profețiile savantului matematician.

Și deasupra capului, pentru a-i îndeplini cuvintele, strălucea singuratecă și rece steaua catastrofei viitoare.

Multora care au privit-o ținută în noaptea aceea pînă i-au durut ochii li s-a părut că se apropie

vizibil. Și tot în noaptea aceea vremea s-a schimbat și înghețul care pusese stăpînire pe toată Europa Centrală, Franța și Anglia se transformă în moină.

Dar fiindcă am vorbit despre oamenii care se rugau toată noaptea, despre oamenii care se îmbarcau pe vapoare și despre cei care se refugiau în regiunile muntoase, nu trebuie să vă închipuiți că omenirea întreagă era înspăimîntată din cauza astrului. De fapt profitul și mizeria stăpîneau încă lumea și, cu excepția discuțiilor din momentele libere și strălucirea orbitoare a nopții, nouă ființe omenesti din zece erau ocupate încă cu treburile lor de toate zilele. În toate orașele, prăvăliile, în afară de una ici și colo, se deschideau și se închideau la orele obișnuite, doctorul și antreprenorul de pompe funebre își vedeau de meseriile lor, muncitorii se adunau în fabrici, soldații făceau instrucție, elevii studiau, îndrăgostiții se căutau unul pe altul, hoții stăteau ascunși sau fugeau, politicienii continuau să planuiască diferite mașinații. Tipografiile ziarelor uruiau toată noaptea și în multe cazuri preoții unor biserici refuzau să deschidă lăcașul lor de rugăciuni pentru a provoca ceea ce considerau că era o panică prostescă. Ziarele insistau asupra învățămîntelor anului 1000, cînd de asemenea se crezuse că va fi sfîrșitul lumii. Astrul nu era un astru, scriau ziarele, era numai o masă gazoasă, o cometă; și chiar dacă ar fi o stea, nu s-ar putea să lovească pământul. Nu există un astfel de precedent. Bunul simț era puternic peste tot, disprețuitor, batjocoritor, dispus să persecute puțin pe fricosul încăpățînat. În noaptea aceea, la ora șapte și cincisprezece după meridianul Greenwich, steaua avea să fie

la distanța cea mai mică de Jupiter. Se va vedea întorsătura pe care o vor lua lucrurile. Avertismentele înspăimântătoare ale savantului matematician erau socotite de mulți ca o simplă autoreclamație bine făcută. Omul cu bun simț, în cele din urmă, încălzit puțin de discuție, își exprima convingerile sale ferme, ducându-se la culcare. Sălbatecii, plictisiți și ei de această ciudățenie, își vedeau de treburile lor nocturne, iar cu excepția vreunui câine care urla ici, colo, lumea animalelor nici nu lua în seamă astrul.

Cînd, în cele din urmă, observatorii din țările europene văzură răsărind steaua, e drept o oră mai târziu, dar nu mai mare decît fusese cu o noapte înainte, se găsiră destui deștepți care să rîdă de marele matematician, să considere că pericoul trecuse.

Dar apoi rîsul încetă. Astrul creștea, creștea cu o regularitate înspăimântătoare, ceva mai mare în fiecare oră, ceva mai aproape de zenit, și din ce în ce mai strălucitor, pînă cînd noaptea se transformă într-o a doua zi. Dacă în loc să urmeze o traiectorie curbă, ar fi venit în linie dreaptă, spre pămînt, dacă n-ar fi pierdut din viteză datorită lui Jupiter, ar fi trebuit să sară, peste prăpastia care ne despărțea, într-o singură zi; dar așa avu nevoie în total de cinci zile pentru a ajunge în apropierea planetei noastre. Noaptea următoare, înainte de a apune deasupra Angliei, ajunsese cît a treia parte din mărimea lunii și dezghețul fu asigurat. Cînd răsări deasupra Americii, era aproape de mărimea lunii, dar orbitor de albă și fierbinte; pe măsură ce se înălța și creștea, începu să adie un vînt fierbinte, iar în Virginia, Brazilia și de-a lungul văii Sf. Laurențiu strălucea

din cînd în cînd prin aburii norilor aducători de furtună, printre fulgere violet-e care licăreau și o grindină fără precedent. În Manitoba se produse dezgheț și inundații pustiitoare. În noaptea aceea pe toți munții de pe pămînt începură să se topească zăpezile și gheața, iar apele tuturor riurilor care veneau din munți se tulburară și în cîrînd pe cursul lor superior pluteau copaci dezrădăcinați și cadavre de animale și de oameni. La lumina aceea strălucitoare, fantomatică, se vedeau apele crescînd fără întrerupere, pînă cînd ajunseră să se reverse peste maluri în urma populației din văile lor, care fugea.

Și de-a lungul coastei Argentinei, pe Atlanticul de Sud, marea era mai înaltă decît fusese vreodată iar în multe cazuri furtunile împinseră apele zeci de mile în interior, înecînd orașe întregi. Fierbințeala deveni atît de mare în timpul nopții, încît parcă se făcu umbră cînd răsări soarele. Începură cutremure și creșcură în intensitate pînă cînd de-a lungul întregii Americi, de la cercul polar pînă la capul Horn, coastele dealurilor porniră să alunece, pămîntul crăpa, iar zidurile caselor se dărîmau. Întreaga coastă a lui Cotopaxi¹ dispăru dintr-o singură zguduire uriașă și valul de lavă țîșni atît de înalt și de lat și înaintă atît de rapid, încît într-o singură zi ajunse la mare.

Astfel străbătu Pacificul astrul urmat de luna palidă, tîrînd după sine vijeliile ca poala unei robe. Valul crescînd al marelui, care venea năvalnic în spatele său spumegînd, acoperi cu înverșunare insulă după insulă, măturînd pe locui-

¹ Cotopaxi, vulcan din Anzii Cordilieri (5897 m). (n.r.).

tori. În cele din urmă valul acela luminat, orbitor și dogorînd ca un furnal, impetuos și îngrozitor, un perete de apă de cincizeci de picioare înălțime, mugind flămînd ajunse pe coastele întinse ale Asiei și năvăli în interior peste cîmpiile Chinei. Un răstimp steaua, mai fierbinte, mai mare și mai strălucitoare acum decît soarele în toată puterea sa, lumină cu o strălucire nemiloasă această țară vastă și populată ; orașe și sate cu pagodele și copacii lor, străzi, cîmpuri întinse cultivate, milioane de oameni nedormiți, cuprinși de o spaimă neputincioasă, cu privirile ațintite spre cerul incandescent ; și apoi se auzi grav și intensificîndu-se vuietul valurilor. În acea noapte milioane de oameni avură aceeași soartă : o goană fără țintă, gîfiind din greu, cu picioarele ca plumbul din cauza căldurii, iar în spate, înaintînd rapid ca un perete alb, potopul. Și apoi moartea.

Peste China strălucea intens o lumină albă, dar deasupra Japoniei și labei și a tuturor insulelor din răsăritul Asiei astrul cel mare părea un glob de foc roșu întunecat, din cauza aburului, fumului și cenușii aruncate de vulcani, pentru a-i saluta sosirea. Deasupra lavă, gaze înfierbîntate și cenușă, iar dedesubt, valurile clocotitoare. Întreg pămîntul se clătina și bubuia din cauza cutremurelor. În curînd străvechile zăpezi ale Tibetului și ale Himalaiei începură să se topească și să se reverse prin zeci de milioane de canale convergente, din ce în ce mai adînci, asupra cîmpiilor Birmaniei și Industanului. Creștetul încilcit al junglilor indiene era în flăcări în mii de locuri, iar sub apele care se năpusteau printre copaci, pete întunecate se mai zvîrcoleau încă slab, reflectînd limbile sîngerii ale focului de deasupra. De-a

lungul fluviilor largi, mulțimi de bărbați și femei se scurgeau într-un tumult dezordonat către ultima speranță a omenirii : largul mării.

Astrul devenea, cu o rapiditate îngrozitoare, din ce în ce mai mare, mai fierbinte și mai strălucitor. Oceanul tropical își pierduse fosforescența, și aburul se ridica învîrtindu-se în spirale fantomatice din valurile negre care se năpusteau fără încetare, presărate cu vase aruncate de furtună.

Și atunci se produse o minune. Acelora care în Europa pîndeau răsăritul stelei li se păru că pămîntul și-a întrerupt rotația. În mii de locuri deschise, la șes și la munte, lumea care se refugiase acolo alungată de inundații, de cutremurele care le dărimaseră casele, și de surpările de teren, aștepta în zadar răsăritul. Trecu oră după oră într-o groaznică așteptare și astrul nu apăru. Din nou oamenii priveră bătrînele constelații pe care le consideraseră pierdute pentru totdeauna. În Anglia aerul era fierbinte, cerul senin, și pămîntul tremura continuu, iar la tropice, Sirius, Capella și Aldebaran se vedeau printr-un vâl de aburi. Cînd steaua cea mare apăru în sfîrșit cu zece ore mai tîrziu, soarele răsări lîngă ea, cu un disc negru în centrul său alb.

Deasupra Asiei astrul începuse să rămînă în urma mișcării bolții cerești și apoi brusc, în timp ce atîrna deasupra Indiei, strălucirea sa se voală. Toată cîmpia Indiei, de la gura Indului, pînă la gura Gangelui, era în noaptea aceea o baltă pustie, strălucitoare, din care se ridicau temple și palate, movile și dealuri negre de oameni. Fiecare minaret era un ciorchine de oameni care cădeau unul cîte unul în apa tulbure cînd căldura și frica îi

copleșeau. Întreaga țară părea că se vaită și deodată peste acest cuptor al disperării se întinse o umbră, suflă un vînt rece și se îngrămădiră nori. Oamenii care priveau în sus la stea, aproape orbiți, văzură un disc negru care se furișa acoperindu-i strălucirea. Era luna, situată între stea și pămînt. Și chiar în timp ce oamenii mulțumeau domnului pentru acest răgaz, din răsărit se avîntă soarele cu o repeziciune neobișnuită, inexplicabilă. Și apoi astrul, soarele și luna se repeziră împreună de-a curmezișul cerului.

Îndată pentru observatorii din Europa astrul și soarele răsăriră unul după celălalt, înaintară repede un răstimp, apoi mai încet și în cele din urmă se uniră într-o văpaie orbitoare la zenit. Luna nu mai eclipsa steaua, dar se pierdu în strălucirea cerului. Și, deși cea mai mare parte dintre cei care mai erau încă în viață o priveau cuprinși de amorțea stupidă generată de foame, oboseală, căldură și desperare, mai erau încă oameni în stare să înțeleagă sensul acestor semne. Astrul și pămîntul fuseseră la cea mai mică distanță unul de celălalt și astrul trecuse. Acum se îndepărta din ce în ce mai repede, parcurgînd ultima etapă a călătoriei sale impetuoase spre soare.

Și apoi norii se adunară, ștergînd imaginea cerului. Trăsnetele și fulgerele îmbrăcară pămîntul în țesătura lor; pe toată fața pămîntului se dezlănțui o ploaie torențială cum nu mai văzuse omenirea și acolo unde vulcanii izbucniseră înroșind acoperișul norilor, curgeau acum torente de noroi. Peste tot apele se scurgeau lăsînd în urmă ruini împotmolite în noroi și întreg pămîntul, acoperit de tot ceea ce plutește pe ape, de cadavrele viețuitoarelor sale, oameni și animale,

părea o plajă devastată de furtună. Zile în șir apa se scurse în rîuri, măturînd în cale pămîntul, copacii și casele, îngrămădind diguri uriașe, scobind rîpe titanice pe cîmpii. Așa au fost zilele întunecoase care au urmat după apariția astrului și arșița care a cuprins pămîntul. În acest timp și încă multe săptămîni și luni cutremurele s-au ținut lanț.

Dar astrul trecuse și oamenii, înfometați și căpătînd treptat curaj, începură să se furișeze înapoi spre orașele lor ruinate, spre grînarele îngropate și cîmpurile îmbibate cu apă. Puținele vase care scăpaseră de furtunile din vremea aceea apărură avariate, înaintînd ca năuce, croindu-și cu grijă cale printre noile semne și bancuri din porturile bine cunoscute altădată. Și cînd furtunile se potoliră, oamenii observară că pretutindeni zilele erau mai călduroase decît altădată și soarele mai mare, iar luna, redusă la o treime din mărimea ei din trecut, avea nevoie de optzeci de zile pentru a trece prin toate fazele.

Nu este aici locul să pomenim despre relațiile noi care se dezvoltară imediat între oameni, despre lupta pentru salvarea cărților și mașinilor, despre schimbarea ciudată produsă în Islanda și Groenlanda și pe țărmurile golfului Baffin, pe care marinarii le găsiră verzi și primitive, de nu le venea să-și creadă ochilor. Nici despre deplasarea omenirii, acum cînd pămîntul devenise mai cald, spre nord și sud, spre polii pămîntului. În povestirea aceasta e vorba numai de apariția și dispariția astrului.

Astronomii marțieni, căci există astronomi și pe planeta Marte, deși sînt ființe care se deosebesc foarte mult de oameni, au fost firește deosebit

de interesați de aceste lucruri. Desigur că le-au considerat din punctul lor de vedere. „Ținînd seama de masa și temperatura proiectilului care a fost azvîrlit prin sistemul nostru solar în soare — scrie unul — este de mirare că pămîntul, pe lîngă care a trecut atît de aproape, a avut de suferit atît de puțin. Toate contururile bine cunoscute ale continentelor și mărilor au rămas intacte și se pare că într-adevăr singura deosebire este o contractare a petelor albe din jurul celor doi poli (presupuse a fi apă înghețată).“ Aceasta arată cît de mărunță poate părea cea mai uriașă catastrofă omenească de la o distanță de cîteva milioane de mile.

ADEVĂRUL DESPRE PYECRAFT

E așezat la vreo zece metri de mine. Dacă privesc peste umăr, îl pot vedea. Iar dacă privirile noastre se încrucișează, și de obicei se încrucișează, fața lui ia o expresie...

Mă privește rugător, totuși cu bănuială.

Duca-se naibii de bănuială! Dacă aș fi vrut să destăinuiesc ce știu despre el, aș fi făcut-o de mult. Nu destăinuiesc, și gata, iar el n-ar trebui să se simtă stîmjenit. Dacă cineva atît de voluminos și de gras poate din capul locului să nu se simtă stîmjenit! De altfel, cine m-ar crede, chiar dacă i-aș spune?

Bietul Pyecraft! Un morman neliniștit de materie gelatinoasă! Cel mai gras om de club din Londra.

Sade la una dintre măsuțele clubului, sub arcada uriașă, lîngă foc, și se îndoapă. Cu ce se îndoapă? Aruncă cu grijă o privire spre el și îl surprind mușcînd dintr-o felie de cozonac cald, unsă cu unt, fără să mă slăbească din ochi. Afurisitul! Nu mă slăbește din ochi!

Asta hotărăște totul, Pyecraft! Fiindcă ești infam, fiindcă te porți tot timpul ca și cînd n-aș fi un om de onoare, aici, chiar sub ochii tăi înecați în grăsime, voi pune pe hîrtie întregul adevăr.

Voi spune adevărul despre Pyecraft, omul pe care l-am ajutat, omul pe care l-am protejat și care, drept răsplată, îmi face clubul de nesuportat, absolut de nesuportat prin privirile sale în care se citește limpede o rugămintă, veșnicul său „nu spune“.

Și, afară de asta, de ce continuă să mănince tot timpul?

Ei bine, iată adevărul, întregul adevăr și nimic altceva decît adevărul!

Pyecraft... Am făcut cunoștință cu Pyecraft chiar aici, în fumuar. Abia devenisem membru al clubului, și eram nervos, iar el și-a dat seama de asta. Ședeam de unul singur, dorind să cunosc cît mai mulți dintre membri, și deodată apărură el, o masă uriașă de guși și abdomene, rostogolindu-se parcă spre mine și grohăind. Se așeză într-un fotoliu apropiat. Multă vreme respiră greu, și tot atît de mult dură pînă frecă un chibrit de cutie și își aprinse o țigară de foi. În cele din urmă mi se adresă. Am uitat ce a spus — ceva despre chibriturile care nu se aprind cum trebuie, iar, pe cînd vorbea, oprea mereu chelnerii care treceau pe lîngă el și povestea fiecăruia despre chibrituri cu vocea sa subțire, pițigăiată. În orice caz, cam în felul acesta a început conversația noastră.

Pălăvrăgi despre tot felul de lucruri pînă ajunse la sport și de aici la înfățișarea și la culoarea tenului meu.

— Dumneavoastră trebuie să fiți un bun jucător de cricket, spuse el.

Într-adevăr, sînt zvelt, după unii chiar slab, apoi sînt și destul de brunet, totuși... deși nu mi-e rușine că o străbunică a mea a fost indiană, nu-mi place cînd primul venit îmi amintește de ea, de

cum se uită la mine. Așa că Pyecraft mi-a fost antipatic de la început.

Dar el de fapt a adus vorba despre mine numai ca să ajungă mai repede la problemele lui.

— Presupun — spuse — că nu faceți mai multă mișcare decît mine și probabil că nici nu mînceați mai puțin. (Ca toți oamenii extrem de grași își închipuie că nu mănîncă nimic.) Și totuși — zîmbi pieziș — ne deosebim.

Apoi începu să vorbească despre grăsimea sa și numai despre grăsimea sa; tot ce a făcut și tot ce avea de gînd să facă pentru a scăpa de ea; ce l-a sfătuit lumea să facă și ce auzise că fac alții tot atît de grași.

— În teorie — continuă el — ai crede că o boală de nutriție poate fi tratată prin regim, iar o boală de asimilare prin medicamente.

Flecăreala lui mă înăbușea. Mă simțeam și eu umflat, numai auzindu-l.

La club mai rabzi așa ceva cîteodată, dar ajunsesem la capătul răbdării. Îmi arăta o simpatie mult prea ostentativă. Niciodată nu puteam să intru în fumuar, fără ca el să nu vină spre mine păsînd greoi, ba uneori se așeza prin apropiere și se ghiftuia în timp ce-mi luam dejunul. De multe ori se ținea scai de mine. Era un om plictisitor, dar nu chiar într-atît, încît să se mărginească numai la societatea mea; apoi, încă de la început mi-am dat seama că era ceva în purtarea sa... parcă ar fi știut, parcă aflase că aș avea posibilitatea... parcă vedea în mine o posibilitate îndepărtată, excepțională de salvare cum nimeni altul nu-i oferea.

— Aș da orice pe lume numai să pierd din greutate, spunea. Orice! Și se zgîia la mine strecurîndu-și privirea pe deasupra obrazilor săi umflați, gî-

fiind din greu. Bietul Pyecraft! Acum tocmai a sunat, fără îndoială pentru a comanda încă o felie de cozonac cu unt!

Și iată că într-o bună zi intră în subiect.

— Farmacopeea noastră — începu el — farmacopeea noastră occidentală, nu e nici pe departe ultimul cuvânt în științele medicale. În Răsărit, mi s-a spus că...

Se opri și se uită țintă la mine. Parcă mă afluam în fața unui acvariu.

Deodată m-am supărat.

— Ascultați — i-am spus — cine v-a vorbit despre rețetele străbuniciei mele?

— Vedeți... murmură el.

— Ori de câte ori ne-am întâlnit, în ultima săptămână — i-am spus — și ne-am întâlnit destul de des, ați făcut câte o aluzie evidentă la acest mic secret familial.

— Ei bine — zise el — acum, că ați dat lucrurile pe față, recunosc, da, așa e. Am aflat...

— De la Pattison?

— Indirect, recunosc el, cred însă că mințea.

— Pattison — îi spusei — a luat rețeta aceea pe propriul său risc.

Își strânse buzele și se înclină.

— E periculos să întrebuințezi rețetele străbuniciei mele, i-am atras atenția. Tatăl meu aproape că mi-a cerut să-i făgăduiesc...

— Dar de fapt nu ți-a cerut?

— Nu. Dar m-a prevenit. El însuși a întrebuințat una o dată.

— Ah!... Dar ce credeți... Nu cumva... nu cumva s-ar putea întâmpla să fie una...

— Rețetele acelea sînt niște documente curioase, i-am spus. Chiar mirosul lor... Nu, nu se poate!

Dar, odată ajuns aici, Pyecraft era hotărît să mă facă să merg mai departe. Totdeauna m-am ferit să-i pun răbdarea prea mult la încercare, temîndu-mă oarecum să nu se prăbușească peste mine și să mă sufoc. Recunosc că am fost slab. Dar m-a plictisit atîta, încît ajunsesem să-mi spun: „Bine, n-ai decît să riști!” Cazul lui Pattison, la care făcusem aluzie, era cu totul altceva. Nu interesează despre ce era vorba, dar în orice caz, știusem că rețeta pe care am utilizat-o atunci nu prezenta nici un pericol. Restul rețetelor nu le verificasem și, în general, înclinam să cred că sînt vătămătoare.

Și apoi, chiar dacă Pyecraft se otrăvea...

Trebuie să mărturisesc că m-a impresionat procesul biologic uriaș pe care-l implica otrăvirea lui Pyecraft.

În aceeași seară am scos cutia aceea bizară din lemn de santal cu miros ciudat și am scotocit printre bucățile de piele foșnitoare. Persoana care a scris rețetele străbuniciei mele a avut fără îndoială o slăbiciune pentru piei de origini diferite și scrisul său era tare încîlcit. Unele dintre rețete sînt pentru mine indescifrabile, deși în familia mea, de mult legată cu administrația civilă din India, cunoașterea limbii hinduse s-a transmis din generație în generație; apoi, nici una dintre ele nu-mi e în întregime clară. Dar am dat destul de repede peste una despre care știam că trebuia să fie acolo, și am rămas cîțva timp pe podea lângă cutie, privind-o.

— Iat-o, i-am spus lui Pyecraft a doua zi, și îndată a trebuit să-i smulg pergamentul din mână că îl și înhățase. După cât îmi pot da seama, asta este o rețetă pentru „pierdere de greutate“ („Ah!“ făcu Pyecraft). Nu sînt absolut sigur, dar cred că asta e. Ascultă-mi sfatul, însă, și nu te atinge de ea. Pentru că, știi, — îmi ponegresc neamul în interesul dumitale, Pyecraft — strămoșii mei din ramura aceea erau, după cât îmi dau seama, teribil de bizari. Pricepi?

— Aș vrea totuși să încerc, zise Pyecraft.

M-am lăsat pe spate în fotoliul meu. Făcui un efort puternic de imaginație, dar fără succes.

— Pentru Dumnezeu, Pyecraft — l-am întrebat — cum crezi că vei arăta dacă vei slăbi?

Era insensibil la orice argument. L-am făcut să-mi promită că nu-mi va mai vorbi niciodată despre grăsimea sa dezgustătoare, orice s-ar întâmpla, niciodată, și apoi i-am înmînat bucățica aceea de piele.

— Este dezgustătoare, i-am spus.

— N-are importanță, răspunse el și luă rețeta. Își holbă ochii la ea. Dar, dar... îngăimă.

Descoperise că nu era scrisă în englezește.

— O să ți-o traduc — i-am spus — cât pot de bine.

Am făcut tot ce-am putut. După aceea n-am mai vorbit cu el două săptămîni. Ori de cîte ori se apropia de mine, mă încruntam și-i făceam semn să plece, iar el respectă învoiala noastră. La sfîrșitul celor două săptămîni era însă tot atît de gras ca mai înainte. Într-o bună zi n-a mai putut rezista.

— Trebuie să-ți vorbesc, începu el. Nu e corect ce faci. Cred că undeva e o greșală. Nu mi-a aju-

tat de loc. Umbrești meritele străbunicii dumitale.

— Unde-i rețeta?

O scoase cu mare grijă din buzunar.

Mi-am aruncat privirea, cercetînd diferitele ingrediente.

— Oul era stricat? l-am întrebat.

— Nu. Așa trebuia să fie?

— Asta se înțelege de la sine, îl lămurii. În toate rețetele biete și scumpei mele străbunici, cînd nu este precizată starea sau calitatea, trebuie să iei ce-i mai rău. Era foarte drastică... Și mai sînt una sau două alternative posibile pentru celelalte lucruri. Ai obținut venin proaspăt de șarpe cu clopoței?

— Am obținut un șarpe cu clopoței de la magazinul Jamrach. M-a costat... m-a costat...

— Asta e treaba dumitale. Apoi, ingredientul de la sfîrșit...

— Cunosce pe cineva care...

— Da. Hîm. Bine. O să-ți scriu celelalte posibilități. În măsura în care cunosc limba, ortografia acestei rețete mi se pare deosebit de proastă. Fi-
indecă veni vorba, cîine aici înseamnă probabil o jăvră vagabondă.

Timpe de o lună după aceea l-am văzut regulat pe Pyecraft la club tot atît de gras și îngrijorat ca întotdeauna. A respectat înțelegerea noastră, dar uneori a încălcat spiritul ei, dînd din cap cu descurajare. Apoi, într-o zi, la vestiar mi-a spus:

— Străbunica dumitale...

— Nici un cuvînt împotriva ei, am protestat, și își ținu gura.

Îmi închipuiam că renunțase, mai ales că-l văzusem într-o zi discutînd cu trei membri noi despre grăsimea sa, ca și cînd căuta alte rețete. Și

apoi, cu totul pe neașteptate, sosi o telegramă de la el.

— Domnul Formalyn ! strigă chiar lângă mine un curier.

Am luat telegrama și am deschis-o imediat : „Pentru numele lui Dumnezeu, vino. Pyecraft“.

„Hîm“, făcui, și drept să spun, eram atît de bucuros că reputația străbunii mele fusese reabilitată, după cum părea să reiasă din telegramă, încît am mîncat prînzul cu mare poftă.

Am obținut adresa lui Pyecraft de la portarul din hol. Pyecraft ocupa jumătatea de sus a unei case din Bloomsbury și m-am dus acolo îndată ce am terminat cafeaua și lichiorul. Nici n-am mai așteptat să-mi termin trabucul.

— Domnul Pyecraft ? am întrebat la ușa de la intrare.

Mi s-a spus că trebuie să fie bolnav, fiindcă nu ieșise din casă de două zile.

— Mă așteaptă, am precizat, și atunci am fost poftit sus.

Am sunat la ușa cu zăbrele de pe palier.

„În orice caz n-ar fi trebuit s-o încerce“, mi-am spus. „Un om care mănîncă cît un porc se cuvine să arate ca un porc.“

O femeie cu o înfățișare vădit respectabilă, cu o față îngrijorată și o bonetă pusă neglijent apărui și mă cercetă printre zăbrele.

I-am spus numele meu și mi-a deschis, șovăind, ușa.

— Ce face domnul ? am întrebat cînd furăm amîndoi în antreul lui Pyecraft.

— A spus să intrați cînd veniți, îmi răspunse ea și mă privi fără să facă vreo mișcare pentru a

mă conduce. Apoi adăugă confidențial : s-a încuiat înăuntru, domnule.

— S-a încuiat ?

— Da, de ieri dimineață, și de-atunci n-a mai lăsat pe nimeni înăuntru, și blestemă tot timpul. Oh, vai de mine !

M-am uitat țintă la ușa pe care mi-o arăta din priviri.

— Acolo înăuntru ? am întrebat.

— Da, domnule.

— Dar ce s-a întîmplat ?

Dădu cu tristețe din cap.

— Tot timpul cere alimente, domnule. Vrea alimente grele. Îi dau ce pot și eu : porc, budincă dulce, cîrnați, pîine de loc. Tot lucruri de astea. I le las afară, dacă vă puteți închipui, și plec. Mănîncă, domnule, ceva înspăimîntător.

Se auzi de dincolo de ușă un strigăt strident :

— Formalyn, tu ești ?

— Da, Pyecraft ! am strigat la rîndul meu și am început să bat puternic în ușă.

— Spune-i femeii să plece.

I-am spus.

Apoi am auzit un zgomot neobișnuit, de parcă cineva căuta clanța pe întuneric, și grohăitul obișnuit al lui Pyecraft.

— Gata, i-am strigat. A plecat.

Dar timp îndelungat ușa nu s-a deschis.

În cele din urmă s-a învîrtit cheia și s-a auzit vocea lui Pyecraft :

— Intră !

Am apăsat pe clanță și am deschis ușa. Firește, mă așteptam să-l văd pe domnul Pyecraft.

Aflați că nu era acolo !

Niciodată în viața mea nu am mai fost atât de surprins. Camera era într-o dezordine de neînchipuit, farfurii și vase printre cărți și obiecte de scris, câteva scaune răsturnate, iar Pyecraft...

— Hai, prietene, închide ușa, spuse el, și atunci l-am descoperit.

Era tocmai sus, lângă cornișă, în colț, aproape de ușa, de parcă l-ar fi lipit cineva de plafon. Pe față i se citea îngrijorarea și furia. Gîfîia și gesticula.

— Închide ușa, repetă el. Dacă femeia aceea află...

Am închis ușa, am mai făcut cîțiva pași, dar m-am oprit departe de el, cu privirile ațintite în sus.

— Dacă se rupe ceva și cazi? l-am întrebat. O să-ți frîngi gîtul, Pyecraft!

— Tare aș dori să se întîmple una ca asta, horcări el.

— Un om de vîrsta și greutatea dumitale să ajungă să se dedea la exerciții copilărești de gimnastică!

— Nu vorbi așa! mă muștră, aruncîndu-mi o privire chinuită. Blestemata dumitale de străbunică...

— Ia seama! l-am prevenit.

— Las'că am să-ți povestesc eu! exclamă el și gesticulă.

— Cum naiba te ții agățat acolo sus? m-am mirat.

Apoi, deodată, mi-am dat seama că nu se ținea de nimic, că plutea acolo sus, exact așa cum ar fi plutit o bășică umplută cu gaz. Începu să se lupte, să se smulgă de lângă plafon și să se tîrască de-a lungul peretelui pînă la mine.

— Iată efectul rețetei! gîfîi el. Străbunica dumi...

— Nu se poate! am strigat.

Pe cînd vorbea, se prinse cam neatent de o gravură înrămată, care nu rezistă, și-l văzui zburînd deodată din nou spre plafon, în timp ce tabloul căzu pe sofa și se sparse în bucăți. Se opri cu o izbitură în plafon și de-abia atunci înțelesei de ce se albise peste tot pe părțile mai proeminente ale persoanei sale. Încercă din nou, mai grijuliu, să coboare, ținîndu-se de policioara căminului.

Era într-adevăr un spectacol dintre cele mai extraordinare, să-l vezi pe omul acela uriaș, gras, cu figura apoplectică încercînd să coboare cu capul în jos din plafon, pe podea.

— Rețeta aceea — spuse el — a reușit prea bine.

— Cum?

— Am pierdut greutatea... aproape în întregime.

Atunci, bineînțeles, am priceput.

— Pentru dumnezeu, Pyecraft! am exclamat. Ceea ce îți trebuia dumitale era un remediu împotriva grăsimii! Dar totdeauna o numeai greutate. Insistai s-o numești greutate...

Într-un fel, eram deosebit de încîntat. Atunci Pyecraft mi-a plăcut într-adevăr.

— Lasă-mă să te ajut! i-am spus și, apucîndu-l de mînă, l-am tras jos. Dădea din picioare încoace și încolo, încercînd să se prindă de ceva. Era ca și cum aș fi ținut un steag într-o zi cu vînt.

— Masa aceea — spuse el, arătînd cu mîna — este de mahon masiv și foarte grea. Dacă mă poți băga sub ea...

I-am îndeplinit dorința. În timp ce el se bălăbănea sub masă ca un balon captiv, eu stăteam pe covorul din fața căminului și-i vorbeam.

Mi-am aprins un trabuc.

— Povestește-mi — i-am spus — ce s-a întâmplat.

— Am luat-o ! spuse el.

— Ce gust avea ?

— Oh, groaznic !

Îmi închipui că toate sînt așa. Fie că este vorba de elementele lor constitutive, de amestecul probabil sau de rezultatele posibile, toate leacurile străbunii mele îmi par cel puțin deosebit de neatrăgătoare. În ceea ce mă privește...

— La început am luat doar o sorbitură.

— Da ?

— Și pentru că după o oră m-am simțit mai ușor și mai bine, m-am hotărît să iau întreaga doză.

— Dragul meu Pyecraft !

— Mi-am ținut nasul, îmi explică el. Și apoi am continuat să devin din ce în ce mai ușor, fără a putea pune capăt situației, înțelegi... Izbucni brusc într-un acces de minie. — Ce dumnezeu trebuie să fac acum ? țipă el deodată.

— Un lucru este evident că nu trebuie să-l faci, i-am răspuns. Dacă o să ieși afară din casă, te vei înălța din ce în ce mai sus. — Ridicai mîna, indicînd văzduhul. — Va trebui să fie trimis Santos Dumont¹ după dumneata să te aducă din nou jos.

— Crezi c-o să-mi treacă ?

Am clătinat din cap.

¹ Alberto Santos-Dumont (1873—1932) unul dintre pionierii aerostaticii și aviației. (n.r.).

— Nu cred că poți conta pe asta, i-am răspuns.

Urmă o nouă izbucnire de minie. Izbi cu picioarele în scaunele din jur, bocăni în podea. Se purta exact așa cum mă așteptam să se poarte în condiții vitrege un astfel de grăsun egoist, adică foarte rău. Vorbea despre mine și despre străbunica mea cu o lipsă totală de măsură.

— Niciodată nu ți-am spus să ieși doctoria aia, am observat eu.

Trecînd cu vederea, din generozitate, insultele pe care mi le arunca, m-am așezat în fotoliul său și am început să-i vorbesc calm și prietenos.

I-am arătat că el singur și-a atras această neplăcere și că cele întîmplate parcă vorbeau de o justiție superioară, avînd oarecare poezie chiar. Mîncase prea mult. El nu voia să recunoască și, cîtva timp, ne certarăm asupra acestui fapt.

Deveni zgomotos și violent, așa că renunțai la acest aspect al lecției pe care o primise.

— Și apoi — i-am spus — ai păcătuit întrebunțînd un stil bombastic. Spuneai, nu grăsim cum ar fi fost corect, dar lipsit de glorie, ci greutate. Ai...

M-a întrerupt ca să-mi spună că recunoștea toate astea. Ce trebuia însă să facă ?

I-am sugerat să se adapteze noilor sale condiții. Astfel am ajuns la partea cu adevărat practică a chestiunii. L-am asigurat că nu poate fi greu să învețe a merge înapoi și încolo pe plafon în mîini...

— Nu pot dormi, mi-a spus el.

I-am arătat că problema aceasta nu-i prea dificilă. Puteam fixa de plafon o somieră metalică, de care să legăm apoi cu niște benzi o pătură, cearceaf și o cuvertură care să se încheie cu nas-

turi într-o parte. Pentru aceasta, va trebui însă să destăinuie secretul menajerei sale, ceea ce l-am și sfătuit să facă ; după oarecare ciorovăială, căzu de acord. (Era o adevărată desfătare să o vezi apoi pe doamna aceea binevoitoare efectuînd cu aerul cel mai senin posibil toate aceste schimbări uimitoare.) I s-a adus în cameră o scară de bibliotecă, și toate mesele i se serveau sus, pe bibliotecă. De asemenea am descoperit un mijloc ingenios cu ajutorul căruia putea să coboare pe podea ori de cîte ori dorea. A fost pur și simplu pusă în raftul de sus *Enciclopedia britanică* (ediția a zecea). El n-avea decît să scoată cîteva volume, să le țină în mînă și începea să coboare. Am mai stabilit că trebuie să fixăm niște bare de fier jos pe pereți de-a lungul pervazurilor, ca să se poată ține de ele ori de cîte ori ar dori să circule mai aproape de podea.

Pe măsură ce progresam cu lucrul, am descoperit că începuse să mă intereseze foarte mult. Eu am fost acela care am chemat-o înăuntru pe menajeră și i-am destăinuit adevărul, tot eu aproape singur am fixat sus patul în poziție răsturnată. De fapt mi-am petrecut două zile întregi în apartamentul său. Sînt un om îndemînat, care știe să se servească de șurubelniță, și i-am făcut tot felul de adaptări ingenioase : i-am întins o sîrmă, pentru ca soneria să-i vină la îndemînă, am întors toate lămpile electrice astfel încît să lumineze în sus, și așa mai departe. Întreaga chestiune era pentru mine extrem de ciudată și interesantă. Mă delectam gîndindu-mă la Pyecraft ca la o muscă uriașă, tîrîndu-se înapoi și-ncolo pe plafon, și cătărîndu-se peste pragurile de sus ale ușilor, din-

tr-o cameră într-alta. Apoi, niciodată, niciodată nu avea să mai apară la club...

Dar, să vedeți, ingeniozitatea mea fatală m-a pierdut. Ședeam în camera lui, lîngă foc, bîndu-i whisky-ul, iar el, sus, în colțul preferat, lîngă cornișă, fixa de tavan cu ținte, un covor plușat. Deodată îmi veni o idee.

— Dumnezeu, Pyecraft ! am strigat. Dar toate astea sînt cu desăvîrșire inutile !

Și, înainte de a putea calcula toate consecințele ideii mele, am lăsat să-mi scape secretul.

— Lenjerie de plumb ! i-am spus, și răul era făcut.

Pyecraft a primit proiectul meu aproape în lacrimi.

— Să fiu din nou pe picioare, normal !... exclamă el.

I-am destăinuit întreg secretul înainte de a-mi da seama unde mă va duce.

— Cumpără plumb în foi, l-am sfătuit. Stanțează-l în formă de discuri. Coase cîte poți peste tot, pe lenjerie. Procură-ți ghete cu talpă de plumb. poartă o servietă plină cu plumb masiv, și gata ! În loc să fii aici un prizonier, poți ieși din nou afară, Pyecraft, poți călători...

O idee și mai fericită îmi trecu prin minte.

— Și nu va trebui să te temi niciodată de un naufragiu. Tot ce ai de făcut este să-ți dezbraci repede o parte din haine, să iei în mînă cantitatea necesară de bagaje și să plutești în aer...

De emoție, scăpă ciocănelul la un pas de capul meu.

— Doamne ! exclamă el. Voi putea veni din nou la club.

Asta m-a făcut să mă trezesc brusc la realitate.

— Doamne! am murmurat la rîndul meu. Da. Desigur... vei putea veni.

Aşa a şi făcut. Aşa şi face. Chiar acum şade în spatele meu, înfulecînd, vă jur!... a treia porţie de cozonac cu unt. Şi nimeni pe lume nu ştie, afară de menajera sa şi de mine, că nu cîntăreşte aproape nimic, că este numai o masă plicticoasă de materie asimilatorie, numai un balon de săpun îmbrăcat, *niente*¹, cel mai de nimic dintre oameni. Iată-l şezînd şi pîndindu-mă să termin de scris. Atunci, dacă va izbuti, îmi va ieşi în cale. Va veni spre mine revărsîndu-se valuri, valuri...

Îmi va povesti totul din nou, ce simte, ce nu simte, cum speră uneori că-i trece puşin. Şi negreşit în vorbăria lui linguşitoare, dulceagă va strecura şi cuvintele: „Secretul e păstrat, nu? Dacă cineva ar şti... mi-ar fi atît de ruşine... Ştii, prea aş părea caraghios. Să te tîrăşti de jur împrejur pe tavan şi aşa mai departe...”

Şi acum, evită-l dacă poţi pe Pyecraft, care ocupă o poziţie strategică admirabilă între mine şi uşa...

¹ Nimic. (It.) (n.r.).

OMUL CARE PUTEA FACE MINUNI

U n p a n t u m¹ î n p r o z ă

E discutabil dacă s-a născut cu acest dar. Eu unul socotesc că l-a dobîndit pe neaşteptate. În orice caz, pînă la treizeci de ani a fost un sceptic şi nu credea în forţe supranaturale. Şi, fiindcă momentul mi se pare indicat, trebuie să menţionez că era un om mic de statură, cu ochi întunecaţi, castanii, cu părul roşu, foarte ţepos, cu mustaţa răsucită şi plină de pistrui. Îl chema George Mc Whirter Fotheringay — un nume care în nici un caz nu te făcea să aştepţi vreo minune — şi era funcţionar la Gomshott. Îl caracteriza o deosebită înclinaţie pentru judecăţile categorice. Cînd a luat cunoştinţă pentru prima oară de puterile sale excepţionale, tocmai nega categoric că minunile sînt posibile. Discuţia aceasta avea loc la bufetul circiumii „Dragonul cel lung”, iar Toddy Beamish îl contrazicea destul de monoton, dar eficace. „Asta o spui dumneata!” repeta într-una, ceea ce-l scotea din sărite pe domnul Fotheringay.

În afară de ei doi, mai erau prezenţi un biciclist foarte prăfuit, cîrciumarul Cox şi domnişoara Maybridge, chelneriţa foarte respectabilă şi desul de corpolentă a „Dragonului”. Domnişoara

¹ Poem cu formă fixă, de origină malaeză. Versurile 2 şi 4 ale fiecărui catren constituie versurile 1 şi 3 ale catrenului următor (n.r.).

Maybridge stătea cu spatele la domnul Fotheringay și spăla paharele ; ceilalți îl priveau mai mult sau mai puțin amuzați de ineficacitatea judecăților sale categorice. Îmboldit de tactica defensivă a la Torres Vedras¹ a domnului Beamish, domnul Fotheringay se hotărî să facă un efort retoric neobișnuit.

— Ascultă, domnule Beamish — spuse domnul Fotheringay — să fim lămurii. Un miracol este ceva împotriva legilor naturii, realizat prin puterea voinței, ceva care nu s-ar putea produce fără o putere de voință deosebită.

— Asta o spui dumneata, respinse atacul domnul Beamish.

Domnul Fotheringay apelă la ciclist, care fusese pînă atunci doar un spectator tăcut, și obținut aprobarea sa exprimată printr-o tuse șovăitoare și o privire îndreptată spre domnul Beamish. Cîrciumarul nu voi să-și dea părerea. Cînd domnul Fotheringay se întoarse spre domnul Beamish, obținut din partea acestuia o concesiune neașteptată, acceptarea cu rezerve a definiției miracolului formulată de el.

— De exemplu — spuse domnul Fotheringay foarte încurajat — iată ce s-ar putea numi un miracol. Lampa aceasta, potrivit legilor naturii, n-ar putea să ardă cu susu-n jos, nu e așa, Beamish ?

— Dumneata spui că n-ar putea, pară Beamish.

— Dar dumneata ? întrebă Fotheringay. Doar n-ai vrea să spui...

— Nu, îngăimă Beamish. Nu, n-ar putea.

— Foarte bine, continuă domnul Fotheringay. Așadar, vine aici cineva, de exemplu eu, și stă să

¹ Torres Vedras, navigator spaniol din secolul al XVII-lea. (n.r.).

zicem aici și spune lămpii, cum aș putea spune și eu, încordîndu-mi voința : răstoarnă-te cu susu-n jos fără să te spargi și continuă să arzi liniștit, și... Ei !

Erau motive ca toți să strige „Ei !“. Imposibilul, lucrul de necrezut puteau să-l constate toți. Lampa stătea în aer, răsturnată, și ardea liniștit cu flacăra îndreptată în jos. Era tot atît de reală și de palpabilă ca orice lampă, era lampa prozaică, obișnuită, din cîrciuma „Dragonul cel lung“.

Domnul Fotheringay stătea cu degetul arătător întins și cu sprîncenele încruntate, de parcă ar fi prevăzut un dezastru. Biciclistul, care era cel mai aproape de lampă, își aplecă brusc capul și sări peste teighea. Toți se speriară mai mult sau mai puțin. Domnișoara Maybridge s-a întors și a tipat. Timp de aproape trei secunde lampa a rămas liniștită. Domnul Fotheringay scoase un strigăt slab de epuizare intelectuală.

— Nu pot s-o mai țin sus, spuse el. Se dădu înapoi șovăind, iar lampa răsturnată pîlpîi brusc, căzu peste colțul barului, sări cît colo, se sfărîmă de podea și se stinse.

Noroc că avea un rezervor de metal, altfel întreaga încăpere ar fi fost cuprinsă de flăcări. Primul vorbi domnul Cox, care făcu observația laconică de altfel, că Fotheringay e nebun. Fotheringay nu fu în stare să conteste nici măcar o asemenea afirmație ! Il uluiseră cele întîmplate. Conversația care urmă nu clarifică de loc chestiunea pentru Fotheringay ; părerea generală fu nu numai foarte apropiată de cea a domnului Cox, dar și exprimată foarte vehement. Toți îl acuzau pe Fotheringay că recursese la un truc prostesc și-l calificau drept un nerod care distruge

confortul cetățenilor și le pune în pericol viața. Fotheringay, căruia îi vuia capul de uimire și gândurile i se învîrteau ca purtate de furtună, era înclinat să fie de acord cu ei, așa că aproape nici nu protestă cînd fu poștit să părăsească localul.

Porni spre casă aprins la față și înfierbîntat, cu gulerul hainei ridicat și cu urechile roșii. Pe stradă examină cu nervozitate fiecare lampă din cele zece pe lingă care trecu. Numai cînd se găsi singur în micul său dormitor din strada Bisericii fu în stare să-și adune gândurile și să se întrebe „Ce naiba s-a întîmplat?”.

Își scoase haina și ghetele și se așază pe pat. Cu mîinile în buzunare, repeta pentru a șaptezeccea oară cuvintele sale de apărare: „N-am vrut să răstorn afurisita aceea de lampă” și deodată își dădu seama că în momentul în care rostise ordinul acela, voise neintenționat ca ordinul să-i fie îndeplinit, iar cînd văzuse lampa în aer, simțise că depindea de el s-o țină acolo, deși nu-i era limpede ce trebuia să facă pentru aceasta. Fotheringay nu avea o minte prea ascuțită, fiindcă altfel și-ar fi putut pune întrebarea ce înseamnă de fapt „voise neintenționat” și s-ar fi pomenit în fața celor mai încălcite probleme de libertate a voinței; fiind însă așa cum era, ideea nu i se contură limpede în minte și i se păru acceptabilă. Și de aici, trebuie să admit, fără ca să urmeze vreo înlănțuire logică, ajunsese la proba experimentală.

Își îndreptă hotărît degetul arătător spre luminare și își adună gândurile, deși își dădea seama că făcea o prostie. „Ridică-te în sus!” porunci el. Dar în clipa următoare sentimentul de neîncredere îi dispăru. Lumînarea se ridică, stătu în aer o clipă, gata să cadă, și în timp ce domnul Fotherin-

gay gîfîia, căzu cu zgomot pe toaletă, lăsîndu-l în întuneric, numai cu strălucirea feștilei care se stîngea.

Cîtva timp domnul Fotheringay rămase în întuneric complet nemișcat. „S-a întîmplat totuși — își spuse el — și nu pot să-mi explic cum!” Oftă adînc și începu să caute prin buzunare un chibrit. Nu găsi nici unul, se ridică și bîjbîi pe lavoar. „Mi-ar trebui un chibrit”, spuse el. Căută în haină, dar nu găsi, și atunci îi trecu prin minte că se puteau face minuni chiar și cu chibrituri. Întinse mîna și se încrunță la ea prin întuneric. „Vreau să fie un chibrit în mîna aceasta!” Simți ceva ușor căzînd de-a latul palmei, și, strîngînd pumnul, găsi un chibrit.

După cîteva încercări nereușite de a-l aprinde, frecîndu-l de diferite obiecte, constată că nu-l putea aprinde fără cutie. Îl aruncă, și atunci deodată îi trecu prin minte că ar fi putut să-l aprindă printr-un efort de voință. Făcu acest efort și-l zări arzînd în mijlocul învelitoarei lavoarului. Îl ridică în grabă și-l stinse. Noi posibilități îi trecură prin minte. Căută lumînarea și o puse la loc în sfeșnic. „Ascultă! aprinde-te!” spuse domnul Fotheringay. Lumînarea începu să pîlpîie, și atunci văzu o mică gaură neagră în acoperitoarea lavoarului și un rotocol de fum ridicîndu-se din ea. Cîtva timp se uită cînd la ea, cînd la mica flăcără, apoi, ridicînd capul, își întîlni privirea fixă în oglindă și se întreînu cîtva timp în tăcere cu el însuși.

— Cum rămîne cu minunile? spuse în cele din urmă domnul Fotheringay adresîndu-se imaginiile sale.

Meditațiile domnului Fotheringay care urmară fură adînci, dar confuze. După cum își putea da seama, în ceea ce îl privea era vorba numai de voință. Natura primei sale experiențe îi crease o aversiune pentru orice alte experiențe, cu excepția celor prudente, bineînțelese. Așadar făcu să se ridice o foaie de hîrtie, coloră un pahar de apă în roz, apoi în verde și produse un melc pe care-l făcu să dispară în chip miraculos. Își procură, tot în chip miraculos, o perie de dinți nouă. Tîrziu noaptea, ajunse la concluzia că puterea sa de voință trebuie să fi fost neobișnuită și extrem de mare, fapt despre care avusese, cu siguranță, bănuieli și mai înainte, dar nu fusese sigur. Cînd făcuse pentru prima dată această descoperire îl cuprinsese mirarea și se speriasse. Acum încerca mîndria de a poseda o calitate atît de deosebită, despre care avea o presimțire vagă că-i va fi de folos. Deodată auzi bătînd ora unu la ceasul bisericii și, pentru că nu-i trecu prin minte că printr-o minune ar putea fi scutit de obligațiile sale zilnice la Gomshott, continuă să se dezbrace, ca să se culce fără întîrziere. În timp ce se căznea să-și tragă cămașa peste cap, îi veni o idee strălucită. „Să fiu în pat!” spuse el și se trezi în pat. „Dezbrăcat!” specifică apoi; și, găsind că așternutul era rece, adăugă în grabă: „în cămașa mea de noapte! Nu, într-o cămașă de noapte plăcută, moale, de lînă. Așa!” exclamă cu plăcere. „Și acum să adorm tihnit...”

Se trezi la ora obișnuită și se așeză la micul dejun, frămîntat de gînduri. Se întreba dacă cele ce i se întîmplaseră peste noapte nu fusese cumva un vis deosebit de viu. În cele din urmă începu din nou să se gîndească la experiențe prudente. De

exemplu, avu la micul dejun trei ouă, două pe care i le procurase gazda, bune, dar conservate, și unul, un ou de gîscă ouat proaspăt, delicios, fiert și servit de către excepționala sa voință. Porni grăbit spre Gomshott, într-o stare de agitație puternică, dar ascunsă cu grijă, și își aminti de coaja celui de-al treilea ou numai seara cînd gazda sa îi vorbi despre ea. Toată ziua nu putu să lucreze, frămîntat de uimitoarea descoperire pe care o făcuse despre el însuși, dar asta nu-i produse nici un neajuns, căci compensă timpul pierdut, în ultimele zece minute, printr-un miracol.

O dată cu trecerea zilei, uimirea i se transformă în exaltare, deși nu-i ieșeau din minte împrejurările neplăcute în care fusese alungat de la „Dragonul cel lung”, nici versiunea tendențioasă a acestei chestiuni, care, ajungînd la urechile colegilor săi, le dăduse prilejul să facă unele glume. Desigur, trebuia să fie mai atent cînd porunca să se ridice obiecte fragile, altfel darul său promitea din ce în ce mai mult, pe măsură ce se gîndea la el. Intenționa printre altele să-și mărească proprietatea personală prin acte de creație, săvîrșite discret. Făcu să apară o pereche de butoni splendizi de diamant, dar îi distruse în grabă cînd tînărul Gomshott străbătu biroul îndreptîndu-se spre masa sa. Se temea ca tînărul Gomshott să nu-l întrebe cum i-a căpătat. Pricepu foarte limpede că talentul său trebuia exercitat cu precauțiunea și atenția necesară, dar, după cît își dădea seama, greutățile pe care le avea de învins pentru a-l stăpîni la perfecție nu puteau fi mai mari decît acelea pe care le înfruntase atunci cînd învățase să meargă pe bicicletă. Tocmai această analogie, ca și sentimentul că nu ar fi binevenit la „Drago-

nul cel lung" îl mînară după cină pe drumul de dincolo de uzina de gaz, ca să exerseze acolo în secret unele minuni.

Era poate o oarecare lipsă de originalitate în încercările sale, căci, în afară de puterea de voioşă, domnul Fotheringay nu se dovedea un om excepţional. Îi veni în minte minunea cu toiagul lui Moise, dar noaptea era întunecoasă şi nepotrivită pentru a putea supraveghea cum trebuie şerpi mari miraculoşi. Apoi îşi aminti de povestea lui „Tannhäuser” pe care o citise pe dosul programului filarmonicii. Aceasta i se păru deosebit de atrăgătoare şi inofensivă. Lovi cu bastonul său — un baston foarte frumos din lemn de palmier indian — în pajiştea care mărginea cărarea şi ordonă lemnului uscat să înflorească. Imediat aerul se umplu de parfum de trandafiri şi, cu ajutorul unui chibrit, se convinse că frumosul miracol fusese într-adevăr îndeplinit. Nişte paşi care se apropiau îi curmară satisfacţia. De teamă să nu i se descopere prematur facultăţile excepţionale, porunci în grabă bastonului înflorit: „Înapoi!”. Ceea ce intenţiona să spună era „Schimbă-te înapoi”, dar desigur că a fost neclar. Băţul se dădu înapoi cu o viteză considerabilă şi îndată se auzi un strigăt de minie şi o vorbă urîă din partea persoanei care se apropia.

— În cine arunci tu cu măracini, neghiobule? răsună o voce. M-a lovit în fluierul piciorului.

— Îmi pare rău, prietene, spuse domnul Fotheringay, apoi, înţelegînd cît de greu ar fi fost să-i dea o explicaţie, îşi ciupi nervos mustaşa. Îl văzu înaintînd pe Winch, unul dintre cei trei agenţi de poliţie din Immering.

— Ce înseamnă asta? întrebă poliţistul. Ei! dumneata eşti, nu e aşa? Domnul care a spart lampa la „Dragonul cel lung”!

— Nu înseamnă nimic, spuse domnul Fotheringay. Absolut nimic.

— Atunci de ce ai făcut-o?

— Lăsaţi şi dumneavoastră... căută să-l liniştescă domnul Fotheringay.

— Să las, sigur! Ştii oare că băţul acela m-a lovit? De ce ai făcut-o?

Pentru moment domnul Fotheringay nu-şi putu imagina de ce o făcuse. Tăcerea sa păru să-l irite pe domnul Winch.

— De data aceasta ai atacat poliţia, tinere! Asta înseamnă ce-ai făcut dumneata.

— Ascultă, domnule Winch, îngăimă domnul Fotheringay plictisit şi încurcat. Regret foarte mult. Chestiunea este că...

— Ce anume?

Nu putu găsi o altă ieşire decît să spună adevărul.

— Făptuiam o minune.

Se strădui el să vorbească cît mai natural, dar oricît se strădui nu reuşi.

— Făptui ai o...! Ascultă, nu vorbi prostii. Făptui ai o minune, desigur! Minune! Asta-i nostim de tot! Dar dumneata eşti omul care nu crezi în minuni... Trebuie să fie vorba tot de o scamatorie de-a dumitale prostească. Ei bine, îţi spun că...

Dar domnul Fotheringay n-a mai auzit ce intenţiona să-i spună domnul Winch. Şi-a dat seama că se dăduse de gol, că împrăştiase preţiosul său secret în cele patru vînturi. O izbucnire violentă de minie îl împinse la acţiune. Se întoarse repede şi fioros spre poliţai.

— Ascultă — spuse el — m-am săturat de toate astea, m-am săturat! O să-ți arăt eu ție scamatorie prostească! Du-te la dracu! Du-te imediat! Era singur.

Domnul Fotheringay nu mai săvârși nici un miracol în noaptea aceea și nici nu-și dădu osteneala să vadă ce se întâmplase cu bastonul său înflorit. Se întoarse în oraș, speriat și intră pe furiș la el în dormitor.

— Dumnezeule! exclamă din prima clipă. Ce talent puternic, un talent extrem de puternic. Nici nu intenționez așa ceva. Nu, într-adevăr... Mă întreb cum o fi în iad, la diavol!

Se așază pe pat și începu să-și scoată ghețele. O idee fericită îi trecu prin minte. Îl transferă pe agentul de poliție la San Francisco, apoi se culcă liniștit, fără să mai modifice mersul natural al lucrurilor. În timpul nopții îl visă pe Winch, care era furios.

A doua zi domnul Fotheringay află două vești interesante. Cineva sădise un trandafir agățător foarte frumos lângă zidul casei singuratice a bătrînului Gomshott de pe strada Lullabrough Road și corpul polițistului Winch era căutat în rîu pînă la moara lui Eawling.

Domnul Fotheringay fu distrat și gînditor în ziua aceea și nu mai săvârși minuni în afară doar de unele în legătură cu Winch și de aceea de a-și îndeplini muncă sa cu precizie desăvîrșită, în ciuda roiului de gînduri care-i zumzăia prin minte. Neatenția și blîndețea sa neobișnuită fuseseră observate de mai multe persoane și devenise subiect de glume. Cea mai mare parte a timpului se gîndea la Winch.

Duminică seara se duse la capelă și, destul de ciudat, domnul Maydig, care se interesa întrucîtva de ocultism, predica despre „lucruri care nu sînt legiuite“. Domnul Fotheringay nu era un vizitator regulat al capelei, dar scepticismul său categoric, la care am mai făcut aluzie, fusese foarte zdruncinat. Conținutul predicii arunca o lumină cu totul nouă asupra recentului său dar și se hotărî deodată să-l consulte pe domnul Maydig imediat după slujbă. Hotărîrea o dată luată, se miră cum de nu se gîndise înainte la acest lucru.

Domnul Maydig, un bărbat slab, nervos, cu încheieturile și gîtul deosebit de lungi, fu satisfăcut că un tînăr a cărui nepăsare în chestiuni religioase era de mult subiect de discuție în oraș, solicită o convorbire confidențială. După scurta așteptare necesară, îl conduse în biroul său presbiterian, alături de capelă, îl pofti să șadă pe un scaun confortabil și, rămînînd în picioare în fața unui foc vesel — picioarele sale proiectau o arcadă uriașă pe peretele opus — îl îndemnă să spună ce are de spus.

La început domnul Fotheringay fu cam stingherit, îi venea oarecum greu să deschidă vorba.

— Mă tem că nu o să mă puteți crede, domnule Maydig, mă tem... și continuă așa cîva timp. În cele din urmă își zise că e mai bine să intre în subiect printr-o întrebare și-i ceru domnului Maydig părerea despre miracole.

Domnul Maydig nu termină bine să zică „Mda“ cu un aer foarte rezervat, cînd domnul Fotheringay se porni din nou:

— Presupun că nu veți crede că o persoană obișnuită, ca mine de exemplu, care s-ar putea afla acum în acest loc, ar avea un fel de predispo-

ziție care l-ar face capabil să săvârșească diferite lucruri numai prin voința sa.

— E posibil, spuse domnul Maydig. Poate că așa ceva e posibil.

— Dacă mi-ați permite să întrebuițez vreun obiect de aici, cred că aş putea să vă dovedesc acest lucru printr-un fel de experiență, ceru domnul Fotheringay încuviințarea. Să luăm de exemplu cutia de tutun de pe masă. Aș vrea să știu dacă ceea ce am de gând să fac cu ea este sau nu o minune. Numai o jumătate de minut, vă rog, domnule Maydig.

Își încrunță sprâncenele, arată spre cutia cu tutun și spuse :

— Transformă-te într-o vază cu violete !

Cutia de tutun execută porunca.

Domnul Maydig tresări puternic când se produse schimbarea, apoi se uită uluit când la făcătorul de minuni, când la vaza cu flori. Amuțise. În cele din urmă îndrăzni să se aplece peste masă și să miroase violetele ; erau proaspăt culese și foarte frumoase. Holbă din nou ochii la domnul Fotheringay.

— Cum ai procedat ? întreabă el.

Domnul Fotheringay se trase de mustață.

— I-am poruncit numai, și iată ! Ce să fie asta : miracol, vrăjitorie ? Ce credeți că e cu mine ? Asta doresc să întreb.

— Extraordinar !

— Și acum o săptămână n-am știut că pot face astfel de lucruri, exact așa cum n-ați știut dumneavoastră. Am descoperit cu totul pe neașteptate. Cred că este ceva neobișnuit cu voința mea, cel puțin așa îmi explic eu lucrurile.

— Asta este... totul ? Sau ai putea face și alte lucruri ?

— Dumnezeule, da ! spuse domnul Fotheringay. Orice. — Se gândi și își aminti brusc de un spectacol de scamatorie pe care-l văzuse. — Ascultă — arată el spre vază — transformă-te într-un vas cu pește !... Nu, nu de asta. Transformă-te într-un vas de sticlă plin cu apă și cu pești aurii. Așa e mai bine ! Vedeti, domnule Maydig ?

— Uimitor ! De necrezut ! Dumneata ești ori cel mai extraordinar... Dar nu...

— Aș putea s-o schimb în orice, spuse domnul Fotheringay. În orice. Ascultă, fă-te porumbel ! Ai înțeles ?

În secunda următoare un porumbel albastru filfăia în jurul camerei, silindu-l pe domnul Maydig să-și plece repede capul de câte ori se apropia de el.

— Oprește-te acolo ! Ai înțeles ? spuse domnul Fotheringay ; și porumbelul plutea nemișcat în aer. Pot să-l transform din nou într-un vas cu flori. — Așeză porumbelul pe masă și produse miracolul. — Probabil că veți avea nevoie în curînd să vă umpleți pipa, spuse el și restabili cutia cu tutun.

Domnul Maydig urmărise toate transformările în tăcere, cu foarte rare exclamații de uimire. Privi lung și fix la domnul Fotheringay, luă cu multă prudență cutia cu tabac, o examinează și o puse la loc pe masă. „Mda !“ fu singura expresie a sentimentelor sale.

— Acum, după toate acestea, este mai ușor să vă explic pentru ce am venit aici, spuse domnul Fotheringay și începu să relateze prolix și confuz peripecțiile sale ciudate, începînd cu întîmplarea

aceea cu lampa de la „Dragonul cel lung” și complicându-le cu aluzii stăruitoare la Winch.

Pe măsură ce continuă, orgoliul trecător provocat de uimirea domnului Maydig dispăru; deveni din nou foarte obișnuitul Fotheringay din viața de toate zilele. Domnul Maydig ascultă cu atenție, fără să lase cutia de tutun din mână și la rîndul său își modifică în cursul povestirii comportarea. Cînd domnul Fotheringay ajunsese la miracolul cu cel de-al treilea ou, pastorul îl întrerupsese cu o fluturare a mîinii.

— Este cu puțință, spuse el. Este cu totul verosimil. Este, fără îndoială, uimitor, dar, în același timp, aruncă lumină asupra unor fenomene greu de explicat. Puterea de a face minuni este un dar, un dar deosebit, ca și geniul sau puterea de a prezice viitorul; pînă acum a apărut foarte rar, și la oameni excepționali. Dar în cazul acesta... M-au mirat totdeauna minunile lui Mahomet, miracolele iogilor și cele produse de doamna Blavatsky. Da, desigur... Da, este pur și simplu un dar! Confirmă atît de frumos argumentele marelui gînditor — glasul domnului Maydig coborî — Înălțimea sa Ducele de Argyll! În acest caz se verifică o lege mai profundă, mai adîncă decît legile obișnuite ale naturii. Da, da. Continuă! Continuă!

Domnul Fotheringay începu să-i povestească pățania sa cu Winch, iar domnul Maydig, nemăfiind copleșit de venerație sau înspăimîntat, începu să-și miște brusc încoace și încolo membrele și să izbucnească în exclamații de mirare.

— Acesta e lucrul care m-a tulburat cel mai mult, continuă domnul Fotheringay. În chestiunea asta am cea mai mare nevoie de un sfat; desigur că e la San Francisco — oriunde s-ar afla San

Francisco ăsta — însă înțelegeți, domnule Maydig, situația este neplăcută pentru amîndoi. Pri-cepe el oare ce s-a întîmplat? Cred că este înspăimîntat, înfuriat la culme și se străduiește să mă găsească. Aș îndrăzni chiar să afirm că de cîteva ori a și pornit încoace. Îl trimit însă înapoi printr-un miracol, la interval de cîteva ore, cînd îmi amintesc. Desigur, el nu poate înțelege acest lucru și trebuie să-l enerveze, iar dacă de fiecare dată cumpără cîte un bilet, îl va costa o grămadă de bani. Am făcut pentru el tot ce-am putut face, dar fără îndoială că e greu să se pună în situația mea. M-am gîndit apoi că s-ar fi putut ca hainele să-i fi fost arse, înainte de a-l fi mutat la San Francisco, știți, dacă infernul este așa cum ni-l închipuim. În acest caz presupun că l-au închis cînd a ajuns în oraș. Desigur că i-am procurat prin voință un costum nou de haine, de îndată ce m-am gîndit la asta. Dar, vedeți, sînt într-o încurcătură afurisită...

Domnul Maydig deveni serios.

— Văd că ești într-o încurcătură. Da, e o situație grea. Cum să-i pui capăt...

Acum vorbea fără convingere, nelămurit.

— Totuși, să-l lăsăm o clipă pe Winch și să discutăm problema în general. Nu cred că este vorba de vrăjitorie sau de ceva asemănător. Nu cred că este nimic criminal în această chestiune, domnule Fotheringay, de fel, în afară de cazul cînd îmi ascundeți unele întîmplări importante. Nu, este vorba de miracole, miracole veritabile, de cea mai înaltă clasă, dacă mă pot exprima astfel.

Începu să străbată cu pași mari covorul din fața căminului și să gesticuleze, în timp ce domnul

Fotheringay se vedea îngrijorat cu brațul pe masă și cu capul pe braț.

— Nu văd cum o s-o scot la capăt cu Winch, murmură el.

— Talentul dumneavoastră de a săvârși miracole e pe cât se pare foarte puternic, spuse domnul Maydig. Veți găsi o soluție în ceea ce-l privește pe Winch, nu trebuie să fiți îngrijorat. Dragă domnule, dumneata ești un om foarte important, un om cu cele mai uimitoare posibilități. Iată, de exemplu, la tribunal, atunci când sînt necesare probe materiale. Și în alte ocazii, lucrurile pe care le puteți face...

— Da, m-am gîndit și eu la cîte ceva, spuse domnul Fotheringay. Dar nu toate ies cum aș fi dorit. Ați văzut peștele acela la început? Și vasul era nepotrivit, și peștele. Așa că m-am hotărît să mă sfătuiesc cu cineva.

— O hotărîre justă — spuse domnul Maydig — o hotărîre foarte justă, cea mai justă cu putință. Se opri și-l privi pe domnul Fotheringay. Este aproape un talent fără limite. Haide să încercăm puterea dumitale. Este interesant de știut dacă într-adevăr... dacă într-adevăr este ceea ce pare să fie.

Și astfel, oricît ar părea de necrezut, în biroul căsuței din spatele capelei protestante, duminică seara, în 10 noiembrie 1896, domnul Fotheringay, îndemnat și inspirat de domnul Maydig, începu să producă miracole. Atragem atenția cititorului în mod special asupra acestei date. Probabil va obiecta, probabil a și obiectat că anumite elemente din această povestire sînt neverosimile, că dacă lucruri de felul celor descrise pînă acum s-ar fi întîmplat, ar fi fost publicate în toate ziarele încă

de acum un an. În special îi va veni greu să accepte amănuntele care urmează, pentru că el sau ea, cititorul în chestiune, va trebui să constate, printre altele, că a murit acum mai bine de un an de o moarte violentă și de neînchipuit. Desigur că un miracol nu mai e miracol, dacă e verosimil, așa încît să cădem de acord că cititorul a murit acum un an de moarte violentă și de neînchipuit. Din cele ce urmează, aceasta va deveni limpede de tot și de crezut, după cum va admite orice cititor rezonabil. Dar încă nu este cazul să terminăm povestirea, căci de-abia am trecut de mijlocul ei. La început miracolele produse de domnul Fotheringay erau niște fleacuri de minuni, mărunțișuri de felul miracolelor teozofilor, cu niște potire și cu mobilele din salon; dar, cu toată lipsa lor de însemnătate, fură primite cu o teamă respectuoasă de către colaboratorul său. E adevărat că domnul Fotheringay ar fi preferat să rezolve îndată chestiunea cu Winch, dar domnul Maydig nu-l lăsa. Dar, după ce produsese vreo duzină de astfel de nimicuri gospodărești, sentimentul puterii lor crescuse, imaginația lor începu să dea semne de insuflețire și deveniră mai ambițioși. Prima lor acțiune de mai mare amploare a fost determinată de foame și de neglijența doamnei Minchin, menajera domnului Maydig. Masa la care preotul îl invită pe domnul Fotheringay era desigur destul de prost aranjată și neatrăgătoare pentru niște harnici făcători de minuni; dar se așezară totuși în jurul ei. Cînd domnul Maydig începu să vorbească cu mîhnire, mai mult decît cu minie, despre lipsurile menajerei sale, domnului Fotheringay îi trecu prin minte că în față i se deschidea o posibilitate.

— Ce părere aveți, domnule Maydig — spuse el — dacă nu este o îndrăzneală din partea mea să...

— Dragă domnule Fotheringay! Desigur! Nu, nu m-am gândit.

Domnul Fotheringay flutură din mină.

— Ce să luăm? întrebă el într-un sens larg, cuprinzător și, la cererea domnului Maydig, revizui foarte conștiincios cina. În ceea ce mă privește — spuse el, atent la alegerea făcută de domnul Maydig — am o deosebită predilecție pentru o halbă de bere și niște pâine prăjită cu brânză gustoasă. Nu prea sînt obișnuit cu vinul de Burgundia.

Numaidecît, la comanda lui, apărură bere și pâine prăjită, cu brânză. Au stat timp îndelungat la masă, discutînd de la egal la egal — după cum observă numaidecît domnul Fotheringay cu o flacără de surpriză și satisfacție în ochi — despre toate miracolele pe care le vor făptui îndată.

— Și, pentru că veni vorba, domnule Maydig — spuse domnul Fotheringay — poate v-aș putea ajuta în chestiuni gospodărești.

— Nu prea înțeleg la ce vă referiți, răspunse domnul Maydig, turnîndu-și un pahar de vin vechi de Burgundia procurat tot în chip miraculos.

Domnul Fotheringay se servi din neant cu a doua porție de pâine prăjită, cu brânză și mușcă din ea.

— Mă gîndeam — zise — că aș putea eventual (hm, hm) să fac (hm, hm) o minune cu doamna Minchin (hm, hm), s-o fac o femeie mai bună.

Domnul Maydig lăsă paharul la o parte și-l privi cu îndoială.

— Ea este... se opune cu vigoare oricărui amestec în treburile ei, știți, domnule Fotheringay. Apoi a trecut de ora unsprezece și probabil că este în pat și doarme. Credeți că în general...

Domnul Fotheringay chibzui asupra acestor obiecțiuni.

— Nu văd de ce nu s-ar putea înfăptui schimbarea și în timpul somnului.

Cîtva timp domnul Maydig se opuse acestei idei, dar apoi cedă. Domnul Fotheringay dădu dispozițiile necesare și cei doi domni își continuă ospățul, poate mai puțin în apele lor. Domnul Maydig discuta pe larg schimbările în bine pe care spera să le descopere a doua zi la menajera sa cu un optimism care păru forțat și exagerat chiar și domnului Fotheringay, atît de binevoitor și împăcat după o cină îmbelșugată. Deodată începu să se audă de la etaj o serie de zgomete confuze. Schimbare priviri nedumerite și domnul Maydig ieși în grabă din cameră. Domnul Fotheringay îl auzi chemînd-o pe menajeră, apoi desluși zgomotul ușor al pașilor săi care urcau la etaj.

În curînd preotul se întoarse călcînd voios și cu fața radioasă.

— Minunat! spuse el. Și mișcător! Foarte mișcător! Începu să măsoare covorul din fața căminului în sus și-n jos. S-a pocăit, o pocăință emoționantă, am văzut-o prin crăpătura ușii. Biata femeie! Ce schimbare minunată! Se sculase. Trebuie să se fi sculat imediat. S-a trezit din somn cu gîndul să facă țandări o sticlă de rachiu pe care o avea în cufăr. Și să se spovedească!... Dar aceasta ne dă... ne deschide niște posibilități ui-

mitoare. Dacă chiar la ea a putut produce o astfel de schimbare miraculoasă...

— Se pare că posibilitățile sînt fără limite, recunosc domnul Fotheringay. Cît despre domnul Winch...

— Cu totul nelimitate. Și plimbîndu-se pe covorul din fața căminului, domnul Maydig, lăsînd la o parte încurcătura cu Winch, dezvoltă o serie de propuneri admirabile, propuneri pe care le inventa în timp ce vorbea.

Conținutul acestor propuneri nu privește esențialul povestirii de față. Ajunge să spunem că erau plănuite într-un spirit de nemărginită bunăvoință, de bunăvoință specifică după o masă copioasă. Trebuie să menționăm însă că problema lui Winch a rămas tot nerezolvată și nu socotim necesar să arătăm în ce măsură au fost îndeplinite chiar proiectele enunțate. Era vorba însă de schimbări uimitoare. La cîteva ore după miezul nopții, domnul Maydig și domnul Fotheringay treceau în fugă prin scuarul înghețat din fața pieței, la lumina lunii nemșcate, extaziați de minunile pe care le săvîrșeau. Domnul Maydig era numai gesturi și filfîia din brațe, domnul Fotheringay, scund și zbîrlit, scăpase de emoția pe care i-o dădea măreția sa. Aduseseră pe calea cea bună pe toți bețivii din circumscripția electorală, transformaseră toată berea și alcoolul în apă (domnul Maydig avusese ultimul cuvînt în această chestiune); în afară de asta, îmbunătățiseră mult legăturile de cale ferată ale localității, secaseră balta din Flinder, amelioraseră solul pe „Dealul Copacului” și-l scăpaseră pe vicar de neg. Acum se duceau să vadă ce se poate face cu pilonul avariat al Podului de sud.

— Orașul acesta — gîfîia domnul Maydig — va fi de nerecunoscut mîine. Cît de surprinși și recunoscători vor fi oamenii!

În clipa aceea orologiul bisericii bătuse orele trei.

— Ascultați — spuse domnul Fotheringay — este ora trei! Mă duc acasă. Trebuie să fiu la lucru la orele opt. Și, în afară de aceasta, doamna Wimms...

— De-abia am început, obiectă domnul Maydig, care gustase din plăcerea pe care ți-o dă puterea fără margini. De-abia am început. Gîndește-te la toate faptele bune pe care le făptuim. Cînd lumea se va trezi...

— Dar... murmură domnul Fotheringay.

Domnul Maydig îi strînse brusc brațul. Ochii săi erau strălucitori și sălbateci.

— Prietene dragă — spuse el — nu-i nici o grabă. Privește! — Arată spre luna care se găsea la zenit. — Amintește-ți de Iosua!

— Iosua? întrebă domnul Fotheringay.

— Da, Iosua, repetă domnul Maydig. De ce nu? Fă ca el. Oprește-o.

Domnul Fotheringay se uită la lună.

— E puțin cam sus, spuse după o pauză.

— Nu-i nimic, se resemnă domnul Maydig. Desigur, luna nu se va opri. Oprește atunci rotația pămîntului. Înțelege? Și timpul se va opri. Nu facem nici un rău.

— Hm! se miră domnul Fotheringay. Bine! Oftă. Voi încerca. Hai!

Își încheie toți nasturii jachetei și se adresă globului pămîntesc, cu tonul cel mai sigur de sine cu putință.

— Oprește-ți rotația! M-ai înțeles?!

Îndată domnul Fotheringay începu să zboare, dîndu-se peste cap prin aer, cu o viteză de zeci de mile pe minut. În ciuda nenumăratelor rotații pe secundă pe care le efectua, gîndea totuși ; căci gîndirea omenească este un lucru minunat, uneori curge tot atît de încet ca smoala, alteori are viteza luminii. Se gîndi o clipă, apoi porunci :

— Vreau să cobor teafăr, sănătos. Orice s-ar întîmpla, vreau să cobor teafăr sănătos.

A poruncit tocmai la timp, căci hainele sale, încălzite de zborul rapid prin aer, tocmai începuseră să se pîrlească. Căzu pe pămînt cu o izbitoră puternică, dar de loc vătămătoare, peste ceva care părea să fie o movilă de pămînt proaspăt răsturnat. O masă considerabilă de metal și zidărie, uimitor de asemănătoare cu turnul orologiului din scuarul pieței, se prăvăli lîngă el, ricoșă, îi trecu peste cap și se sfărîmă, improșcînd în toate părțile pietre, cărămizi și zidărie, de parcă ar fi explodat o bombă. O vacă fu proiectată pe unul dintre blocurile mai mari și zdrobită ca un ou. Bubui un tunet față de care cele mai violente zgomote auzite vreodată îi păreau ca fișiiitul țărinei cînd cade. Tunetul fu urmat de un șir de trosnete din ce în ce mai slabe. Un vînt intens mugea pe pămînt și-n ceruri, încît de-abia putu să ridice capul și să privească. Un timp fu prea speriat și buimăcit pentru a putea măcar să-și dea seama unde era și ce se întîmplase. Prima sa mișcare fu să-și pipăie capul și să se asigure că părul său ciufulit îi mai aparținea încă.

— Doamne ! gîfii domnul Fotheringay, de-abia putînd să vorbească din cauza furtunii. Am scăpat că prin urechile acului ! Ce o fi sărit din

țîțîni ? Cu o clipă înainte era o noapte senină și acum, tunete și furtună ! Maydig m-a îndemnat la una ca asta ! Ce furtună ! Trebuie să încetez cu prostiile, altfel mi se va întîmpla cu siguranță un accident nemaipomenit !...

Unde o fi Maydig ? Ce talmeș-balmeș e peste tot !

Se uită în jur, atît cît îi permitea filfîitul jachetei. Aspectul lucrurilor era într-adevăr foarte neobișnuit.

— În orice caz cerul este normal, spuse domnul Fotheringay. Și cam asta e tot ce este normal. Dar chiar și acolo parcă se apropie o furtună înspăimîntătoare. Luna a rămas totuși deasupra capului. Exact cum era adineauri. E lumină ca la amiază. În ceea ce privește însă restul... Unde o fi satul ? ! Unde o fi... unde or fi toate ? Și de ce oare s-o fi dezlănțuit vijelia asta ? Doar eu n-am ordonat să bată vîntul !

Domnul Fotheringay se luptă în zadar să se ridice în picioare, abia reuși să stea în patru labe, ținîndu-se bine. Cu cozile jachetei filfîindu-i deasupra capului, privi în direcția opusă vîntului lumea luminată de lună.

— S-a întîmplat ceva foarte serios, spuse domnul Fotheringay. Numai cerul știe ce o fi.

Oriunde privea prin norul de praf care gonea în fața uraganului, nu vedea nimic altceva în strălucirea orbitoare decît mase rostogolite de pămînt și grămezi de ruini. Nu mai erau nici copaci, nici case, nici o formă binecunoscută ; era numai un haos pustiu care dispărea în cele din urmă în întuneric. Peste acest haos se înversunau vîrtejurile și volburile, fulgerele și tunetele unei furtuni ce se întetea cu rapiditate. Lîngă el, în

lumina lividă, era ceva care putuse fi odată un ulm, o grămadă de aşchii, rămăşiţele trunchiului şi crengilor sfărîmate în bucăţi, iar mai departe, din ruinele îngrămădite se ridica o masă de traverse de fier răsucite. Fără nici o îndoială, viaductul.

Înţelegeţi, cînd domnul Fotheringay oprise rotaţia globului pămîntesc nu prevăzuse ce se va întîmpla cu mărunţişurile care se află pe suprafaţa pămîntului. Şi Pămîntul se roteşte atît de repede, încît un punct de pe suprafaţa sa la ecuator se mişcă cu o viteză de peste o mie de mile pe oră, iar la latitudinile noastre, cu o viteză mai mare decît jumătate din această viteză. Aşa că satul, domnul Maydig şi domnul Fotheringay şi tot restul fuseseră proiectaţi violent înainte cu aproape nouă mile pe secundă, adică cu o viteză mult mai mare decît dacă ar fi ţîşnit dintr-un tun. Şi fiecare fiinţă omenească, fiecare vieţuitoare, fiecare casă şi fiecare copac — toată lumea aşa cum o cunoaştem noi, fusese aruncată înainte cu aceeaşi viteză uriaşă, zdrobită şi complet distrusă. Asta era tot.

Desigur, domnul Fotheringay n-a înţeles pe deplin ce se întîmplă, dar şi-a dat seama că miracolul său avusese urmări îngrozitoare şi-l cuprinsese o aversiune puternică faţă de miracole. Rămăsese acum în întuneric, căci norii acoperiseră cerul şi luna nu se mai vedea de loc. Prin văzduh grindina biciuită de vînt plăsmuia fantome care se zbăteau în chinuri. Mugetul puternic al vîntului şi al apelor umplea pămîntul şi cerul. Privind atent pe sub palmă în direcţia vîntului, prin praf şi mazăriche, zări la lumina

fulgerelor un perete enorm de apă năvălind spre el.

— Maydig ! ţipă domnul Fotheringay cu voce slabă în mijlocul acestei dezlănţuirii a elementelor naturii. Vino aici, Maydig !

Opreşte-te ! strigă domnul Fotheringay către apa care înainta. Oh, pentru numele cerului, opreşte-te !

Numai o clipă ! spuse domnul Fotheringay fulgerelor şi tunetului. Opriţi-vă numai o clipă, să-mi adun gîndurile... Şi acum ce trebuie să fac ? se întrebă el. Ce trebuie să fac ? Doamne ! De-ar fi Maydig lîngă mine !

Am găsit ! exclamă domnul Fotheringay. Şi să dea dumnezeu să iasă bine de data aceasta.

Rămase în patru labe, aplecîndu-se împotriva vîntului, cît se poate de hotărît să repare totul.

Aşa ! făcu el. Fie ca nimic din ceea ce voi porunci să nu se întîmple pînă cînd nu voi spune „gata !” ... dumnezeule ! De m-aş fi gîndit la asta înainte !

Ridică vocea sa slabă împotriva vîrtejului de vînt, strigînd din ce în ce mai tare, în dorinţa zadarnică de a se auzi vorbind.

— Ascultă ! aşa ! Atenţie la ceea ce am spus chiar acum. În primul rînd, după ce se va îndeplini tot ce am spus, fie ca să-mi pierd puterea mea miraculoasă, fie ca voinţa mea să devină ca voinţa celorlalţi şi ca toate miracolele acestea primejdioase să înceteze. Nu-mi plac. Mai bine nu le-aş fi făcut. Ajunge ! Asta-i primul lucru. Şi al doilea, fie ca să fiu din nou exact cum eram înainte de începutul miracolelor ; fie ca totul să fie întocmai cum era înainte de întîmplarea cu lampa aceea afurisită. Este o sarcină grea, dar

ultima. S-a înțeles? Fără minuni, totul așa cum era înainte; iar eu să mă găsesc la „Dragonul cel lung” cu o clipă înainte de a-mi bea litra. Așa! Da.

Își înfipse degetele în țărână, închise ochii și strigă „Gata!”

O liniște perfectă cuprinse totul. Își dădu seama că stătea în picioare.

— Asta o spui dumneata! se auzi o voce.

Deschise ochii. Era în cârciuma „Dragonul cel lung” și discuta în contradictoriu despre miracole cu Toddy Beamish. Avu pentru un moment senzația că uitase un lucru important, dar și aceasta dispăru imediat. Înțelegeți că, în afară de pierderea puterilor sale miraculoase, totul era din nou așa cum fusese. Și mintea și memoria îi erau acum întocmai cum fuseseră în momentul când a început întreaga poveste. Așa că nu știa și nu știe nici până în ziua de azi nimic din toate cele povestite. Printre alte lucruri, desigur, continuă încă să nu creadă în miracole.

— Îți spun — afirma el — că este imposibil să se întâmple miracole propriu-zise, orice ai susține. Și sînt gata să ți-o dovedesc pînă la capăt.

— Asta crezi dumneata! spuse Toddy Beamish. Dovedește-o dacă poți.

— Ascultă, domnule Beamish, răspunse domnul Fotheringay. Să fim lămuriiți. Un miracol este ceva împotriva legilor naturii, realizat prin puterea voinței...

MOȘTENIREA PIERDUTA

— Unchiul meu — spuse omul cu ochiul de sticlă — era ceea ce s-ar putea numi un hemi-semi-demi milionar. Avea aproape o sută douăzeci de mii de lire. Chiar așa, și mi-a lăsat mie toată averea.

Privirile îmi căzură pe mîneca lustruită a hainei, apoi îmi lunecară spre gulerul destrămat.

— Pînă la ultimul peni, spuse omul cu ochiul de sticlă și mă privi oarecum jignit cu ochiul său veritabil.

— Nu mi-a picat niciodată un astfel de chilipir, i-am răspuns, străduindu-mă să vorbesc cu invidie și să-l împac.

— Chiar și o moștenire nu este totdeauna o binecuvîntare, observă el oftînd și, cu un aer de resemnare filozofică, își introduse în halbă pentru un timp nasul roșu și mustața sîrmoasă.

— Poate că nu, am răspuns.

— Știți, era scriitor, și a scris o mulțime de cărți.

— Așa!

— De aici a pornit toată încurcătura.

Mă privi țintă cu ochiul cel adevărat, ca să vadă dacă am înțeles ce voia să spună, apoi își întoarse puțin fața și scoase o scobitoare.

— Să vedeți ce s-a întâmplat, continuă după o pauză, plescăind. Era unchiul meu, unchiul meu după mamă. Și avea — cum să zic? — avea slăbiciunea de a scrie literatură educativă. Dar slăbiciune este prea puțin spus — era maniac în toată puterea cuvîntului. La început a lucrat ca bibliotecar la o școală tehnică, dar de îndată ce a pus mîna pe bani, și-a dat curs ambiției. E ceva extraordinar, cu totul de neînțeles pentru mine. Auzi, un om de treizeci și șapte de ani să se vadă deodată cu o grămadă de bani și să nu chefuiască și el măcar o zi. Apoi, era de așteptat să se îmbrace ceva mai bine — să-și facă, să zicem, câteva perechi de pantaloni la un croitor din West End; dar nici pomeneală de așa ceva. Nu o să credeți, dar cînd a murit n-avea nici măcar un ceas de aur. E păcat ca astfel de oameni să aibă bani. Tot ce a făcut a fost să ia o casă, să-și aducă aproape cinci tone de cărți, cerneală și hîrtie și să se apuce în grabă de scris literatură educativă. E de neînțeles. Totuși așa a făcut. Banii i-au venit pe neașteptate, destul de ciudat, de la un unchi al său după mamă, cînd avea treizeci și șapte de ani. Din întîmplare, mama mea era singura sa rudă pe lume, în afară de un văr de al doilea. Iar eu eram singurul ei fiu. Înțelegeți cum stau lucrurile? Vărul de al doilea avea și el un fiu, dar l-a adus să-l vadă pe bătrîn prea devreme. Era un băiețaș cam prost crescut și de îndată ce l-a zărit pe unchiul meu a început să strige cît îl ținea gura: „Goniți-l de aici! Goniți-l de aici!”, pierzînd bineînțeles orice șansă. Vă închipuiți că pentru mine totul a mers ca pe roate. Mama mea fiind o femeie înțeleaptă și gri-

julie, plănuise totul în mintea ei cu mult înaintea unchiului.

Unchiul era, după cum îmi amintesc, un om tare ciudat. De aceea nu este de mirare că l-a speriat pe copil. Avea părul ca cel al păpușilor japoneze din comerț, negru, lins și aspru, dar numai în jurul capului, căci creștetul îi era plesuv, fața albicioasă și ochi cenușii, mari și întunecați pe care îi rotea neîncetat în spatele ochelarilor. Obişnuia să dea o mare importanță îmbrăcămînții și purta întotdeauna un pardesiu care filfia și o pălărie moale, cu boruri largi, de o mărime cu totul neobișnuită. Vă pot spune că arăta ca un cerșetor suspect. În casă purta de regulă un halat murdar de flanelă roșie și o tichie neagră. Tichia aceea neagră îl făcea să semene cu portretele a tot felul de oameni celebri. Și cînd îl căutai, se muta unchiul acesta al meu, posesorul unui fotoliu care-i aparținuse lui Savage Landor¹, a două mese de scris, una a lui Carlyle² și cealaltă a lui Shelley³, după cum spusese negustorul, și a celei mai bogate biblioteci de documentare, portabile, din Anglia, după cum spunea el. Își tira calabalicul cînd într-o casă din Down, în apropierea fostei locuințe a lui Darwin⁴, cînd la Reigate, în apropierea celei a lui Meredith⁵, cînd la Haslemere, departe, ca să se întoarcă pe unde a mai fost, în Chelsea și după scurt timp să se dorească tocmai sus, la Hempstead. Își dădea

¹ Savage Landor (1775—1864), scriitor englez minor (n.r.).

² Thomas Carlyle (1795—1881), scriitor idealist englez (n.r.).

³ Percy Bysshe Shelley (1792—1822), poet englez, romantic revoluționar. (n.r.).

⁴ Charles Darwin (1809—1882), celebru naturalist englez, întemeietorul biologiei materialiste (n.r.).

⁵ George Meredith (1838—1909), romancier englez psihologizant (n.r.).

seama că în gospodăria sa ceva nu era în ordine, dar niciodată nu și-a dat seama că în mintea lui ceva nu merge cum trebuie. Totdeauna se plingea de aer, de apă, de altitudine sau de mai știu eu ce. Era absurd. „Ambianța are mare importanță — obișnuia să spună și se uita la tine țintă, atît de sever, de parcă te-ar fi suspectat că îți stăpînești un zîmbet ironic. Ambianța e decisivă pentru o fire sensibilă ca a mea.“

Cum îl chema ? Numele lui o să vă fie cu totul necunoscut, chiar dacă vi-l spun. N-a scris nimic care să fi fost citit vreodată de cineva, nimic. Nimeni n-ar fi putut să-i citească galimațiile. Spunea că dorește să fie un mare învățător, dar nici măcar nu știa ce voia să învețe pe alții. Așa că flecărea numai în general despre Adevăr și Virtute, despre Spiritul Istoriei și așa mai departe. A scris și publicat pe socoteala sa carte după carte. Știți, de fapt nu era întreg la minte : și să-l fi auzit cum se dădea la critici, nu pentru că l-ar fi criticat, luați seama, i-ar fi plăcut asta, ci pentru că nu-i dădeau nici o atenție. „De ce au nevoie popoarele ?“, întreba retoric, întinzîndu-și laba îmbătrînită și negricioasă. „Ei bine, de învățămînt, de îndrumare ! Oamenii se rătăcesc ca oile fără păstor, pe dealuri. Iată, în lume domnește spiritul nepotolit al discordiei, în țară, peste tot, nihilism, vivisecție, vaccinare, beție, penurie, mizerie, capitalul acaparant ! Vezi norii, Ted ? — (Așa mă cheamă pe mine). — Vezi norii îngrămădindu-se asupra țării ?

Apoi se repezea la mine cu degetul întins, cu ochii înflăcărați și cu tichia pieziș și îmi șoptea : „Dar eu veghez ! Ce doresc ? Să învăț popoarele. Popoarele ! Ted, o spun cu toată modestia,

aș putea s-o fac. Le-aș conduce ; dar ce vorbesc eu ! le voi conduce către un port sigur, în țara Dreptății, în care va curge lapte și miere.“

Continua în felul acesta, bătea cimpii, delira despre popoare, virtute și așa mai departe. Trăncăneala lui era un amestec de aluzii biblice și aiureli. De la paisprezece ani pînă la douăzeci și trei, cînd mai puteam încă să-mi îmbogățesc mintea, o dată sau de două ori pe săptămînă mama mă spăla, îmi peria frumos părul, cu cărare la mijloc (cel puțin în primii ani) și mă ducea să-l ascult pe bătrînul lunatic trăncănind despre lucruri pe care le citise în ziarele de dimineață și străduindu-se, pe cît putea, să-l imite pe Carlyle. Eu ședeam, conform instrucțiunilor, cu un aer inteligent și amabil și mă prefăceam că diger totul. Mai tîrziu am început să mă duc din propria mea inițiativă, pentru moștenire. Eram singura persoană care venea să-l vadă. Cred că scria fiecărui om care stîrnise cel mai mic zgomot în jurul său, trimițîndu-i un exemplar sau mai multe din cărțile sale și invitîndu-l să vină să discute cu el despre națiuni ; dar jumătate dintre aceștia nu răspundeau și nimeni n-a venit vreodată. Cînd servitoarea își dădea drumul în casă — tare era șireată fata asta — vedeai în hol grămezi de scrisori așteptînd să fie expediate, adresate prințului Bismarck, președintelui Statelor Unite și altor persoane asemănătoare. Și după ce urcai scara și străbăteai coridorul plin de păianjeni — menajera bea strașnic și coridoarele erau totdeauna pline de păianjeni — îl găseai înconjurat de cărți răspîndite pe jos în toată camera, cu grămezi de hîrtii rupte pe podea, cu telegrame și ziare răvășite în jur, cu cești goale de cafea și

bucăți de piine prăjită pe jumătate mâncate, pe birou, pe cămin. Ședea cu spatele, gheboșat, și părul îi ieșea țepos dintre gulerul halatului și marginea tichiei.

„Un moment! Obișnuia să spună peste umăr. Un moment! *Un mot juste*¹, știi Ted; *le mot juste*. Gîndire justă, just exprimată. Aaah! conexitate. Și acum, Ted — spunea răsucindu-se în fotoliul său de lucru — ce mai face Tînăra Anglie?” — Acesta era numele prostesc pe care mi-l dădea.

Ei, asta era unchiul meu și așa vorbea, cel puțin cu mine. Cu alții părea puțin timid. Dar nu se mărginea numai să-mi vorbească, ci îmi dăruia cărțile sale, niște cărți de cîte șase sute de pagini, cu titluri tipătoare, ca: „Strigătele obștei“, „Un Goliat al bigotismului“, „Strecurătoare grelelor încercări“ și așa mai departe. Toate foarte bătaioase și nici una dintre ele originală. Penultima dată cînd l-am văzut mi-a dat o carte. Chiar și atunci se simțea rău, îi tremura mîna și era abătut. Am observat, pentru că, firește, urmăream aceste mici simptome.

„Ultima mea carte, Ted, spuse el. Ultima mea carte, băiete, ultimul meu apel adresat națiunilor surde și împietrite!” — Și să mor dacă nu i s-a rostogolit o lacrimă pe obrazul veșted, îngălbenit. Plîngea în toată regula, pentru că era atît de aproape de sfîrșit și nu făcuse nimic altceva decît să scrie vreo cincizeci și trei de cărți fără nici o valoare. „Uneori m-am gîndit, Ted...” Se opri o clipă, apoi continuă: „Poate că am fost cam pripit și prea mînios pe generația aceasta îndărătnică. Poate că ar fi trebuit mai multă gen-

¹ Un cuvînt potrivit. (Fr.) (n.r.).

tilețe și o lumină mai puțin orbitoare. M-am gîndit uneori că aș fi putut-o pune în mișcare. Dar am făcut tot ce mi-a stat în putință, Ted.”

Și apoi, pentru prima și ultima dată în viață, și-a recunoscut, într-o izbucnire, falimentul. Asta dovedea că era într-adevăr bolnav. Păru să se gîndească un minut, după aceea vorbi încet, cu voce scăzută, normal și serios, cum sînt eu acum.

„Am fost un nebun, Ted, spuse el. Am fluturat toată viața niște absurdități. Numai cel care citește în inima omului știe ce m-a împins la aceasta, poate nu a fost altceva decît vanitatea. Eu nu știu, Ted. Dar el, el știe și chiar dacă am acționat nebunește și din vanitate, în inima mea, în inima mea...”

Chiar așa a vorbit, repetîndu-se, apoi s-a oprit brusc și mi-a dat cartea, tremurînd. În ochi îi reveni vechea strălucire. Îmi amintesc totul destul de bine, pentru că am repetat și jucat scena aceasta bătrînei mele mame cînd am ajuns acasă pentru a o înveseli puțin.

„La cartea asta și citește-o, spuse el. Este ultimul meu cuvînt, cu adevărat ultimul meu cuvînt. Ți-am lăsat ție, Ted, toată averea mea și fie ca tu s-o întrebuițezi mai bine decît mine.” Apoi fu apucat de un acces de tuse.

Îmi amintesc foarte bine și scena aceasta, și cum m-am dus acasă sărînd în sus de bucurie, și ce s-a întîmplat data următoare cînd l-am vizitat și l-am găsit în pat. Menajera era la parter, beată, și înainte de a intra la el am glumit cu servitoarea pe culoar, ca orice tînăr. Unchiul meu slăbise mult. Dar chiar și în starea aceasta vanitatea nu-l părăsise.

— Ai citit-o?

— N-am lăsat-o din mână toată noaptea, i-am spus la ureche, ca să-l înveslesc. Este ultima... — apoi amintindu-mi deodată un vers — dar cea mai curajoasă, cea mai nobilă.

Zîmbi puțin și încercă să-mi strîngă mîinile, ca o femeie, dar renunță și rămase nemișcat.

— Cea mai curajoasă și mai nobilă, am repetat, văzînd că i-a plăcut. Dar n-a răspuns. Auzii fata chicotind după ușă, căci din cînd în cînd, știți, mai rîdeam cîte puțin împreună de purtările lui. I-am privit fața. Ținea ochii închiși și arăta de parcă i-ar fi dat cineva un pumn în nas. Continua totuși să zîmbească. Ce straniu! Cînd te gîndesti, zăcea mort, cu zîmbetul succesului pe față. Un om care-și ratase complet viața.

Acesta a fost sfîrșitul unchiului meu. Vă puteți închipui că mama și cu mine am avut grijă să aibă o înmormîntare cum se cuvine. După aceea, desigur, a început vînătoarea după testament. Mai întîi am căutat decent și respectuos, dar către seară ajunsesem să sfîșiem scaunele, să spargem paneelele și să sondăm pereții. Ceilalți puteau să sosească dintr-o clipă într-alta. Am întrebat-o pe menajeră și am descoperit că de fapt a fost martoră cu mai puțin de o lună înainte la alcătuirea unui testament, scris pe o jumătate de coală de hîrtie obișnuită de corespondență, foarte scurt, spunea ea. Celălalt martor a fost grădinarul. Și el a confirmat cuvînt cu cuvînt cele spuse de menajeră. Dar să mor dacă am găsit testamentul acela sau vreun altul. Mama a spus niște lucruri care trebuie să-l fi făcut să se învîrtească în mormînt. În cele din urmă un avocat din Reigate a scos la iveală un testament făcut cu ani în urmă, în timpul unei certe temporare cu mama mea. Să

mă ia dracul, dar acesta era singurul testament găsit undeva. Prin el lăsa toată averea, pînă la ultimul peni, băiețașului acela cu „Goniți-l de aici!” al vărului său de-al doilea — unul care n-a fost nevoit să-i suporte discursurile nici măcar o după-amiază din viața sa.

Omul cu ochiul de sticlă se opri.

— Parcă spunei..., începu.

— Puțină răbdare, spuse omul cu ochiul de sticlă. Eu a trebuit să aștept sfîrșitul istoriei pînă în dimineața aceasta chiar și eram cu mult mai interesat decît dumneavoastră, vă rog să mă credeți. Așteptați și dumneavoastră puțin. S-a executat testamentul, mama băiatului a pus mina pe moștenire, iar el, de cum a împlinit douăzeci și unu de ani, a și început s-o toace. Și vă asigur că s-a priceput de minune! A jucat la curse, a băut, a ajuns și prin ziare pentru diferite chestiuni. Vă spun, mă apucă un tremur cînd mă gîndesc cum a petrecut. A tocat-o pînă la ultimul peni înainte de a împlini treizeci de ani, și ultimul lucru pe care l-am auzit despre el este că a fost în închisoarea datornicilor! Acum trei ani.

Ei bine, desigur că am trecut printr-o perioadă grea, căci, după cum vedeți, singura meserie pe care o cunoșteam era să cerșesc moșteniri. Ca să spun așa, toate planurile mele urmau să fie înlăptuite după moartea bătrînului. De atunci am avut parte și de bune și de rele. Chiar acum trec printr-o perioadă de criză. Să vă spun sincer, am nevoie de ajutor. Tocmai răscoleam prin cameră să găsesc ceva de vîndut, pentru a putea face față necesităților imediate, și volumele acelea, pe care nimeni nu le-ar fi cumpărat nici măcar ca să înfășoare unt în ele, m-au enervat. Îi promi-

sesem să nu mă despart de ele și niciodată nu mi-am ținut o promisiune cu mai multă ușurință. Când le-am tras un picior, au zburat pînă în partea cealaltă a camerei. Unul dintre ele s-a rotit prin aer, și ce credeți că a căzut din el fluturînd? Nici nu vă puteți închipui. Testamentul! Mi-l dăduse el însuși, punîndu-l în volumul acela, ultimul dintre toate.

Își încrucișă brațele, le propti pe masă și se uită trist cu ochiul său sănătos la halba goală. Apoi clătină încet din cap și spuse domol:

— Niciodată n-am deschis cartea, cu atît mai puțin să tai vreo pagină! — Mă privi rîzînd amar, spre a-mi cîștiga simpatia. — Închipuiți-vă, să-l ascundă acolo! În altă parte nu putea?

Începu să pescuiască absent cu degetul o muscă moartă.

— Iată un exemplu de vanitate a autorilor, spuse mai tîrziu, privindu-mă. Nu-i vorba de vreun șiretlic din partea sa. A fost cu totul de bună-credință. Crezuse într-adevăr că mă voi duce acasă să citesc de la un capăt la altul afurisita aceea de carte. Dar întîmplarea aceasta dovedește, nu-i așa? — ochiul său coborî spre halbă din nou — dovedește că noi, biete ființe omenesti, nu reușim să ne înțelegem unul pe altul.

Era imposibil să nu deslușești setea elocventă care i se citea în ochi. Acceptă cu o surpriză prost simulată să-i ofer o halbă. Îmi spuse cu obișnuita formulă atît de subtilă, că n-are nimic împotriva.

IN ABIS

Locotenentul stătea în fața sferei de oțel și mesteca între dinți o așchie de pin.

— Ce crezi despre asta, Steevens? întrebă el.

— Mă rog, e o idee, spuse Steevens cu tonul unuia care își rezervă părerea.

— Cred că se va turti complet, insistă locotenentul.

— Se pare că a calculat destul de exact, remarcă Steevens pe același ton reținut.

— Dar gîndește-te la ce presiune vor fi supuse, nu se dădu bătut locotenentul. La suprafața apei presiunea este de paisprezece livre¹ pe inci² pătrat, iar cu treizeci de picioare mai jos este dublă; la șaizeci, triplă; la nouăzeci, de patru ori mai mare; la nouă sute, de patruzeci de ori; la cinci mii trei sute de picioare³ — așadar la o milă — presiunea este de două sute patruzeci de ori patrusprezece livre; adică, să vedem — treizeci de chintale⁴ — o tonă și jumătate, Steevens; o tonă și jumătate pe inci pătrat. Iar oceanul,

¹ O livră = 0,373 kg.

² Un inci = 2,54 cm.

³ Un picior = 0,3048 m.

⁴ Un chintal englezesc = 50,8 kg.

acolo unde se va scufunda, are cinci mile adîncime. Adică şapte tone şi jumătate...

— Pare foarte mult — spuse Steevens — totuşi sfera este din oţel extrem de gros.

Locotenentul nu răspunse, dar începu din nou să mestece între dinţi aşchia de pin. Obiectul discuţiei lor era o sferă uriaşă de oţel, cu diametrul exterior de aproape nouă picioare. Arăta ca ghiuleaua unui tun gigantic. Era fixată cu grijă într-un eşafodaj monstruos, construit în corpul vasului, iar grinzile uriaşe cu care trebuia să fie aruncată în curînd peste bord dădeau pupei vaporului un aspect care, din portul Londrei pînă la Tropicul Capricornului, stîrnise curiozitatea oricărui marinar cumsecade. În două locuri, unul deasupra celuilalt, oţelul era înlocuit prin cîte o fereastră circulară de sticlă colosal de groasă, iar una dintre ele, montată într-o ramă de oţel foarte solidă, era acum înşurubată numai parţial. Amîndoi văzuseră interiorul acestei sfere pentru prima dată în dimineaţa aceea. Era capitonată bine cu perne pneumatice şi avea cufundate adînc printre ele nişte butoane mici, prin care se putea pune în funcţiune mecanismul simplu al aparatului. Totul era capitonat cu grijă, chiar şi aparatul Myers, care trebuia să absoarbă acidul carbonic şi să furnizeze oxigenul necesar omului, după ce acesta se va strecura prin deschizătura de sticlă şi va fi închis înăuntru. Era capitonat cu atîta grijă, încît, chiar dacă ghiuleaua aceasta ar fi fost aruncată cu tunul, omul dinăuntru s-ar fi aflat în perfectă siguranţă. Şi trebuia să fie aşa, căci în curînd un om urma să se tîrască prin deschizătură înăuntru, să fie închis ermetic, aruncat peste bord şi coborît în

adîncuri, tot mai adînc, tot mai adînc, pînă la cinci mile, întocmai cum spusese locotenentul. Sfera îi stăpînea tiranic imaginaţia; la popotă devenise plictisitor; un noroc neaşteptat i-l adusesese însă pe Steevens, de curînd îmbarcat, cu care să discute iar şi iar despre acelaşi lucru.

— Părerea mea — spuse locotenentul — este că la o astfel de presiune geamul se va încovoia înăuntru, se va bomba şi se va sparge în bucăţi. Daubrée, supunînd la presiuni mari bucăţi de stîncă, le-a făcut să curgă ca apa. Ţine minte cuvintele mele.

— Şi dacă se va sparge geamul — întrebă Steevens — ce se va întîmpla?

— Apa va năvăli ca un torent de fier. Aţi fost vreodată atins de un jet direct de apă aruncat cu mare presiune? Va lovi tot atît de puternic ca un glonte. Îl va zdrobi, îl va turti, îi va sfîşia gîtul şi plămîinii; îi va străpunge urechile.

— Ce imaginaţie bogată aveţi! protestă Steevens, care îşi reprezenta limpede întregul tablou.

— Este o simplă expunere a inevitabilului, răspunse locotenentul.

— Dar sfera?

— Va produce numai cîteva băşicuţe şi se va așeza confortabil pentru vecie în nămolul şi lutul de pe fund, cu bietul Elstead întins peste pernele sale strivite ca untul pe pîine.

Repetă această propoziţiune ca şi cînd i-ar fi plăcut foarte mult.

— Ca untul pe pîine, spuse el.

— Vă uitaţi la jucăria mea? se auzi o voce şi îndată îl zăriră pe Elstead în spatele lor, îmbrăcat în alb, ca scos din cutie, cu o ţigară în gură şi zîmbind din umbra borului larg al pălăriei

sale. Ce este cu pâinea și untul, Weybridge? Bombăni, ca de obicei, împotriva soldei prea mici a ofițerilor de marină? Nu a mai rămas decît o zi înainte de a începe imersiunea. Astăzi trebuie să fim gata cu parîmele. Cerul acesta limpede și marea liniștită sînt tocmai potrivite pentru a coborî în mare o duzină de tone de plumb și fier, nu este așa?

— Pentru dumneavoastră aceasta n-are prea mare importanță, spuse Weybridge.

— Nu. La adîncimea de șaptezeci sau optzeci de picioare, unde voi ajunge în vreo douăsprezece secunde, nu se mai mișcă nici o particulă, chiar dacă vîntul urlă cu violență deasupra și apa se ridică pînă în nori. Nu, acolo jos...

Se îndreptă spre coasta vasului și ceilalți îl urmară. Toți trei se aplecară peste bord, sprijinindu-se în coate și se uitară țintă în jos, la apa galben-verzuie.

— *E liniște*, spuse Elstead, terminîndu-și gîndul.

— Sînteți absolut sigur că mecanismul acela de ceasornicărie va funcționa? întrebă Weybridge numaidecît.

— A funcționat de treizeci și cinci de ori, spuse Elstead. Trebuie să funcționeze.

— Dar dacă nu funcționează?

— De ce să nu funcționeze?

— Eu n-aș coborî în drăcia asta, nici pentru douăzeci de mii de lire, spuse Weybridge.

— Sînteți un om glumeț, observă Elstead și scuipă amabil în jos în direcția unei bășici.

— Încă nu înțeleg cum aveți de gînd să faceți să funcționeze aparatul, spuse Steevens.

— În primul rînd, voi fi închis ermetic în interiorul sferei — explică Elstead — iar după ce

voi stinge și aprinde de trei ori lumina pentru a semnaliza că totul e în regulă, voi fi aruncat peste bord cu macaraua, împreună cu greutatea acelea mari de plumb. Greutatea de plumb de deasupra are un tambur pe care este înfășurată o funie solidă de o sută de stînjeni marini¹, care constituie singura legătură dintre balast și sferă, în afară de parîmele care vor fi tăiate cînd se va lansa sfera. Am preferat să utilizăm funie și nu un cablu de sîrmă, pentru că este mai ușor de tăiat și mai flotabilă — condiții necesare, după cum veți vedea.

Iată, fiecare dintre aceste greutăți de plumb are o gaură prin care va fi vîrîtă o vergea de fier din care va rămîne în afară, în partea inferioară, o porțiune lungă de șase picioare. Cînd vergeaua este lovită de dedesupt, împinge o pîrghie și pune în mișcare un mecanism de ceasornicărie situat lîngă cilindrul pe care este înfășurată funia.

Așa. Întregul aparat este coborît încet în apă și cablurile sînt tăiate. Sfera plutește, căci fiind umplută numai cu aer, este mai ușoară decît apa, dar greutatea cad direct spre fund și funia se desfășoară complet. După ce funia se va desfășura în întregime, sfera se va cufunda de asemenea, trasă în jos de funie.

— Dar de ce este nevoie de funie? întrebă Steevens. De ce să nu se fixeze greutatea direct de sferă?

— Din cauza ciocnirii cu fundul. Întregul aparat va cădea mărindu-și viteza, milă cu milă, ajungînd în cele din urmă la o viteză uriașă. Dacă nu ar fi funia aceea, s-ar sparge în bu-

¹ Un stîngen marin = 1,82 m.

căți, lovindu-se de fund. Când se vor izbi însă greutatea de fund, intră deîndată în joc flotabilitatea sferei, care va continua să se cufunde din ce în ce mai încet. În cele din urmă se va opri și va începe să se ridice din nou în sus.

În momentul acesta intră în acțiune mecanismul de ceasornicărie. Când greutatea se vor izbi de fund, vergeaua va fi împinsă în sus, va lovi mecanismul de ceasornicărie și funia se va înfășura din nou pe mosor. Voi fi tras în jos, pe fundul mării. Acolo voi rămîne o jumătate de oră cu lumina electrică aprinsă, privind în jurul meu. Apoi mecanismul de ceasornicărie va declanșa un cutit cu arc, funia va fi tăiată și mă voi ridica din nou la suprafață ca o bășică de gaz în sifon. Însăși funia va ajuta plutirea.

— Și dacă din întâmplare vă veți ciocni cu un vapor ? întrebă Weybridge.

— Mă voi ridica cu o astfel de viteză, încît l-aș străbate ca o ghiulea de tun, spuse Elstead. Nu trebuie să fiți îngrijorat de asta.

— Dar dacă vreun crustaceu sprinten se va strecura în mecanismul de ceasornic...

— Asta ar fi un fel de invitație stăruitoare să mă opresc, spuse Elstead întorcîndu-se cu spatele spre apă și uitîndu-se țintă la sferă.

Elstead a fost aruncat peste bord pe la ora unsprezece. Era o zi luminoasă, senină și liniștită, cu orizontul pierdut în ceață. Lumina electrică orbitoare din micul compartiment de sus străluci vesel de trei ori. Apoi îl coborîră încet la suprafața apei și un marinăr prins de lanțurile de la pupă sta gata să taie parîmele cu care erau legate greutatea și sfera. Cît păruse sfera de mare pe punte, atît părea de mică sub pupa

vaporului. Se rostogoli puțin, și cele două ferestre întunecate, care pluteau în partea superioară păreau niște ochi mirați, rotindu-se și privind în jur la lumea îngrămădită pe parapet. O voce se întrebă dacă lui Elstead îi place legătura.

— Sînteți gata ? strigă comandantul.

— Da, da, domnule !

— Dați-i drumul !

Lama se apropie de funia întinsă și o tăie. Un vîrtej se învolbură, grotesc și slab, deasupra sferei. Cineva flutură o batistă, altcineva încercă fără succes să inițieze aclamații. Un aspirant de marină număra rar, „opt, nouă, zece !“. O nouă rostogolire și sfera se smuci împrôșcînd apă ; după aceea se redresă.

Păru un moment imobilă, apoi începu să se micșoreze rapid, apa se închise deasupra ei și, sub oglinda mării, nu se mai văzu decît ca o pată întunecoasă, mărită prin refracție. Cît ai număra pînă la trei, dispăruse. Departe, în adîncimea apei, licări o lumină albă, apoi lumina se redusese la o scînteie și pieri. Nu se mai vedea în adîncuri decît apa întunecată în care înota un rechin.

Elicea crucișătorului începu deodată să se rotească, apa se învolbură, rechinul dispăru într-un tumult de încrețituri și un torent de spumă se năpusti asupra limpezimii de cristal care-l înghițise pe Elstead.

— Ce se întîmplă ? întrebă un marinăr.

— Vom ancora la vreo două mile distanță, ca să nu ne lovească cumva, cînd se va ridica la suprafață, îi răspunse tovarășul său.

Vasul se îndreptă încet spre noua sa poziție. Pe bord, aproape toți cei fără vreo treabă conti-

nuau să urmărească mișcarea ritmică a valurilor în care se scufundase sfera. În următoarea jumătate de oră, singurele discuții au fost direct sau indirect în legătură cu Elstead. Soarele de decembrie ajunsese sus, în înaltul cerului, și căldura era foarte mare.

— Acolo jos o să-i fie destul de frig, remarcă Weybridge. Se spune că de la o anumită adâncime temperatura apei mării este totdeauna aproape de punctul de înghețare.

— Unde va reveni oare la suprafață? întrebă Steevens. Am pierdut direcția.

— Iată acolo! răspunse comandantul, care se mîndrea că este atotștiutor, și întinse degetul cu precizie înspre sud-est. De altfel cred că se apropie momentul, adăugă el. A stat treizeci și cinci de minute.

— Cît durează pînă să ajungi în fundul oceanului? întrebă Steevens.

— Pentru o adîncime de cinci mile, și socotind — așa cum s-a stabilit — o accelerație de două picioare pe secundă, durează, în amîndouă sensurile, doar cîteva minute.

— Atunci a întîrziat, spuse Weybridge.

— Așa se pare, recunosc comandantul. Presupun că mai durează cîteva minute pînă se strînge funia aceea.

— Am uitat de asta, spuse Weybridge, vădit ușurat.

Și apoi începu așteptarea. Se scurse anevoie un minut, dar din apă nu țîșni nici o sferă. Urmă altul și nimic nu tulbură suprafața uleioasă a mării. Marinarii își explicau unii altora că și înfășurarea funiei durează cîtva timp. Scările de frîn-

ghii de la catarge erau presărate cu fețe încordate, în așteptare.

— Hai sus, Elstead! strigă cu nerăbdare un lup de mare voinic și păros, iar ceilalți îl urmară, strigînd în cor, ca și cînd ar fi așteptat să se ridice cortina la teatru.

Comandantul le aruncă o privire iritată.

— Desigur, dacă accelerația este mai mică de două picioare — spuse el — va întîrzia ceva mai mult. Nu sîntem absolut siguri de această cifră. Nu am încredere oarbă în calcule.

Steevens se arătă de acord în puține cuvinte. Cîteva minute nu vorbi nimeni de pe puntea de comandă. Apoi capacul ceasului lui Steevens țâcăni.

Cînd, după douăzeci și unu de minute, soarele ajunsese la zenit, așteptau încă să reapară sfera și nimeni de pe bord nu îndrăznise să spună nici măcar în șoaptă că nu mai erau speranțe. Primul care exprimă această părere fu Weybridge.

— N-am avut niciodată încredere în geamul acela, îi spuse el brusc lui Steevens în timp ce plutea încă în aer sunetul clopotului care anunța schimbul cartului.

— Dumnezeuule! exclamă Steevens. Nu cumva credeți...?

— Hm... făcu Weybridge și lăsă restul în seama imaginației celui alt.

— Personal nu am prea mare încredere în calcule — insistă nesigur comandantul — așa că nu am pierdut încă orice speranță.

La miezul nopții, navigau încă încet în spirală în jurul locului unde se scufundase globul, și fascicoul alb al reflectorului alerga, se oprea și, ne-

mulțumit, mătura mai departe pustiul apelor fosforescente sub cerul înstelat.

— Dacă n-a plesnit fereastra și n-a fost zdrobit — spuse Weybridge — atunci este și mai rău. Înseamnă că mecanismul de ceasornicărie s-a defecat și Elstead este în viață, la cinci mile sub picioarele noastre, acolo jos în frig și întuneric, unde, de când s-au adunat apele oceanului, n-a strălucit vreodată o rază de lumină și n-a pătruns privirea omului. Captiv în bășica aceea a lui, fără hrană, chinuit de foame și sete, se întreabă înspăimântat dacă va muri de foame sau se va înăbuși. Ce anume dintre toate astea se va întâmpla? Probabil că aparatul Myers este pe sfârșite. Cât durează?

Bunule Dumnezeu! exclamă el. Cât de mici sîntem! Ce diavoli cutezători! Jos, sub noi, mile și mile de apă, numai apă, în jurul nostru o întindere de apă pustie, deasupra cerul! Peste tot abisuri! Își așvîrli brațele în lături. În același timp, o mică dîră albă urcă în sus, fără zgomot, spre cer, își încetini mersul, se opri, devenind un punct nemîșcat, ca și când o nouă stea ar fi apărut pe bolta cerească. Apoi lunecă din nou în jos și se pierdu printre imaginile stelelor reflectate și fosforescența nebuloasă a mării.

Cînd văzu toate acestea, Weybridge se opri cu mîna întinsă și cu gura deschisă. Închise gura, o deschise din nou și dădu din mîini, parcă nerăbdător. Apoi se întoarse către marinarul de cart și strigă:

— El-stead, ura! — Peste o clipă o luă la fugă spre Lindley și reflector. L-am văzut! strigă el. La tribord! Lampa este aprinsă și a țîșnit chiar acum din apă. Rotește reflectorul. Îl vom vedea plutind, cînd va fi ridicat de valuri.

Dar nu reușiră să-l găsească pe explorator decît în zori. Aproape că se ciocniră de el. Lanțul macaralei fu desprins și echipajul unei bărci fixă de sferă un cîrlig. După ce încărcară pe bord sfera, deșurubară geamul prin care se pătrundea înăuntru și scrutară întunericul din interior (deoarece despărțitura iluminată electric servea la iluminarea apei din jurul sferei și era complet izolată de cavitatea principală).

În cavitate aerul era foarte înfierbîntat iar cauciucul de pe marginea ferestrei se muia. Nu răspunse nimeni la întrebările lor nerăbdătoare și nici nu se auzi vreo mișcare. Elstead părea să zacă nemîșcat, ghemuit în fundul sferei. Doctorul vasului: se tîrî înăuntru și, ridicîndu-l, îl trecu oamenilor de afară. Nu știură la început dacă era viu sau mort. În lumina galbenă a lămpilor de pe vas, i se vedea fața sclipind din cauza transpirației. Îl duseră jos, în cabina sa.

Descoperiră că nu era mort, ci într-o stare de colaps nervos și, în afară de asta, plin de vînatăi groaznice. Cîteva zile trebui să stea culcat în liniște perfectă. De-abia după o săptămînă putu să povestească întîmplările prin care trecuse.

Primele sale cuvinte fură că va coborî din nou în adîncuri. Sfera trebuia însă modificată, după cum spunea, pentru a-i permite să se elibereze de funie la nevoie. Restul era în ordine. Trăise momente uimitoare.

— Credeți că nu voi găsi nimic altceva decît nămol! exclamă el. Rîdeți de explorările mele, dar am descoperit o lume nouă!

Își povesti peripețiile fragmentate în episoade și începutu cu sfîrșitul, așa că nu e nimerit a-i reproduce propriile cuvinte. Iată cum s-a petrecut totul:

Îndată după lansare, lucrurile au mers cam prost. Pînă a se desfășura funia complet, sfera se rostogolea neîncetat. Se simțea ca o broască într-o minge de fotbal. Nu vedea decît macaraua și cerul deasupra capului și, din cînd în cînd, oamenii aplecați peste parapetul vasului. Îi era imposibil să ghicească în ce direcție se va roti sfera în momentul următor. Cînd se pomenea cu picioarele în sus, cînd se dădea peste cap ori se rostogolea într-o parte și într-alta pe căptușeala sferei. Orice altă formă geometrică ar fi fost mai confortabilă, dar mai puțin sigură, avînd în vedere presiunea uriașă a formidabilului abis.

Clătînarea încetă însă brusc; sfera se redresă, și cînd Elstead se ridică în picioare văzu apa de jur împrejurul său verde-albăstruie, străbătută de o lumină slabă, venită de sus, către sursa căreia se năpusteau parcă o mulțime de obiecte plutitoare. Între timp apa se întuneca însă din ce în ce mai mult, pînă cînd o văzu deasupra lui de culoarea cerului la miezul nopții, cu o nuanță verzuie, iar dedesupt, neagră de-a binelea. Mici obiecte transparente răspîndeau o lumină slabă, ca o aureolă, și țîșneau în urma sa ca niște diure verzuie.

Apoi, senzația de cădere! Ca în ascensor, la pornire, spunea el, numai că dura neîncetat. Cu greu se poate imagina ce va să zică o astfel de senzație permanentă. Doar în acele momente și-a regretat Elstead aventura. Și posibilitatea unui accident o aprecia acum diferit. Se gîndi la uriașele sepii, despre care se știe că există la adîncimi mijlocii, găsite uneori în balene, pe jumătate digerate, sau plutind moarte, putrezite și pe jumătate mîncate de pești. Dacă vreuna dintre ele l-ar prinde și nu i-ar da drumul? Apoi, mecanismul de cea-

sornicărie o fi fost suficient verificat? Toate acestea nu mai aveau însă nici o importanță, de vreme ce nu era în puterea lui să se întoarcă sau să continue imersiunea.

În cincizeci de secunde totul în jur era negru ca noaptea, în afară de locurile în care străbătea prin apă fascicolul de raze al lămpii sale și lumina din cînd în cînd vreun pește sau cine știe ce rămășiță care se scufunda. Fulgerau pe lîngă el prea repede pentru a vedea ce erau. Credea o dată că a trecut pe lîngă un rechin. Și apoi sfera începu să se înfierbînte din cauza frecării cu apa. Se pare că subestimaseră acest lucru.

Primul lucru pe care îl observă era că transpira. Auzi apoi un șuierat din ce în ce mai tare răsunînd de jos și văzu prin apă o mulțime de bășici mici — foarte mici — repezindu-se în sus ca un evantai. Vaporii! Pipăi fereastra. Era fierbinte. Aprinse mica lampă cu incandescență care lumina încăperea și-și privi ceasul de mînă căptușit și el. Trecuseră două minute de la lansare. Se gîndi că fereastra va crăpa din cauza diferenței de temperatură, căci știa că apa de la fund era aproape de punctul de înghețare.

Apoi, deodată, podeaua sferei păru că apasă asupra picioarelor sale, afară agitația bășicilor se încetini din ce în ce și șuieratul slăbi. Sfera se rostogoli puțin. Fereastra nu se crăpase, nimic nu cedase și înțelese că în orice caz pericolul de a se îneca trecuse.

În aproximativ un minut avea să fie pe fundul abisului. Se gîndea la Steevens și Weybridge și la toți ceilalți de pe vapor, aflați la cinci mile deasupra capului său, o înălțime mai mare decît aceea la care au plutit vreodată deasupra pămîntului

chiar cei mai îndepărtați nori. Și-i închipuia înaintînd încet, privind tîntă în jos și întrebîndu-se ce i se întîmplase.

Privi pe fereastră. Nu se mai vedeau bășici și suieratul încetase. În jur se întindea ca o catifea neagră, întunecimea adîncă; numai în locurile unde era străpunsă de lumina electrică, apa își dezvăluia culoarea galben-verzuie. Apoi apărură trei forme de foc, urmărindu-se una pe alta prin apă. N-ar fi putut spune dacă erau mici și aproape, sau mari și departe.

Fiecare se contura într-o lumină albăstruie, aproape tot atît de strălucitoare ca luminile unui cuter de pescuit și se părea că fumegă mult. De-a lungul părților lor laterale erau pete de lumină ca sabordurile mai luminoase ale unui vapor. Fosforescența lor păru să dispară însă cînd intrară în strălucirea lămpii și Elstead văzu atunci că erau niște peștișori de un fel ciudat. Aveau capete uriașe, chiar mari, iar corpul și coada se subțiau treptat. Ochii le erau îndreptați spre el și avu impresia că îl însoțesc spre fund. Își zise că erau atrași probabil de lumina puternică a sferei.

În curînd li se asocia ră alții de același fel. În timp ce cobora, observă că apa căpăta o culoare palidă și că niște particule mici sclipeau în lumina sferei ca firele de praf în razele soarelui. Aceasta se datora probabil norilor de nămol și de noroi stîrniți de greutatea de plumb.

Cînd ajunse la fund, se pomeni într-o ceață deasă și albă pe care razele lămpii electrice nu reușeau s-o străpungă mai mult de cîtiva iarzi. Trecură multe minute înainte că nămolul răscolit să se așeze cît de cît. Apoi, la lumina lămpii, mărită de fosforescența vremelnică a vreunui banc îndepăr-

tat de pești, pu fu să vadă sub învelișul uriaș de apă neagră o întindere mișcătoare de noroi alb-cenușiu, din care răsăreau ici și colo desigurile încîlcite ale unei vegetații de crini de mare cu tentaculele avid întinse.

Mai departe se zăreau contururile diafane ale unui grup de bureți uriași. Pe fund erau împrăștiate niște mănunchiuri turtite și zburlite, colorate în purpuriu viu și negru, probabil un fel de arici de mare, și niște ființe, unele cu ochi mari, altele oarbe, ciudat de asemănătoare cu păduchii de plante sau cu homarii, care se țirau leneș de-a curmezișul fascicolului de lumină și dispăreau din nou în obscuritate, lăsînd în urma lor niște urme brăzdate.

Apoi roiul de peștișori viră brusc și se îndreptă spre el, cum se întîmplă uneori cu un stol de grauri. Trecură pe deasupra, ca o zăpadă fosforescentă, apoi zări în urma lor, înaintînd spre sferă, o creatură mai mare.

La început văzu nedeslușit o siluetă care de-abia se mișca, sugerînd vag un om mergînd; apoi, cînd intră în fascicolul puternic de lumină aruncat de lămpă, animalul închise ochii orbit. Elstead înlemni de mirare.

Era un animal vertebrat straniu. Capul său de culoare purpuriu-închis sugera vag un cameleon, dar avea o frunte foarte înaltă și o cutie craniană cum nu mai văzuse niciodată la o reptilă; linia verticală a feței îi dădea o asemănare extraordinară cu o ființă omenească.

Doi ochi mari și bulbucați îi ieșeau din orbite, ca la cameleon, și avea o gură lată, de reptilă, cu buze cărnoase sub niște nări mici. În locul urechilor erau două mari apărători de bronhii, iar din

acestea se desfăcea, plutind, un arbore de filamente de coral, aproape ca bronhiile arborescente ale calcanilor și rechinilor foarte tineri.

Dar nu aspectul omenesc al feței te uimea la această ființă. Era bipedă; corpul său aproape sferic era așezat pe un triped format din două picioare ca de broască și o coadă lungă și groasă, iar membrele sale dinainte, care caricaturizau grotesc mâna omenească, așa cum sînt și ale broaștei, țineau o vergea lungă de os cu vîrf de aramă. Culoarea acestei ființe nu era uniformă; capul, mîinile și picioarele le avea purpurii, iar pielea, care îi atîrna pe corp ca niște haine prea largi, cenușie și fosforescentă. De cînd o orbise lumina aruncată de sferă, rămăsese nemișcată.

În cele din urmă, această ființă necunoscută a abisului deschise ochii, umbrindu-i cu mâna liberă, căscă gura și dădu drumul unui strigăt puternic aproape articulat, care pătrunse chiar prin învelișul de oțel și căptușeala capitonată a sferei. Elstead nu are pretenția să explice cum se poate scoate un strigăt fără plămîni. Se trase apoi la o parte din lumina puternică, în umbra misterioasă care mărginea sfera de amîndouă părțile, și Elstead mai mult simți decît văzu că se îndreaptă spre el. Închipuindu-și că o atrăsese lumina, răsuci comutatorul care întrerupea curentul. În clipa următoare ceva moale se lovi de oțel și globul se clătină.

Apoi strigătul răsună din nou și i se păru că un ecou îndepărtat îi răspundea. Ciocnirea ușoară se repetă, iar sfera se clătină și se lăsă pe tamburul pe care era înfășurată funia. Rămas în întunecime, Elstead scrută noaptea veșnică a abisului. Deodată zări ca prin ceață, în depărtare alte forme fosforescente aproape omenești grăbindu-se spre el.

Fără să-și dea prea bine seama ce face, bîjbîi după butonul lămpii exterioare prin închisoarea lui care se legăna și aprinse din întâmplare lămpița interioară, ascunsă în firida ei capitonată. Sfera se răsuci și fu trîntit jos: auzi niște strigăte ca de surpriză și cînd se ridică în picioare văzu la fereastră inferioară privind înăuntru, două perechi de ochi pe pedicule, în care se reflecta lumina lămpii.

În momentul următor niște mîini loveau cu putere în carcasa de oțel și se auzi un sunet înspăimîntător pentru situația în care se afla: niște ciocnături puternice în învelișul metalic de protecție al mecanismului de ceasornicărie. Era cu sufletul la gură, căci, dacă creaturile acelea strănii ar fi reușit să oprească mecanismul, n-ar mai fi fost eliberat niciodată. De-abia avu timp să se gîndească la asta, cînd simți că sfera se clatină cu violență și că picioarele îi sînt apăsate puternic de podeaua ei. Stinse lămpița care lumina interiorul și aprinse lampa mare din compartimentul separat. Fundul mării și creaturile antropomorfe dispărură și o pereche de pești care se urmăreau unul pe celălalt apărură pe neașteptate lîngă fereastră.

Se gîndi îndată că acei locuitori stranii ai adîncimii mării îi rupseseră funia și că scăpase. Se ridică din ce în ce mai repede și deodată se opri cu o smucitură care îl zvîrli în plafonul capitonat al închisorii sale. De mirare nici nu putea să gîndească măcar.

Apoi simți că sfera se învîrtea încet și se leagăna. În afară de aceasta i se păru că era trasă prin apă. Ghemuindu-se lîngă fereastră, reuși să rostogolească sfera cu ferestrele în jos, dar nu

putu să vadă nimic altceva decît razele pale ale lămpii bătînd în jos, prin întuneric, fără nici un efect. Îi trecu prin minte că ar vedea mai mult dacă ar stinge lumina și și-ar obișnui ochii cu obscuritatea adîncă.

Așa s-a și întîmplat. După cîteva minute întunecimea catifelată deveni o întunecime diafană, iar apoi, în depărtare, și tot atît de slab ca lumina zodiacală a unei seri de vară în Anglia, văzu niște forme mișcîndu-se dedesubt. Ajunse la concluzia că ființele acelea îi desprinseseră cablul și îl tirau după ele pe fundul mării.

Și apoi zări ceva vag în depărtare, dincolo de undulațiile cîmpiei submarine; un orizont vast de o luminozitate stearsă care se întindea într-o parte și într-alta pînă unde ferestruica sa îi permitea să vadă. Era tras într-acolo, așa cum ar fi tras un balon de la cîmp deschis, în oraș. Se apropia de acest loc foarte încet și tot atît de încet strălucirea neclară se concentra în forme mai precise.

Se făcuse aproape ora cinci cînd ajunse în regiunea aceea luminoasă și distinse o îngrămădire de un fel de străzi și case grupate în jurul unei construcții vaste, fără acoperiș, care amintea grotesc o mănăstire ruinată. Se întindeau ca o hartă sub el. Casele erau simple împrejmuiuri de zid, fără acoperiș, și deoarece materialul de construcție, după cum văzu apoi, îl constituiau niște oase fosforescente, totul părea clădit din clar de lună scufundat.

În spațiile dintre clădiri își întindeau filfiind tentaculele crini de mare arborescenți, iar din strălucirea care învăluia cetatea țîsneau în sus bureți sticloși, înalți și subțiri, în formă de minarete stră-

lucitoare și crini răspîndind o lumină cețoasă. În spațiile libere ale așezării se vedea o forfotă ca aceea a unei mulțimi de oameni, dar era la prea mare înălțime deasupra lor pentru a putea distinge indivizii.

Apoi fu coborît încet și amănuntele orașului îi deveniră treptat mai clare. Văzu că zidurile clădirilor acelea cețoase erau mărginite cu un fel de șiraguri de obiecte rotunde și zări în diferite puncte sub el, în vaste spații deschise, niște forme avînd înfățișarea unor vapoare acoperite cu o crustă de mil.

Era tras în jos încet, dar neconținut și formele de sub el deveneau mai strălucitoare, mai clare, mai distincte. Își dădu seama că se îndrepta către clădirea cea mare din centrul orașului și din cînd în cînd zărea numeroasele forme care trăgeau de funie. Văzu cu mirare că de pe catargele unuia dintre vapoarele care constituiau una dintre caracteristicile acestei așezări îl priveau o mulțime de figuri care gesticulau. Apoi zidurile marii clădiri îl împrejmuiră tăcute, ascunzîndu-i orașul.

Zidurile acelea erau făcute din lemn saturat de apă, legat cu cabluri de sîrmă răsucite, din bucăți de fier și cupru, din oase și cranii de oameni. Craniile se înșirau în linii în zigzag, în spirale, și formau niște curbe fantastice pe deasupra clădirii; o mulțime de peștișori argintii se jucau de-a prinselea intrînd și ieșind prin orbitele lor, și fugărindu-se pe deasupra întregii piețe.

Deodată îi pătrunse în urechi un strigăt grav și un zgomot ca un sunet intens de corn, urmat de o psalmodie fantastică. Sfera coborî, trecu pe lîngă uriașele ferestre ascuțite, prin care zări vag un număr mare din acele ființe stranii, ca niște fan-

tome, care îl priveau, și în cele din urmă se opri, după cum i se păru, pe un fel de altar situat în centrul pieței.

Acum, de la înălțimea la care se afla, Elstead îi putea vedea din nou cu claritate pe stranii locuitori ai abisului. Spre uimirea sa, își dădu seama că toți i se prosternau, cu excepția unuia, îmbrăcat, după cum se părea, într-o robă din solzi ca niște plăci, încoronat cu o diademă luminoasă, și care își închidea și deschidea gura de reptilă, de parcă ar fi condus psalmodia credincioșilor.

Elstead avu fantezia să aprindă din nou lămpița și să se facă văzut de locuitorii abisului, care o dată cu năvălirea luminii peiră în noapte. La această apariție neașteptată a sa, psalmodia fu înlocuită cu un tumult de strigăte triumfătoare. Elstead, dorind să-i observe, stinse din nou lampa și se făcu nevăzut ochilor lor. Cîtva timp fu prea orbit ca să-și dea seama ce făceau, iar cînd putu în cele din urmă să-i distingă, îi văzu din nou îngenucheați. Și astfel continuară să i se închine, fără odihnă timp de trei ore.

Elstead a făcut o descriere amănunțită a acestui oraș uluitor și a locuitorilor săi, ființe ale nopții eterne, care n-au văzut niciodată soarele, luna sau stelele, vegetația verde sau vreo viețuitoare care să trăiască la aer, unde nu se cunoaște nici focul, nici vreo altă lumină în afară de lumina fosforescentă a viețuitoarelor.

Oricît de uimitoare ar fi povestirea sa, este și mai uimitor să afli că oameni de știință eminente ca Adams și Jenkins nu găsesc nimic extraordinar în ea. Îmi spun că nu văd nici un motiv pentru care n-ar putea trăi pe fundul mărilor adînci, fără ca noi să bănuim măcar, niște ființe inteligente

care să respire prin bronhii, obișnuite cu o temperatură joasă și o presiune enormă și avînd o constituție atît de greoaie, încît să nu poată pluti nici vii, nici moarte.

Noi le-am fi cunoscuți acestor creaturi, ca niște stranii ființe-meteori, care din cînd în cînd cad moarte, din întunecimea misterioasă a cerului lor de apă. Și nu numai noi, ci și vapoarele, metalele și instrumentele noastre ar cădea ca ploaia în noapte. Uneori obiecte scufundate i-ar lovi și i-ar strivi, ca și cînd ar fi vorba de verdictul vreunei puteri nevăzute de deasupra, și alteori ar cădea lucruri foarte rare sau foarte utile, sau forme în stare să le aprindă imaginația. Comportarea acestor ființe la coborîrea printre ele a unui om în viață e oarecum de înțeles, dacă ne gîndim ce ar fi în stare să facă un popor sălbatic, presupunînd că ar apărea brusc din cer o creatură aureolată, strălucitoare.

Este probabil ca Elstead să fi povestit ofițerilor de pe *Ptarmigan*, cu diferite ocazii, fiecare amănunt al peripețiilor din cele douăsprezece ore stranii petrecute în abis. De asemenea este absolut sigur că intenționa să le scrie, dar nu a făcut-o niciodată, așa că, din nefericire, trebuie să ne mulțumim a strînge la un loc diferite fragmente ale povestirii sale, recurgînd la amintirile comandantului Simmons, ale lui Weybridge, Steevens, Lindley și alții.

Cele întîmplate ne apar nu prea limpede, în imagini fragmentare. Vedem uriașa clădire fantomatică, mulțimea de ființe cu capete întunecoase, ca cele de camleon, îmbrăcată în veșminte care răspîndeau o lumină slabă, prosternîndu-se și psalmodiind. Elstead, cu lumina aprinsă, încerca în zadar să-i facă a înțelege că trebuie să taie

funia cu care țineau sfera captivă. Trecea minut după minut și Elstead era înspăimântat. Uitându-se la ceas, văzu că nu mai avea oxigen decât pentru patru ore. Dar psalmodia în cinstea sa continua fără milă, ca și când ar fi fost un marș funebru prevestitor al apropiatei sale morți.

Cum a fost eliberat, nu știe, dar judecînd după capătul care atîrna de sferă, funia se tăiașe în urma frecării ei de muchea altarului. Sfera se rostogoli brusc și ieși repede din lumea lor, așa cum o creatură eterică, aflată într-un înveliș în care ar fi vid, ar străbate vertiginos atmosfera noastră, întorcîndu-se în eterul său originar. Trebuie să fi dispărut din ochii lor cum se înalță o bășică cu hidrogen prin atmosfera noastră. Desigur că această ascensiune i-a uimit.

Sfera țîșni în sus cu o viteză și mai mare decât atunci cînd, trasă de greutatea de plumb, se prăvălise în jos. Deveni extrem de fierbinte. Urca rapid, cu ferestrele în sus, și Elstead își amintea de torentul de bășici care spumega în dreptul lor. Îi era teamă să nu se facă țandări dintr-o clipă în alta. Deodată ceva ca o roată uriașă păru că i se rostogolește prin cap. Cînd compartimentul capitonat începu apoi să se învîrtească în jurul lui, leșină. Amintirea următoare este aceea a cabinei și a vocii doctorului.

Aceasta este în esență întîmplarea extraordinară pe care Elstead a relatat-o fragmentar ofițerilor de pe *Ptarmigan*, făgăduind că va expune totul în scris mai tîrziu. În primul rînd îl preocupa însă îmbunătățirea aparatului său, care s-a realizat la Rio.

Mai rămîne de spus că la 2 februarie 1896 a coborît a doua oară în abisul oceanului cu aparatul

perfecționat după sugestiile pe care i le-a prilejuit prima sa experiență. Nu a mai revenit însă, și probabil că nu vom ști niciodată ce s-a întîmplat cu el. Vasul *Ptarmigan* s-a rotit în jurul punctului de imersiune treisprezece zile, căutîndu-l în zadar. Apoi s-a întors la Rio și știrea a fost telegrafiată prietenilor săi. Așa stau lucrurile pînă în prezent. Dar este puțin probabil că nu se va face o nouă încercare de a verifica relatarea sa ciudată despre orașele, pînă acum nebănuite, din adîncurile oceanului.

Luntrea se apropia de țărm. Golful se desfășura în fața ochilor, iar o spărtură în spuma albă a recifului indica locul unde râulețul se vărsa în mare. O fișie mai întunecată, de un verde mai intens marca prin pădurea virgină cursul râului pe povârnișul dealului îndepărtat. Pădurea ajungea pînă la plajă. Depart, în fund, se ridicau nebulos munții, ca niște valuri brusc înghețate. Marea, calmă, avea o mișcare aproape imperceptibilă. Cercul era în flăcări.

Omul cu padela sculptată se opri din vîslit.

— Ar trebui să fie undeva pe aici.

Lăsă padela din mînă și întinse brațele înainte.

Celălalt bărbat era în partea dinainte a luntrei, cercetînd cu atenție malul. Avea pe genunchi o foaie de hîrtie galbenă.

— Vino aici și privește, Evans, spuse el.

Amîndoi vorbeau cu voce scăzută, iar buzele lor erau aspre și uscate.

Cel care se numea Evans străbătu clătînîndu-se barca, pînă ajunsese într-o poziție de unde putea să privească peste umărul tovarășului său.

Hîrtia semăna cu o hartă rudimentară. De atîtea îndoituri, era tare boțită și focită, pe alocuri se rupsesse chiar, așa că celălalt ținea cu mîna pe-

ticele decolorate. Se putea vedea nedeslușit pe ea schița aproape ștearsă a golfului, făcută în creion.

— Aici — spuse Evans — este reciful și aici, de fileul. Își plimba unghia degetului mare pe hartă. Această linie curbă șerpuită este râul... tare aș vrea să beau puțină apă! Iar steaua aceasta este locul căutat.

— Vezi linia asta punctată? spuse omul cu harta. Este o linie dreaptă care duce de la deschizătura recifului pînă la un mănunchi de palmieri. Steaua se găsește la întretăierea liniei cu râul. Trebuie să identificăm locul de cum intrăm în lagună.

— Ciudat! spuse Evans după o pauză. Ce rost au semnele acestea mici? Pare planul unei case sau așa ceva; dar n-am idee ce ar putea însemna săgețile îndreptate în diferite direcții. Inscripția în ce limbă o fi?

— Chineză.

— Desigur! Era chinez, observă Evans.

— Ca toți ceilalți, adăugă cel cu harta.

Amîndoi rămaseră cîteva minute cu privirile țintă spre țărm, în timp ce barca plutea încet. Apoi Evans privi spre padelă.

— Acum e rîndul tău, Hooker, spuse el.

Tovarășul său împături liniștit harta, o puse în buzunar, trecu cu grijă pe lîngă Evans și începu să vîslească. Mișcările îi erau molatice, ca ale unui om aproape sleit de puteri.

Evans stătea cu ochii pe jumătate închiși, urmărind cum se apropia din ce în ce mai mult digul înspumat de coral de care se spărgeau valurile mării. Cercul era ca un cuptor, căci soarele urcase aproape de zenit. Deși ajunseseră atît de aproape de comoară, nu-l cuprinsese entuziasmul, așa cum își închipuise; era „sleit“, după cum spunea, din

cauza emoției intense, a luptei pentru a pune mâna pe plan și de lungă călătorie în noapte, de pe continent, într-o luntre ușoară, fără provizii. Încercă să se trezească din toropeală, îndreptându-și gândurile spre lingourile despre care vorbiseră chinezii, dar nu reuși; gândurile se întorceau năvalnic la apa dulce care clipea în albia râului și la uscăciunea aproape de neîndurat a buzelor și gât-lejului său. Izbiturile ritmice ale valurilor în recif, care începuseră să se audă, îi sunau plăcut în urechi; apa luneca de-a lungul bărcii și după fiecare lovitură se scurgea picurînd de pe padelă. Îndată începu să moiaie.

Își dădea încă vag seama de insulă, dar țesătura unui vis ciudat se amesteca cu senzațiile sale. Se părea că era din nou în noaptea în care el și Hooker au descoperit pe neașteptate secretul chinezilor; văzu copacii luminați de lună, micul foc care ardea și siluetele negre ale celor trei chinezi argintate dintr-o parte de lumina lunii și înroșite de cealaltă parte de lumina focului — și-i auzi vorbind în englezeasca lor stricată — căci erau din provincii diferite. Hooker prinsese primul firul discuției și îi făcuse semn să asculte. Unele fragmente ale discuției erau abia perceptibile, altele cu totul de neînțeles. Vorbeau despre un galion spaniol din Filipine, împotmolit fără speranță. Comorile de pe corabie fuseseră îngropate pe insulă, pentru a fi ridicate mai târziu; aproape tot echipajul vasului naufragiat murise doborât de boli sau din cauza încăierărilor, căci nu se mai păstra nici o disciplină. Cei rămași în viață plecaseră în cele din urmă cu bărcile și nu se mai auzise niciodată ceva despre ei. Apoi Cian-hi, răstăcînd pe țărîm, acum vreo an, dăduse din în-

tîmplare peste lingourile ascunse cu două sute de ani înainte, coborîse din joncă și le îngropase din nou cu nesfîrșită trudă, de unul singur, într-un loc foarte ascuns. Sublinia de multe ori că tezaurul era în siguranță, dar în ce fel — acesta era secretul lui. Acum avea nevoie de ajutoare ca să le dezgroape. Desfășură îndată mica hartă și vocile deveniră imperceptibile. O povestire ademenitoare pentru doi englezi pierdevară, fără o lescaie! Imaginea următoare din visul lui Evans era momentul cînd ținea în mînă coada lui Cian-hi. Viața unui chinez nu este de loc sfîntă, ca aceea a unui european. Fața mică și șireată a lui Cian-hi, la început aprigă și furioasă a un șarpe atacat prin surprindere, apoi înfricoșată, uluită și disperată, apărură extrem de limpede în vis. În ultimul moment Cian-hi rînjise cum nu se poate mai enigmatic și înspăimîntător. Pe neașteptate lucrurile deveniră foarte neplăcute, cum se întîmplă adesea în vise. Cian-hi bolborosea și-l amenința. Văzu în vis grămezi și grămezi de aur și pe Cian-hi repezindu-se și luptînd, ca să-l împiedice să ajungă la ele. Îl apucă pe Cian-hi de coadă — ce mare era bruta și cum se mai lupta și rînjea! Și creștea din ce în ce mai mare. Apoi grămezile strălucitoare de aur se transformară într-un cuptor care urla și un diavol enorm, surprinzător de asemănător cu Cian-hi, dar cu o coadă uriașă, neagră începu să-l îndoape cu cărbuni aprinși, arzîndu-i groaznic gura. Un alt diavol îl striga pe nume: „Evans, Evans, ai adormit nătîngule!” Sau era Hooker?

Se deșteptă. Ajunseseră la gura lagunei.

— Iată cei trei palmieri! Trebuie să fie într-o linie cu mănunchiul acela de tufișuri, spuse tova-

rășul său. Notează. Dacă ne îndreptăm în linie dreaptă spre tufişurile acelea şi le străbatem, vom ajunge la comoară de îndată ce dăm de rîu.

Acum se vedea rîul, care se vărsa în mare ca un torent lat. Evans se învioră.

— Grăbeşte-te, omule, pentru numele lui Dumnezeu — spuse el — sau va trebui să beau apă de mare ! Îşi rodea mîna şi se uita ţintă la licărirea de argint dintre stînci şi desişul verde.

Îndată se întoarse aproape cu furie spre Hooker.

— Dă-mi mie padela, spuse el.

În fine ajunseră la gura rîului. Puţin mai sus, Hooker luă apă în căuşul palmei, o gustă, dar o scuipă. Ceva mai departe, gustă din nou.

— Asta merge, spuse şi începură să bea cu lăcomie.

— La dracu ! exclamă Evans. Nu te saturei așa.

— Şi, aplecîndu-se peste partea din faţă a bărcii, cu riscul de a o răsturna, începă să soarbă apa cu buzele.

După ce au terminat de băut, au tras barca într-o mică scobitură a malului, cu gîndul să debarce în mijlocul vegetaţiei dese care atîrna peste apă.

— Va trebui să ne strecurăm pe aici pînă la plajă, să dăm de tufişuri şi să regăsim direcţia liniei noastre drepte, spuse Evans.

— Mai bine am ocoli insula vîslind, fu de părere Hooker.

Așa că au coborît din nou pe rîu, au vîslit pînă în mare şi apoi de-a lungul ţărmului, pînă la locul unde creştea mănunchiul de tufişuri. Debarcarea, traseră luntrea ușoară pe plajă, departe de ţărm şi porniră în sus, spre marginea junglei, pînă cînd văzură, în linie dreaptă, deschizătura din recif şi tufişurile. Evans luase din canoe o unealtă

indigenă. Era în formă de L şi partea ei transversală avea un tăiş de piatră lustruită. Hooker ducea padela.

— Acum mergem drept în direcţia asta, spuse el ; trebuie să înaintăm pînă la rîu. Apoi ne vom face un plan de acţiune.

Pătrunseră printr-o încîlcitură deasă de trestii, de foi late şi arbori tineri. La început era obositor de mers, dar foarte repede copacii deveniră mai mari, desişul se rări şi putură înainta în voie pe pămîntul care se întindea larg sub picioarele lor. Văpaia soarelui fu înlocuită de umbra răcoroasă. În cele din urmă copacii deveniră nişte colonade uriaşe care susţineau un baldachin de verdeaţă sus, mult deasupra capului. Flori de un alb şters spînzurau de pe coroanele lor, iar lianele se întindeau ca nişte funii de la un trunchi la altul. Umbra devenea mai adîncă. Pe pămînt apăreau des ciuperci pătate, şi o crustă brun-roşiatică.

Pe Evans îl trecu un fior.

== Pare aproape frig aici, după văpaia de afară.

— Sper că ne menţinem în linie dreaptă, spuse Hooker.

Îndată văzură înaintea lor, departe, o spărtură în întunericul adînc, pe unde pătrundeau în pădure sulitele albe ale soarelui fierbinte. O vegetaţie de un verde strălucitor şi flori colorate acopereau pămîntul. Apoi auziră vîjiitul apei.

— Asta-i rîul. Trebuie să fim aproape de el, constată Hooker.

Lîngă malul rîului, vegetaţia era deasă. Plante mari, necunoscute, creşteau printre rădăcinile arborilor uriaşi şi îşi desfăşurau rozetele gigantice în evantaie verzi spre fişia îngustă de cer. De tulpi-

nile însoțite atârneau multe flori și un fel de liană cu frunze strălucitoare. Pe apa iazului lat și liniștit, peste care își aruncau privirile căutătorii comorii, pluteau frunze mari, ovale, cu o floare ca de ceară, alb-trandafirie, asemănătoare cu nufărul. Mai departe, unde râul făcea o cotitură, apa începea brusc să spumege și să vuiască, formînd o cascadă.

— Ei, ce facem ? întrebă Evans.

— Ne-am abătut puțin de la linia dreaptă, răspunse Hooker. Era de așteptat.

Se întoarse și aruncă o privire spre umbrele nedesluite și răcoroase ale pădurii tăcute din spațele său.

— Dacă vom căuta puțin în sus și în jos, de-a lungul râului, trebuie să dăm de ceva.

— Spuneai... începu Evans.

— El spunea — îl întrerupse Hooker — că sînt o grămadă de pietre.

Cei doi se uitară unul la altul o clipă.

— Să încercăm mai întîi în josul râului, spuse Evans.

Înaintară încet, privind curioși în jurul lor. Deodată Evans se opri.

— Ce dracu e asta ? exclamă el.

Hooker îi urmări degetul, apoi spuse :

— Ceva albastru.

Apăruse înaintea ochilor lor, în timp ce urcau, o ușoară ridicătură a terenului. Apoi începu să se distingă ce era.

Înaintă cu pași grăbiți, pînă cînd corpul cu mîna și brațul răsucit deveniră vizibile. Strînse mai puternic unealta. Era corpul unui chinez întors cu fața în jos. După cum zăcea prăbușit, nu încăpea îndoială că era mort.

Cei doi oameni se apropiară unul de altul și rămaseră cu ochii țintă la cadavrul prevestitor de rele. Zăcea într-un luminiș, printre copaci. În apropiere era o cazma chinezească, iar mai departe se vedea o grămadă de pietre împrăștiată, aproape de o groapă de curînd săpată.

— Cineva a fost aici înainte, spuse Hooker dregîndu-și glasul.

Evans începu să înjure, să țipe ca un nebun și să dea din picioare.

Hooker pâlise, dar nu spuse nimic. Înaintă spre corpul lungit cu fața la pămînt. Văzu că ceafa era buhăită și purpurie, iar mîinile și gleznele, umflate. „Pfui !” făcu el, apoi se întoarse brusc și se îndreptă spre săpătură. Scoase un țipăt de surpriză și strigă la Evans care îl urma încet.

— Prostule ! Totul e în regulă ! Mai e încă aici. — Se întoarse, privi cadavrul chinezului, apoi din nou pămîntul răscolit.

Evans se repezi spre groapă. În ea se aflau pe jumătate dezgropate de nenorocitul acela, mai multe bare de un galben șters. Se aplecă și, îndepărtînd pămîntul cu mîinile, trase afară în grabă una din barele grele. În timp ce se lupta cu ea, un mic ghimpe i se înfipse în mînă. Scoase cu degetele țeapa delicată și ridică lingoul.

— Numai aurul sau plumbul ar putea să fie așa de greu ! anunță el triumfător.

Hooker se uita încă la chinezul mort. Era buimăcit.

— A luat-o înaintea prietenilor săi ! spuse în cele din urmă. A venit singur și vreun șarpe veninos l-a ucis... Mă întreb cum a găsit locul.

Evans stătea cu lingoul în mâini. Ce importanță avea un chinez mort?

— Va trebui să cărăm materialul acesta pe continent bucată cu bucată și să-l îngropăm pentru cîtva timp. Cum îl ducem pînă la barcă?

Își scoase haina, o întinse pe pămînt și azyîrli două sau trei lingouri pe ea. Descoperi îndată că un alt ghimpe mic îi pătrunsese în piele.

— Atît putem căra, spuse el. Apoi brusc, cu o izbucnire ciudată de enervare: Ce te tot zgîiești? Hooker se întoarse spre el.

— Nu pot să suport... asta. Făcu semn cu capul spre cadavru. Seamănă atît de bine cu...

— Prostii! i-o tăie Evans. Toți chinezii seamănă între ei.

Hooker îl privi drept în față.

— În orice caz am de gînd să-l îngrop înaintea de a-ți ajuta la căratul materialului acesta.

— Nu fi nebun, Hooker! strigă Evans. Lasă putreziciunea să aștepte.

Hooker ezită, apoi examinează cu grijă pămîntul brun din jurul lor.

— Mă înspăimîntă oarecum, spuse el.

— Trebuie să hotărîm — spuse Evans — ce să facem cu lingourile. Să le îngropăm din nou aici, ori să le trecem peste strîmtoare, în canoe?

Hooker medita. Privirea sa buimăcită cînd ră-tăcea printre trunchiurile înalte ale copacilor, cînd urca pînă la vegetația luminată de soare mult de-asupra capului. Se cutremură din nou cînd ochii i se opriră asupra figurii albastre a chinezului. Privea scrutător în adîncimea cenușie a pădurii, printre copaci.

— Ce-i cu tine, Hooker? se miră Evans. Ți-ai pierdut mințile?

— Hai în orice caz să scoatem aurul de aici, murmură Hooker.

Apucă de capetele gulerului, iar Evans de pulpanele hainei și ridicară greutatea.

— În ce direcție? întrebă Evans. Spre canoe?

După ce înaintară numai cîtiva pași, Evans spuse:

— E ciudat, dar încă mă dor brațele din cauza vîslitului. Ei, drăcie, dar mă dor, nu glumă! Trebuie să mă odihnesc.

Lăsară haina jos. Fața lui Evans era albă și fruntea acoperită de mici broboane de sudoare.

— E destul de înăbușitor, în pădurea asta, zise încet, apoi, cuprins brusc de o minie exagerată: Ce rost are să așteptăm aici toată ziua? Hai, ridică! De cînd ai văzut chinezul acela mort, n-ai făcut altceva decît să stai degeaba.

Hooker se uită lung la fața tovarășului său. Îi ajută apoi să ridice haina cu lingourile și înaintară în tăcere poate vreo sută de yarzi. Evans începu să respire greu.

— De ce taci? bombăni el.

— Ce e cu tine? întrebă Hooker.

Evans se poticni, apoi, pe neașteptate, aruncă haina, înjurînd. După ce se uită o clipă tîntă la Hooker, scoase un geamăt și se apucă de gît.

— Nu te apropia de mine, spuse el și se duse să se rezeme de un copac. Apoi, cu o voce mai hotărîită: Lasă că-mi trece îndată.

Curînd încelestarea sa de copaci slăbi și alunecă încet în josul trunchiului, pînă cînd se chirci grămadă la rădăcină. Strîngea convulsiv pumnii. Fața i se schimonosi de durere. Hooker se apropie de el.

— Nu mă atinge ! Nu mă atinge ! spuse Evans cu o voce sugrumată. Pune înapoi aurul pe haină !

— Pot să te ajut cu ceva ? întrebă Hooker.

— Pune înapoi aurul pe haină !

În timp ce Hooker așeza lingourile, simți o ușoară înțepătură la vârful degetului mare. Se uită la mână și văzu un ghimpe subțire, lung de vreo cinci centimetri.

Evans scoase un strigăt nearticulat și se rostogoli.

Hooker rămase înmărmurit. Privi țintă la ghimpe, cu ochii holbați, apoi la Evans care se chircise cu totul la pământ și se zvîrcolea în spasme cu spatele încovoiat. După aceea își îndreptă privirile printre coloanele copacilor și rețeaua de liane spre locul unde, în umbra cenușie, întunecată, se zărea încă, nedeslușit, corpul îmbrăcat în albastru al chinezului. Se gândi la liniioarele din colțul planului și înțelese într-o clipă.

— Doamne, ajută-mă ! strigă el. Ghimpii erau asemănători cu cei pe care daiacii¹ îi otrăvesc și îi suflă apoi printr-un fel de tuburi. Înțelese acum de ce Cian-hi era atât de incredințat că aurul se află în siguranță. Îi înțelese acum rînjetul.

— Evans ! strigă Hooker.

Dar Evans era mut și imobil, numai membrele i se contractau spasmodic, îngrozitor. O tăcere adîncă se întinse asupra pădurii.

Apoi Hooker începu să sugă cu furie mica pată roz din vârful degetului mare, luptînd să-și salveze viața. Simți îndată niște dureri stranii în brațe și umeri și îi veni greu să-și îndoaie degetele. Atunci înțelese că suptul nu-i era de nici un folos.

Încetă brusc să mai sugă. Se așeză lângă grămada de lingouri, rezemîndu-și bărbia în mîini și coatele pe genunchi și rămase cu ochii țintă la tovarășul său, ale cărui membre tot se mai contractau. Rînjetul lui Cian-hi îi apărură din nou în minte. Durerea surdă i se răspîndi spre gît și se intensifică încet. Departe, deasupra sa, o adiere ușoară stîrni frunzișul, și petalele albe ale unei flori necunoscute începură să cadă plutind prin întuneric.

¹ Populație băștinașă din Borneo (n.r.).

Într-o seară de destăinuiri, nu sînt nici trei luni de atunci, Lionel Wallace mi-a povestit istoria „Porții din zid”. Ascultîndu-l, nu m-am îndoit că-mi reda cu sinceritate impresiile sale.

Mi-a povestit simplu, cu o convingere atît de evidentă, încît n-am putut decît să-l cred. Dar dimineața, în apartamentul meu, m-am trezit într-o atmosferă diferită; stăteam în pat și-mi reaminteam povestirea lui Wallace, dezbrăcată de farmecul vocii sale grave și domoale, desprinsă din ambianța creată de lumina voalată a lămpii de masă, de lucrurile plăcute și strălucitoare, de desertul, paharele și fața de masă, rămase de la cina luată împreună, pe care o atmosferă deosebită le transformase pentru un timp într-o mică lume luminoasă cu totul izolată de realitățile de fiecare zi. Acum, fără această ambianță, mi s-a părut totul, ca să fiu sincer, de necrezut.

„M-a păcălit, mi-am zis. Și apoi: Cu cîtă iscusință!... Dintre toți oamenii, la el m-aș fi așteptat cel mai puțin să reușească așa ceva.”

După aceea, în timp ce stăteam în pat și-mi sorbeam ceaiul de dimineață, m-am surprins încercînd să-mi explic uimitoarea impresie de realitate pe care ți-o dădeau amintirile sale de necrezut,

zicîndu-mi că, într-un fel oarecare sugerau, prezentau, transmiteau — nici eu nu știu ce cuvînt să întrebuițez — experiențe altfel cu neputință de povestit.

Ei bine, acum nu mai recurg la această explicație. Îndoielile mi-au trecut. Acum cred, așa cum am crezut și în timpul istorisirii, că Wallace s-a străduit cît a putut să-mi destăinuiască un secret. Dar nu am pretenția să ghicesc dacă a văzut într-adevăr cele povestite sau i s-a părut numai, dacă era posesorul unui dar de neprețuit, sau victima unui vis fantastic. Nici chiar împrejurările morții sale, care mi-au înlăturat pentru totdeauna îndoielile, nu aruncă lumină asupra acestui fapt.

Las asta la aprecierea cititorului.

Nu-mi mai amintesc ce comentariu sau observație critică întîmplătoare a determinat un om atît de rezervat să mi se destăinuiască. Mi se pare că se apăra împotriva învinuirii mele că ar fi dat dovadă de delăsare și de lipsă de interes față de o importantă acțiune publică, fapt care mă dezamăgise. Apoi începu brusc.

— Sînt — spuse el — urmărit de ceva... Știu, continuă după o pauză, am fost neglijent. Deși nu este vorba de spirite sau fantome, totuși lucrurile despre care-ți voi vorbi sînt neobișnuite. Sînt obsedat, Redmond. Sînt obsedat de ceva care aproape întunecă strălucirea vieții, care mă face să tinjesc mereu...

Făcu o pauză, oprit de acea timiditate englezească care ne copleșește atît de des cînd trebuie să vorbim despre lucruri emoționante, grave sau frumoase.

— Ai fost și tu la Colegiul Saint Althelstan în tot timpul acela, spuse el, și pentru moment re-

marca mi se păru fără nici o legătură cu restul. Așa... — și făcu o pauză. La început, foarte șovăitor, apoi cu mai multă ușurință, începu să-mi povestească taina vieții sale, amintirea obsedantă a unei frumuseți și a unei fericiri care-i umpleau sufletul de o nostalgie nepotolită și care făceau să-i pară triste, plictisitoare și deșarte toate preocupările și aspectele vieții.

Acum, când cunosc secretul, mi se pare că totul i se putea citi pe față. Am o fotografie în care aerul lui de detașare a fost prins și accentuat. Îmi amintesc de ceea ce spunea o dată despre el o femeie, o femeie care l-a iubit mult. „Deodată — spunea ea — interesul îi dispare de pe față. Te uită. Nu-i mai pasă de loc de tine — deși ești chiar lângă el...”

Cu toate acestea lui Wallace nu-i lipsea nici pe departe interesul față de cele din jur și când își concentra atenția asupra unui lucru reușea să fie un om plin de succes. Cariera sa este fără îndoială marcată de succese. M-a lăsat de mult în urmă: s-a înălțat cu mult mai sus și a jucat în lume un rol pe care eu în nici un caz n-aș fi putut să-l joc. Nu avea nici patruzeci de ani și se spune că, dacă ar fi trăit, ar fi căpătat un post de răspundere, ar fi devenit foarte probabil chiar membru al noului cabinet. La școală m-a întrecut întotdeauna fără nici un efort, ca și când ar fi fost natural să fie așa. Am făcut aproape în întregime școala împreună la Colegiul Saint Althelstan în West Kensington. Când a venit la școală, aveam aceeași pregătire, dar a părăsit-o cu mult superior mie, învăluit într-o strălucire de erudiție și succese științifice. Și cu toate acestea cred că și eu am fost un elev destul de bunicel. La școală am auzit pentru prima

dată despre „Poarta din zid“, iar a doua oară, numai cu o lună înaintea morții sale.

Pentru el cel puțin, „Poarta din zid“ era o poartă reală ducând, printr-un zid real, spre realități nemuritoare. Despre aceasta sînt acum cu totul sigur.

I-a apărut în viață foarte devreme, când era un băiețuș de cinci, șase ani. Îmi amintesc cum se gîndea pe îndelete și cu gravitate, în vreme ce mi se destăinuia, căutînd să socotească exact data.

— Am văzut în fața mea — spunea el — o iederă purpurie, de un purpuriu strălucitor și uniform, în lumina limpede de chihlimbar a soarelui, pe un zid alb. A apărut pe neașteptate, deși nu-mi amintesc limpede cum... Pe pavajul curat din fața unei porți verzi căzuseră frunze de castan sălbatic. Erau pătate cu galben și verde, știi, nici brune, nici murdare, așa că trebuie să fi fost căzute de curînd. Presupun deci că eram în octombrie. Privesc în fiecare an cum cad frunzele castanilor sălbatici, așa că știu bine acest lucru. Aveam vreo cinci ani și patru luni, dacă nu mă înșel.

După cum spunea, a fost un băiețuș destul de precoce — a învățat să vorbească neobișnuit de devreme și era atît de cuminte și „ca un om mare“, cum se spune, încît se bucura de libertatea pe care cei mai mulți dintre copii de-abia o obțin pe la șapte sau opt ani. Mama îi murise cînd avusese doi ani, așa că era sub supravegherea mai puțin vigilentă și nu prea severă a unei guvernante. Tatăl său era un avocat aspru și ocupat, care-i dădea puțină atenție și aștepta de la el lucruri mari. Cred că viața i se părea, în ciuda inteligenței lui, cenușie și tristă. Și, într-o zi, porni să rățăcească pe străzi.

Nu-și putea aminti în urma cărei neglijențe a izbutit s-o șteargă de acasă, nici ce drum a apucat pe străzile din West Kensington. Toate acestea păliseră, acoperite de petele iremediabile din memorie. Dar imaginea zidului alb și a porții verzi rămăsese luminoasă.

Potrivit amintirilor sale despre această întîmplare de cînd era copil, la prima vedere a porții a simțit o emoție deosebită, o atracție, o dorință să ajungă la poartă, s-o deschidă și să intre. În același timp avea convingerea fermă că era ori nechibzuit, ori greșit — nu ar fi putut spune care din două — să se supună acestei atracții. El insista că, oricît de ciudat ar părea, a știut de la început — dacă memoria nu-l înșela — că poarta nu era încuiată și că putea intra înăuntru, dacă dorea.

Mi se pare că văd figura acestui băiețuș, atras și respins din poarta aceea din zid. În același timp îi era foarte clar, deși nu și-a explicat niciodată de ce, că tatăl său ar fi fost foarte supărat, dacă ar fi pătruns pe poartă.

Wallace mi-a descris toate aceste momente de ezitare, pînă în cele mai mici amănunte. A trecut prin fața porții și apoi, cu mîinile în buzunar, făcînd o încercare copilărească să fluiera, a mers agale pînă la capătul zidului. Își amintea că văzuse acolo niște prăvălioare murdare și în special atelierul unui instalator și zugrav în care zăceau în dezordine și pline de praf țevi de lut, foi de plumb, robinete rotunde, eșantioane de tapet și cutii cu vopsea de email. S-a oprit, făcîndu-se că se uită la aceste lucruri, dar de fapt dorind cu patimă să se întoarcă, jinduind după poarta cea verde.

Apoi fu cuprins de emoție, după cum îmi povestii. O luă la fugă spre poartă, ca nu cumva să-l cuprindă din nou șovăiala ; se repezi cu mîna întinsă spre poarta cea verde și o lăsă să se trîntească în spatele lui. Și astfel, într-o clipă, pătrunse în grădina care l-a obsedat apoi toată viața.

Lui Wallace îi fu foarte greu să-mi redea în întregime impresiile sale despre grădina în care intrase.

Chiar în aer era ceva înviorător, care îți dădea un sentiment de ușurință, de bună dispoziție și fericire ; culorile sale limpezi, minunate, străluceau delicat. De cum intrai înăuntru te cuprindea o nepusă bucurie, cum numai arareori te cuprinde în lumea aceasta, cînd ești tînar și vesel. Și totul era frumos acolo...

Wallace medită înainte de a continua să povestească.

— Știi — spuse el cu intonația nesigură a cuiva care se oprește în fața unor lucruri de necrezut — erau acolo două pantere mari... Da, pantere adevărate, cu pete, ca toate panterele. Dar nu-mi era frică. Pe o alee lungă și lată, de ambele părți cu borduri de marmură sculptate cu flori, cele două fiare uriașe și catifelate se jucau cu o minge. Una dintre ele se uită în sus și se îndreptă spre mine curioasă. Se apropie, își frecă foarte delicat urechea rotundă și moale de mînușă pe care i-o întindeam și începu să toarcă. Îți spun, era o grădină fermecată. Sînt convinși de aceasta... Cît despre mărime ? Oh, se întindea în lung și-n lat, într-o parte și într-alta. Cred că în depărtare erau dealuri. Dumnezeu știe unde dispăruse deodată West

Kensington. Și mă simțeam oarecum la mine acasă.

Știi, chiar în clipa în care poarta se închisese în spatele meu, am uitat de strada cu frunze de castan scuturate, cu birjele și cotigele negustorilor. Am uitat de disciplină și de firea mea ascultătoare, care mă chema cu forța acasă, mi-am uitat toate ezitățile și teama, prudența, am uitat toate realitățile esențiale ale vieții. Într-o clipă am devenit un băiețuș foarte bucuros și nespus de fericit, într-o altă lume. Era o lume cu o lumină deosebită, mai caldă, mai pătrunzătoare și mai dulce; o bucurie liniștită, senină plutea în aer, iar în albastrul cerului, mănunchiuri de nori însoriți. În fața mea se întindea aleea aceea lungă și îmbietoare cu răzoare fără buruieni, pline cu flori candido, pe care se jucau cele două pantere mari. Mi-am pus minulele fără teamă pe blana lor moale, le-am mîngîiat urechile rotunde și protuberanțele sensibile de după urechi și m-am jucat cu ele; iar panterele se purtau ca și cum m-ar fi întîmpinat cu bucurie acasă. Aveam într-adevăr sentimentul că m-am întors acasă, iar cînd a apărut peste puțin timp o față înaltă și frumoasă, care se îndreptă spre mine zîmbind, întrebîndu-mă „Ai venit?” și mă ridică în brațe, mă sărută, apoi, lăsîndu-mă jos, mă luă de mînă și mă duse cu ea, n-am fost de loc uimit, ci am avut impresia unei regăsiri încîntătoare. Mi s-a părut că-mi revin în mințe niște lucruri foarte plăcute, pe care atît de ciudat le trecusem cu vederea. Îmi amintesc apoi de niște trepte late, roșii, ivite printre tufele de delfinium. După ce le-am urcat, am mers pe o alee largă, printre copaci foarte bătrîni și umbroși. De-a lungul

acestei alei, știi, printre trunchiurile crăpate, roșiatice erau jețuri de marmură, statui și porumbel albi, foarte blînzi și prietenoși...

În timp ce mă conducea de-a lungul acestei alei răcoroase, prietena mea privea în jos, la mine. Îmi amintesc liniile armonioase, bărbia fin modelată, fața sa dulce și prietenoasă... Îmi puneam diferite întrebări cu vocea sa domoală, agreabilă și-mi spunea lucruri despre care știu că erau foarte plăcute, deși nu mi le-am putut aminti niciodată... O maimuță cu cap păros, foarte curată, cu o blană brun-roșcată și ochi castanii, binevoitori, coborî iute dintr-un copac, alergă un timp pe lîngă mine, privindu-mă și rînjindu-mi binevoitor, apoi îmi sări pe umăr. Așa că ne-am continuat drumul amîndoi foarte fericiți.

Făcu o pauză.

— Continuă, i-am spus.

— Îmi amintesc puține lucruri. De pildă, că am trecut pe lîngă un bătrîn care medita printre lauri, apoi printr-un loc înveselit de o mulțime de papagali colorați și am ajuns, trecînd printr-o colonadă largă și umbroasă, la un palat spațios și răcoros, plin de fîntîni plăcute și lucruri frumoase, avînd toate calitățile pe care inima și le-ar putea dori. Erau acolo și mulți oameni, de unii îmi amintesc limpede, de alții mai vag, dar toți erau frumoși și amabili. Într-un anumit fel — cum, nu știu — îmi dădeam seama că toți erau binevoitori față de mine și bucuroși să mă aibă printre ei, iar gesturile, atingerea mîinilor lor, primirea caldă și dragostea din privirea lor mă umpleau de bucurie. Da...

Rămase pe gînduri o clipă.

— Am găsit acolo prieteni de joacă. Asta însemna foarte mult pentru mine, fiindcă eram un băiețuș singur acasă. Jucam jocuri încântătoare pe un teren acoperit de iarbă, cu un cadran solar împodobit cu flori. Și jocul ne provoca o mare bucurie...

Dar, ciudat, în amintirile mele este un gol. Nu rețin jocurile jucate. Niciodată nu mi le-am amintit. Mai târziu, în copilărie, mi-am petrecut ore întregi, străduindu-mă, până-mi dădeau lacrimile, să-mi reamintesc în ce consta acea fericire. Doream s-o re trăiesc din nou, singur — în camera mea de copil. Nu! Tot ce îmi amintesc este simțămîntul de fericire și înfățișarea a doi tovarăși de joacă, a acelora care erau mai des cu mine... Apoi, deodată, apărură o femeie melancolică și bună, cu fața gravă și pală și cu ochi vișători, o femeie melancolică într-o rochie lungă, moale de un purpuriu șters. Avea în mînă o carte. Mă chemă printr-un semn și porni cu mine de-a lungul unei galerii situate deasupra unei săli — deși tovarășii mei de joacă nu erau dispuși să mă lase să plec; își încetaseră jocul și priveau cum eram dus din mijlocul lor. „Întoarce-te la noi curînd!” M-am uitat la fața femeii, dar ea nu le dădea nici o atenție. Avea fața nobilă și gravă. M-a dus de-a lungul galeriei pînă la un fotoliu. M-am oprit lîngă ea, gata să privesc în cartea pe care o deschidea pe genunchi. Întoarse paginile și îmi arătă cu degetul. Am privit minunîndu-mă, deoarece în paginile pline de viață ale cărții m-am văzut pe mine însumi; acolo era istoria mea, toate lucrurile care mi se întîmplaseră de cînd m-am născut...

Eram uimit, pentru că în paginile acestei cărți nu se aflau poze, ci realități. Înțelegi?

Wallace se opri cu gravitate — se uită la mine nesigur.

— Continuă, i-am spus. Înțeleg.

— Era realitatea adevărată — da, așa trebuie să fi fost; în acele pagini oamenii se mișcau, evenimentele se desfășurau; am văzut-o pe scumpa mea mamă, pe care aproape o uitasem, pe tatăl meu sever și cinstit, servitorii, camera de copii, toate lucrurile din casă, cu care eram obișnuit. Apoi ușa de la intrare și străzile aglomerate cu acel du-te-vino al circulației. Priveam și mă minunam și mă uitam din nou în fața femeii, pe jumătate neîncrezător, răsfoiam paginile, sărind una sau alta, pentru a vedea cît mai mult din carte. În cele din urmă am dat peste mine în momentul cînd mă învîrteam și ezitam în fața porții verzi din zidul cel lung și alb, și am simțit din nou lupta din sufletul meu și teamă.

„Și mai departe?” am strigat, și aș fi întors pagina, dacă mîna rece a femeii nu m-ar fi oprit. „Mai departe?” am insistat eu, luptîndu-mă încet cu mîna ei, împingîndu-i degetele cu toată forța mea de copil. Cînd cedă, și pagina se întoarse, se aplecă deasupra mea ca o umbră și mă sărută pe frunte.

Dar pe pagină nu apăreau nici grădina fermecată, nici panterele, nici fata care mă luase de mînă, nici tovarășii de joacă, atît de mîhniți de plecarea mea. Apărea o stradă lungă cenușie în West Kensington în orele reci ale după-amiezii, înainte ca lămpile să se fi aprins. Și iată-mă pe mine acolo, o mică ființă nenorocită, plîngînd în hohote, în ciuda eforturilor de a mă stăpîni;

plîngeam pentru că nu mă puteam întoarce la tovarășii mei de joacă atît de buni, care mă chemaseră. „Vino înapoi la noi! Întoarce-te cîrînd!” Mă afluam într-adevăr pe stradă. Nu era o pagină din carte, ci realitatea neînduplecată, locul cel fermecat și femeia cea gravă care mă ținuse de mîină lîngă genunchii ei dispăruseră. Unde dispăruseră?

Se opri din nou și rămase cîtva timp cu ochii ațîntiți la foc.

— Oh! amărăciunea acelei întoarceri! murmură el.

— Și mai departe? am spus după vreun minut.

— Eram un mic sărman nenorocit... readus în această lume cenușie. Cînd am înțeles în întregime ce mi se întîmplase, am dat frîu liber suferinței mele de nestăpînit. Resimt și astăzi rușinea și umilința plîsetelor în public, în timpul înjosoarei mele întoarceri acasă. Parcă îl văd pe bătrînul gentleman, cu privirea binevoitoare, cu ochelari de aur, care s-a oprit și mi s-a adresat — împungîndu-mă mai întîi cu umbrela. „Bietul micuț! Așa-i că te-ai rătăcit?” Asta mi-o spunea mie, un băiețaș din Londra, care avea mai bine de cinci ani! Și s-a simțit obligat să cheme un sergent de stradă tînăr și amabil, să stringă o droaie de oameni în jurul meu și să mă trimită, astfel escortat, acasă. Suspînînd, privit de toată lumea și speriat, m-am întors acasă din grădina fermecată.

Aceasta este, după cum îmi amintesc, imaginea mea despre grădina aceea, grădina care mă obsedează încă. Evident, nu pot reda acea calitate indescritibilă, realitatea diafană, deosebirea față de lucrurile obișnuite de toate zilele, care dom-

nea peste tot; dar aceasta — aceasta este ceea ce s-a întîmplat. Dacă a fost un vis, a fost desigur un vis cu ochii deschiși, un vis într-adevăr extraordinar... Hm! desigur că a urmat un interogatoriu teribil, la care au participat mătușa mea, tata, doica, guvernanta — toți.

Am încercat să le povestesc cele întîmplate, și tatăl meu mi-a tras prima bătaie, pentru că aș fi spus minciuni. Mai tîrziu, cînd am vrut să-i povestesc mătușii mele, am fost din nou pedepsit pentru persistența mea. Apoi li s-a interzis tuturora să asculte vreo vorbă despre asta. Mi-au fost luate pentru un timp chiar cărțile de povești — pentru că aveam prea multă „imaginație”. Eh? Da, au făcut și asta! Tatăl meu era om de modă veche... Și am rămas singur, copleșit de povestea mea. Am șoptit-o pernei — pe care buzele o simțeau umedă și sărată din cauza lacrimilor mele de copil. Iar la sfîrșitul rugăciunilor, mai mult formale decît înfocate, adăugam totdeauna, din toată inima, cererea: „Fă, doamne, să visez grădina. Vai! du-mă înapoi în grădina mea! Du-mă înapoi în grădina mea!” Am visat des grădina. Poate am adăugat ceva, poate am schimbat ceva, nu știu... Toate acestea sînt, înțelegi, încercări de a reconstitui din amintiri fragmentare o experiență foarte timpurie. Între această amintire din copilărie și celelalte este o prăpastie. Un timp mi se părea imposibil să mai spun cuiva vreun cuvînt despre minunea pe care o întrezărisem.

I-am pus o întrebare firească.

— Nu, mi-a răspuns. Nu-mi amintesc să fi încercat vreodată în anii următori să regăsesc drumul spre grădină. Acum mi se pare ciudat, dar este foarte probabil ca, după pățania mea,

să fi fost supravegheat, pentru a nu o mai lua razna. Nu, de-abia după ce m-ai cunoscut am căutat din nou grădina. Și, oricît de necrezut ar părea acum, cred că a existat o perioadă cînd am uitat cu totul de grădină — cam pe la opt, nouă ani. Îți amintești cînd eram băiețas, la Saint Althelstan?

— Bineînțeles.

— Pe vremea aceea nu arătam în nici un fel că aș purta în suflet un vis tainic, nu e așa?

2

Își ridică privirile cu un zîmbet neașteptat.

— Ai jucat vreodată cu mine „Drum întortocheat“?... Nu, desigur, nu locuiai în aceeași direcție cu mine!

Era un joc pasionant pentru orice copil cu imaginație. Trebuia să găsești un drum pe la nord-vest spre școală. Drumul obișnuit era destul de simplu; jocul consta în a găsi un alt drum, întortocheat, pornind cu zece minute mai devreme, într-o direcție oarecare, opusă, croindu-ți drum spre obiectiv prin străzi necunoscute. Într-o zi m-am încurcat prin niște străzi destul de sărăcăcioase, de cealaltă parte a lui Campden Hill, și începusem să cred că nu voi reuși să ajung la școală la timp. Am apucat la încercare, aproape desperat, pe o uliță care părea înfundată și am găsit la capăt o trecere. M-am repezit prin ea cu speranțe renăscute. „Voi reuși totuși“, mi-am spus. Am trecut pe lîngă un șir de dughene murdare, inexplicabil de cunoscute și ia te uită! zidul meu cel lung și alb și poarta verde care ducea în grădina fermecată!

Eram puternic impresionat. Așadar, grădina, grădina minunată nu era un vis!

Făcu o pauză.

— Cred că a doua experiență cu poarta verde marchează deosebirea colosală dintre viața plină de preocupări a unui școlar și lipsa de griji a copilului. În orice caz, de data aceasta nici nu m-am gîndit să intru imediat. Înțelegi, eram absorbit de grija de a ajunge la școală la timp, să nu-mi stric reputația de elev punctual. Desigur, trebuie să fi simțit o oarecare dorință să încerc cel puțin poarta. Da, trebuie să fi simțit această dorință... Mi se pare însă, după cîte îmi amintesc, că socoteam atracția porții mai mult ca un obstacol în plus pe care trebuia să-l trec, și eram stăpînit în întregime de hotărîrea de a ajunge la școală la timp. Fără îndoială că m-a impresionat puternic descoperirea făcută, nu-mi puteam lua gîndul de la ea — dar am trecut mai departe. Nu m-am oprit, mi-am scos ceasul din buzunar, am văzut că mai am doar zece minute la dispoziție și am coborît la vale prin locuri cunoscute. Am ajuns la școală, ce e drept, cu respirația tăiată și ud learcă, dar la timp. Îmi amintesc momentul cînd mi-am agățat în cuier haina și pălăria... Am trecut pe lîngă poartă și n-am intrat. Straniu, nu-i așa?

Se uită la mine gînditor.

— Desigur, atunci nu știam că împrejurările nu rămîn aceleași întotdeauna. Școlarii au imaginația limitată. Îmi ziceam, fără îndoială, că este grozav de plăcut s-o știu acolo, să cunosc drumul înapoi la ea; dar școala mă atrăgea cu putere. Nu încape vorbă că în dimineața aceea am fost foarte agitat și neatent, amintindu-mi, pe cit

puteam, despre oamenii frumoși și ciudați pe care aveam să-i văd în curînd. E destul de straniu, dar nu mă îndoiam cîtuși de puțin că n-ar fi fost bucuroși să mă vadă... Da, în dimineața de-atunci cred că am considerat grădina numai ca un fel de loc plăcut pe care îl poți frecventa în perioadele libere ale unei activități școlare intense.

În ziua aceea nu m-am dus de loc pe acolo, poate și din cauză că ziua următoare eram liber o jumătate de zi. Este de asemenea posibil să mi se fi dat să fac acasă unele teme ca pedeapsă pentru neatenție și să nu fi avut timpul necesar. Nu știu. Ceea ce știu însă este că în acel timp grădina fermecată mă preocupa într-atît, încît n-am putut să păstrez secretul.

I-am vorbit despre ea unui băiat cu aspect de nevăstuică pe care îl poreclisem Squiff. Cum îl chema oare?

— Hopkins! spusei eu.

— Da, Hopkins. I-am povestit mai mult în silă. Aveam sentimentul că încalc o regulă, totuși i-am povestit. Jumătate din drumul spre casă îl făcea împreună cu mine; era cam vorbăreț, așa că, dacă n-am fi vorbit despre grădina fermecată, am fi vorbit despre altceva și nu puteam răbda să mă gîndesc la nimic altceva. Așadar am trîncănit.

Ei bine, el a destăinuit și altora secretul. A doua zi, în recreație, m-am trezit înconjurat de vreo șase băieți mai mari, care, deși mă tachinau, erau foarte curioși să afle mai mult despre grădina fermecată. Printre ei se afla și găliganul acela de Fawcett — ți-l reamintești? — și Car-

naby și Morley Reynolds. Nu cumva erai și dumneata? Nu, cred că dacă ai fi fost, mi-aș aminti...

Sentimentele unui copil sînt contradictorii. Deși dezgustat de mine însumi, pentru că vorbisem, eram întrucîtva măgulit că atrăgeam atenția colegilor mai mari. În special m-au bucurat, după cîte îmi amintesc, laudele lui Crawsaw — îl ții minte pe Crawsaw, cel mare, fiul compozitorului? — care a spus că n-a auzit niciodată o minciună mai bună. În același timp mă chinuia rușinea de a fi destăinuit ceea ce simțeam că era fără îndoială un secret. Animalul de Fawcett a făcut o glumă despre fata în verde...

Glasul lui Wallace se îneca, sugrumat de amintirea puternică a acestei rușini.

— Mă făceam că nu aud, continuă el. Apoi Carnaby, deodată, îmi spuse că sînt un mincinos și începu să se certe cu mine cînd declarai că totul era adevărat. Am afirmat că știu unde se găsește poarta cea verde și că aș putea să-i duc acolo în zece minute. Carnaby deveni jignitor de solemn și declară că se cuvenea s-o fac — să dovedesc cele afirmate, căci altfel va fi rău de mine. Ți s-a întîmplat vreodată să-ți răsucescă brațul Carnaby? Vei înțelege atunci, poate, cum mi-a mers mie. M-am jurat că povestirea mea era adevărată. Pe vremea aceea nu era nimeni în școală care ar fi putut să salveze pe cineva din mina lui Carnaby. Deși Crawsaw a pus o vorbă bună, Carnaby a obținut ceea ce dorea. M-am emoționat, mi s-au roșit urechile și m-am speriat puțin. În general m-am comportat ca un puști prostuț și rezultatul a fost că, în loc să por-

nesc singur spre grădina fermecată, am luat-o înainte imediat — cu obrazii îmbujorați, urechile arzînd, ochii usturîndu-mă și cu sufletul mistuit de suferință și rușine — urmat de un grup de șase colegi batjocoritori, curioși și amenințători.

Nu am mai găsit zidul cel alb și poarta verde...

— Adică...?

— Adică n-am putut să le gădesc. Tare am vrut să le gădesc, dar n-am reușit.

Nici mai tîrziu, cînd m-am putut duce singur, n-am reușit să le gădesc. Niciodată nu le-am mai găsit. Acum mi se pare că în anii mei de școală le-am căutat tot timpul, dar niciodată nu am dat peste ele — niciodată.

— Colegii ți-au făcut neplăceri?

— S-au purtat bestial... Carnaby a ținut un adevărat consiliu, acuzîndu-mă că am mințit cu nerușinare. Îmi amintesc cum m-am strecurat cu grijă în casă și apoi la mine sus, ca să nu se observe urmele plînsului. Dar cînd, în cele din urmă, am plîns pînă ce am adormit, nu am plîns din cauza lui Carnaby, ci pentru grădină, pentru după-amiaza frumoasă pe care o sperasem, pentru femeile prietenoase și drăguțe și tovarășii de joacă care mă așteptau și pentru jocul pe care sperasem să-l învăț din nou, frumosul joc uitat...

Credeam cu tărie că dacă n-aș fi vorbit... După aceea am trecut prin momente grele, noaptea plîngînd, iar ziua fiind distrat. Două trimestre am șchiopătat la învățătură și am avut note proaste. Îți amintești? Sigur că trebuie să-ți amintești! De fapt tu — întrecîndu-mă la matematică — m-ai făcut să mă apuc din nou de toceală.

Citva timp prietenul meu rămase cu privirea ațintită în inima roșie a focului. Apoi spuse:

— N-am mai revăzut poarta cea verde pînă la vîrsta de șaptesprezece ani.

Îmi apărui brusc pentru a treia oară... în timp ce mă îndreptam spre Paddington, mergînd spre Oxford, pentru a concura la o bursă. Am întrevăzut-o numai pentru un moment. Mă rezeam de portiera cupeului, fumînd o țigară și, fără îndoială, considerîndu-mă un perfect om de lume, cînd, deodată, îmi apărură poarta, zidul, simțămîntul scump că mă aflu în apropierea unor lucruri de neuitat și accesibile încă.

Am trecut huruind cu zgomot pe lîngă ele, prea surprins pentru a putea opri trăsura înainte de a fi cotit. Atunci am trăit un moment bizar, am avut un impuls dublu și contradictoriu; am bătut în portița din acoperișul cupeului și apoi am lăsat brațul în jos pentru a-mi scoate ceasul. „Poștiți, domnule?!“ spuse prompt vizitiul. „Nu-i nimic, am strigat. Din greșeală! Nu prea avem timp! Dă-i drumul!“ și a mers mai departe...

Am căpătat bursa. În seara zilei în care mi s-a comunicat rezultatul, stăteam în fața focului, în cămăruța mea de la etaj — camera mea de lucru — în urechi răsunîndu-mi încă laudele tatălui meu atît de rare și sfaturile sale sănătoase — și fumam din pipa mea preferată, un prilej extraordinar pentru adolescenți de a-și da importanță. Mă gîndeam la poarta aceea din zidul lung și alb. „Dacă m-aș fi oprit — reflectam — aș fi pierdut bursa, aș fi pierdut posibilitatea de a studia la Oxford și aș fi curmat cariera frumoasă care mi

se deschide în față! Încep să văd lucrurile mai bine!“ Am căzut într-o adâncă reverie, dar nu mă îndoiam că o carieră ca cea de acum este un lucru care merită sacrificii.

Prietenii mei dragi și văzduhul acela limpede îmi păreau ceva foarte suav și pur, dar îndepărtat. Atenția îmi era îndreptată acum asupra lumii. Vedeam deschizându-se o altă poartă — poarta carierei mele.

Își aținti din nou privirile asupra focului. Lumina roșie a acestuia făcu să i se distingă pe față, pentru un moment, o expresie de forță și încăpăținare care dispăru imediat.

— Ei bine — spuse el și oftă — m-am zbatut pentru această carieră. Am muncit mult, mult și din greu. Dar am visat mereu la grădina fermecată și i-am văzut poarta, sau cel puțin i-am întrezărit poarta, de patru ori de atunci. Da, de patru ori. În acești ani viața a devenit pentru mine atât de strălucitoare și interesantă, atât de plină de sens și de posibilități, încît, în comparație cu ea, farmecul pe jumătate șters al grădinii devenise slab și îndepărtat. Cui îi trece prin minte, în drum spre o cină cu femei drăguțe și bărbați distinși, să mîngîie pantere? M-am întors la Londra, de la Oxford, un tinăr care promitea mult și am făcut ceva pentru a împlini aceste promisiuni. Ceva... cu toate acestea, dezamăgirile n-au lipsit...

Am fost îndrăgostit de două ori — nu voi insista asupra acestui lucru. Îți voi spune numai că o dată, pe cînd mă duceam la cineva, despre care știam că se îndoia dacă voi îndrăzni să vii, am tăiat drumul la întîmplare pe o stradă singura-

tică, aproape de Earl's Court, și am ajuns la un zid alb cu o poartă verde bine cunoscută. „Curios! — mi-am zis în sinea mea — credeam că locul acesta este în Campden Hill. Locul din ciudatele mele visuri cu ochii deschiși, tot atît de greu de găsit cum sînt de numărat pietrele de la Stonehenge¹“. Și am trecut mai departe, absorbit de țelul meu. În după-amiaza aceea nu mă ațrăgea poarta.

Numai o clipă am simțit un impuls să încerc să deschid poarta — era suficient să mă abat cel mult trei pași din drum — deși o convingere tainică mă făcea să fiu destul de sigur că mi se va deschide, dar m-am gîndit apoi că aceasta m-ar putea face să întîrziu la întîlnirea aceea la care îmi era pusă în joc onoarea. Mai tîrziu mi-am regretat punctualitatea — cel puțin aș fi putut să-mi arunc o privire înăuntru și să fac semn cu mîna panterelor acelea, dar pe atunci ajunsesem destul de înțelept ca să nu caut prea tîrziu ceea ce nu se găsește căutînd. Da, de data aceasta am fost tare mîhnit că n-am intrat...

După aceea au urmat ani de muncă grea și nicio dată poarta n-a mai apărut. Am revăzut-o de-abia de curînd. O dată cu ea a apărut și impresia că un fel de vâl s-ar fi întins asupra lumii în care trăiesc, lipsind-o de strălucirea ei. Am început să consider un lucru trist și amar să nu văd din nou această poartă. Poate că sufeream puțin din pricina surmenajului, poate că era ceea ce am auzit numindu-se simțăminte pe care le ai la patruzeci de ani. Nu știu. Dar cu siguranță că de cînta

¹ Unul dintre cele mai mari monumente megalitice, format dintr-o mare mulțime de pietre (n.r.).

timp am pierdut dragostea aceea de viață care ușurează eforturile, și aceasta tocmai când, datorită tuturor acestor evenimente politice noi, ar fi trebuit să fiu activ. Ciudat, nu e așa? Dar într-adevăr încep să găsesc viața obositoare, iar, de aproape, bucuriile ei îmi apar ieftine. De curînd grădina a început să-mi lipsească foarte mult. Da... și am văzut-o de trei ori.

— Grădina?

— Nu, poarta! Dar nu am intrat înăuntru! Se aplecă spre mine, deasupra mesei, vorbind cu o tristețe adîncă în voce.

— De trei ori am avut ocazia, de trei ori! Am jurat că dacă vreodată poarta aceea îmi va apare din nou în față, voi intra înăuntru, departe de praful și zăpușeala aceasta, de strălucirea deșartă, departe de această frivolitate obositoare. Mă voi duce și nu mă voi mai întoarce niciodată. De data aceasta voi rămîne... Am jurat, dar, cînd a venit timpul, n-am intrat.

Am trecut de trei ori într-un singur an pe lîngă poarta aceea, și n-am intrat. De trei ori, anul trecut.

Prima dată a fost în noaptea cînd în Parlament s-a pus pe neașteptate la vot Legea asupra răsкупării terenurilor arendate și cînd guvernul a fost salvat printr-o majoritate de numai trei voturi. Îți amintești? Nimeni dintre ai noștri nu se aștepta ca lungile dezbateri să se sfîrșească în noaptea aceea. Și chiar dintre adversari, foarte puțini. A fost o adevărată surpriză. Eu și cu Hotchkiss cinam cu vărul său la Brenford; eram amîndoi neînsoțiți și, de cum ni s-a comunicat prin telefon să ne prezentăm, ne-am și urcat în

mașina vărului său. Cu toate acestea, de-abia am ajuns la timp. În drum am trecut pe lîngă zidul și poarta mea — vînată sub lumina lunii, pătată cu un galben viu de lumina orbitoare a farurilor, dar ușor de recunoscut pentru mine. „Doamne!“ am strigat. „Ce e?“ întrebă Hotchkiss. „Nimic!“ am răspuns și am pierdut ocazia.

„Am făcut un mare sacrificiu“, i-am spus la sosire organizatorului grupului nostru parlamentar. „Toți au făcut“, răspunse el și trecu grăbit mai departe.

Nu știu cum aș fi putut proceda altfel, atunci. Ocazia următoare s-a ivit cînd alergam la căpătîiul tatălui meu. Trebuia să-mi iau rămas bun de la bătrînul acela sever. Nici atunci n-aș fi putut proceda altfel. Dar cea de a treia oară a fost altceva; s-a întîmplat acum o săptămînă. Cînd îmi amintesc, sînt cuprins de remușcări puternice. Eram cu Gurker și Ralph — după cum știi, acum nu mai este nici un secret că am discutat și eu cu Gurker. Cinasem la Frobisher și discuția dintre noi devenise intimă. Problema locului meu în guvernul remaniat rămînea tot timpul la marginea discuției noastre. Da, da, totul este acum aranjat. Nu-i necesar să se vorbească încă despre asta, dar n-am nici un motiv să-ți ascund... Da, mulțumesc, mulțumesc, dar lasă-mă să-ți istorisesc povestea mea.

Atunci, în noaptea aceea, lucrurile erau foarte nesigure. Mă afluam într-o situație foarte delicată. Ardeam de nerăbdare să obțin o promisiune mai categorică de la Gurker, dar mă împiedica prezența lui Ralph. Îmi utilizam toate resursele creierului pentru a menține discuția aceea ușoară,

neoficială, îndreptată nu prea evident în direcția care mă interesa pe mine. Trebuia s-o fac. Comportarea lui Ralph de atunci încoace a justificat pe deplin precauțiunea mea. Știam că Ralph ne va părăsi dincolo de Kensington High Street, și așa fi putut apoi să-l iau prin surprindere pe Gurker printr-o franchețe bruscă. Uneori trebuie să recurgi la astfel de șiretlicuri mărunte... și atunci mi-am dat seama că în cîmpul meu vizual, în fața noastră, în josul străzii, era din nou zidul alb, poarta verde..

Am trecut pe lângă ea vorbind. Văd încă umbra profilului pronunțat al lui Gurker, jobenul înclinat înainte, peste nasul său proeminent, numeroasele cute ale fularului său, precedind umbra mea și cea a lui Ralph, în timp ce pășeam încet.

Am trecut pe la vreo jumătate de metru de poartă. „Ce s-ar întîmpla — m-am întrebat — dacă le-aș spune noapte bună și așa intra?” Dar ardeam de nerăbdare să discut cu Gurker.

N-am putut răspunde la întrebare, fiind încolțit de celelalte probleme ale mele. „M-ar crede nebun, m-am gândit. Și, presupunînd că dispar acum! «Uimitoarea dispariție a unui proeminent om politic!» ar face vîlvă”. Asta conta mult pentru mine. O mie de preocupări lumești, neînchipuit de mărunte, au avut importanță pentru mine în clipele acelea de cumpănă.

Se întoarse spre mine cu un zîmbet trist.

— Asta este! Da, asta este — spuse el rar — iar norocul m-a părăsit! De trei ori într-un an am avut ocazia să intru pe poartă — poarta care duce spre liniște, desfătare, spre o frumusețe care depășește visele și o afecțiune pe care nici un

om n-o poate cunoaște pe pămînt. Și am respins-o, Redmond, și s-a dus...

— De unde știi?

— Știu, știu bine. Acum sînt lăsat să plătesc, să-mi îndeplinesc sarcinile care m-au reținut cu atîta forță de cîte ori sosise momentul. Spui că am succese pentru care sînt invidiat. Am într-apos, plictisitor.

Ținea o nucă în mîna lui mare.

— Iată cum arată succesul meu!

O zdrobi și apoi mi-o arată.

— Să-ți spun ceva, Redmond. Pierderea asta mă distruge. De două luni, de aproape zece săptămîni, n-am mai lucrat nimic, cu excepția obligațiunilor celor mai necesare și mai urgente. Suflul mi-e plin de regrete de nepotolit. Noaptea, cînd e mai puțin probabil să fiu recunoscut, ies. Rătăcesc pe străzi. Da. Mă întreb ce ar crede lumea despre asta, dacă ar ști. Un membru al guvernului, șeful celui mai important dintre toate departamentele, rătăcind singur pe străzi, frămîntîndu-se îndurerat — uneori lamentîndu-se aproape cu glas tare — din cauza unei porți, a unei grădini!

4

Văd și acum fața sa destul de palidă și strălucirea neobișnuită, tristă care îi apărău în ochi. În seara asta îl văd deosebit de clar. Stau în fotoliu, amintindu-mi cuvintele sale, tonul său, iar *Westminster Gazette* de aseară, cu anunțul morții sale, se află încă pe sofa. Astăzi la prînz, întreg

clubul era preocupat de moartea lui. N-am discutat despre nimic altceva.

Cadavrul a fost găsit ieri dimineață într-o groapă adincă de lângă Gara East Kensington, adică într-unul din cele două tuneluri săpate în vederea prelungirii spre sud a căii ferate. Pentru protecția trecătorilor, accesul dinspre șosea este închis printr-o împrejmuire de scinduri, în care a fost însă tăiată o porțiță pentru muncitorii care locuiesc în direcția aceea. Poarta rămăsese neîncuiată în urma unei încurcături făcute de doi șefi de echipă, și el a pătruns înăuntru.

Mintea îmi este întunecată de întrebări și enigme.

Se pare că străbătuse în noaptea aceea tot drumul de la Parlament pînă acolo — în timpul sesiunii parlamentare s-a dus des pe jos pînă acasă. Văd silueta sa întunecată înaintînd tîrziu pe străzile pustii, îl văd cufundat în gînduri, hotărît. Să-l fi înșelat oare lumina pală a lămpii electrice de lângă gară și să fi făcut să-i pară scîndurile acelea simple un zid alb? Să-i fi trezit poarta aceea fatală vreo amintire?

A existat în definitiv vreodată poarta verde din zid?

Nu știu. Am redat această povestire așa cum mi-a povestit-o el. Sînt momente cînd cred că Wallace nu a fost decît victima unei coincidențe datorită halucinației lui rar întîlnite, dar nu fără precedent, și neglijenței în urma căreia accesul la groapă rămăsese deschis; dar nu aceasta este convingerea mea intimă. Puteți să mă considerați superstițios sau ridicol; dar, într-adevăr, sînt mai mult decît pe jumătate convins că poseda un dar neobișnuit, un fel de impuls — nu știu exact ce

— care îi inspira iluzia zidului și a porții, ca o ieșire, un fel de trecere specială și tainică spre o lume diferită și în totul mai frumoasă. Veți spune că în orice caz a fost înșelat în cele din urmă. Dar oare așa este? Aici atingeți cel mai adînc mister al visătorilor, al vizionarilor ca el. Noi vedem lumea noastră frumoasă așa cum este, cu împrejmuirea și tunelul. Pentru noi el a pășit din siguranță în întuneric, pericol și moarte. Dar, oare, el tot așa a văzut lucrurile?...

E cu neputință să spui dacă întâmplarea s-a petrecut în realitate sau nu. Singura dovadă sînt spusele lui R. H. Harringay, și el este un artist.

Potrivit mărturisirii sale, lucrurile s-au petrecut așa: Harringay a intrat în atelier pe la orele zece dimineața, să vadă ce poate face cu portretul la care lucrase în ziua precedentă. Era portretul unui flașnetar italian, dar Harringay se gîndea — deși nu se hotărîse definitiv — să-l intituleze „Privegherea”. Pînă aici este sincer, iar narațiunea sa poartă pecetea adevărului. Îl văzuse pe om așteptînd ceva gologani și, cu o promptitudine care sugerează geniul, l-a luat imediat la el.

„Ingenunchează. Privește în sus la consola aceea! i-a spus Harringay. Ca și cînd ai aștepta gologani.”

„Nu rînji! a continuat Harringay. Nu intenționez să-ți pictez gingiile. Trebuie să pari nefericit.”

După o noapte de odihnă însă, pictura i se păru hotărît nesatisfăcătoare. „E totuși bine lucrată” își spuse Harringay. „Porțiunea aceea mică la gît... Dar...”

Se plimbă prin atelier și o privi ba dintr-o parte, ba dintr-alta. Apoi spuse o vorbă urită. În original este redată textual.

„O pictură! exclamă el. O simplă pictură înfățișînd un flașnetar — un portret numai. Dacă ar fi un flașnetar viu, nu mi-ar păsa. Dar nu știu de ce nu fac niciodată nimic viu. Mă întreb dacă nu cumva imaginația mea mă înșală.” Și asta are un aer de veridicitate. Imaginația îl înșală.

„Tușa aceea creatoare! Să iei o bucată de pînză și vopsele și să faci un om așa cum a fost făcut Adam din humă roșie. Dar ăsta! Chiar dacă l-ai întîlni plimbîndu-se pe străzi, tot ai recunoaște că este confecționat în atelier. Băiețaii i-ar spune: «Du-te acasă și pune-ți ramă!» Numai o tușă îi lipsește... Dar, așa cum este, nu merge.”

Se îndreptă spre transparente și începu să le lase jos. Erau făcute din olandă albastră, cu rulourile în partea de jos a ferestrei, așa că trebuia să le coboare pentru a avea mai multă lumină. Își strînse de pe masă paleta, pensulele și vergeaua. Reveni apoi la tablou și puse puțin brun în colțul gurii; apoi își mută atenția spre pupila ochiului. După aceea i se păru că bărbia era o idee prea... impasibilă pentru o priveghere.

Numaidecît puse jos uneltele și, aprinzîndu-și pipa, examină lucrarea, să vadă cum a progresat. „Al dracului să fiu dacă nu rînjește batjocoritor la mine”, își spuse Harringay. Și mai crede și acum că în acel moment tabloul rînjea batjocoritor.

Însuflețirea figurii crescuse într-adevăr, dar aproape de loc în direcția dorită. Zîmbetul batjocoritor era neîndoielnic. „«Privegherea necredinciosului», spuse Harringay. Asta ar fi destul de subtil și inteligent. Numai că sprînceana stîngă nu este suficient de cinică.”

Se aplecă și atinse ușor sprânceana, apoi adăugă puțină pastă lobului urechii, pentru a-i da materialitate. Au rezultat însă efecte noi... „Mă tem că s-a terminat cu «Privegherea»“, spuse Harringay. „De ce nu «Mephistopheles»? Nu, e prea comun. «Un prieten al Dogelui»! Nu, omul e prea zdrențaros. Să-i pun armură, nu merge. Prea ar fi ieftin. Dar dacă i-aș pune o robă stacojie și l-aș numi «Un membru al Sfântului Colegiu»? Ar avea humor și ar arăta că înțeleg istoria medievală italiană.

Mai rămîne în orice caz genul Benvenuto Cellini¹, spuse Harringay. Dacă aș sugera cu iscusința o cupă de aur într-un colț?! Dar nu s-ar prea potrivi cu culoarea feței.“

Prin trîncăneala asta, după cum spune el, urmărirea să învingă o senzație neplăcută de frică, absolut inexplicabilă. Într-adevăr, tabloul căpăta din ce în ce mai mult o expresie care numai amabilă nu părea. Avea convingerea însă că, deși sinistru, devenea mult mai viu decît fusese, cu mult mai viu decît orice pictase vreodată. „Să-l numesc «Portretul unui gentleman», își spuse Harringay. Un gentleman necunoscut.

Nu merge, continuă fără să se descurajeze. Acestui gen i se spune «Prost gust». Rînjetul disprețuitor va trebui să dispară... Fără el, și cu ceva mai mult foc în ochi — înainte nici n-am observat cîtă căldură are în ochi — ar fi poate potrivit ca...? Cum ar merge «Pelerin înfocat»? Dar fața asta drăcească nu este potrivită în Anglia.

O mică inexactitate trebuie să fie cauza, continuă el; sprîncenele sînt probabil prea oblice.“

¹ Celebru sculptor, și gravor italian (1500—1571) (n.r.).

Cu aceste cuvinte trase mai jos transperantul, ca să aibă mai multă lumină, și-și reluă paleta și pensulele.

Figura de pe pînză parcă, într-un anumit fel, trăia. I-a fost imposibil să descopere ce-i dădea expresia aceea diabolică. Trebuia să încerce ceva. „Sprîncenele să fie cauza?... Puțin probabil să fie sprîncenele.“ Totuși le modifică. „Nu, nu e mai bine, dimpotrivă, parcă a devenit mai satanic. Colțul gurii? Oh! Se strîmbă mai îngrozitor ca oricînd! Poftim, acum, retușat, pare și mai feroce. Ochiul atunci? Catastrofă!“ Își înmuiase pensula în vopsea stacojie, în loc de brună. Totuși fusese sigur că era brună! Ochiul de foc al portretului păreau să se fi rotit în orbitele lor și-l priveau sever. Într-o izbucnire de minie, poate dintr-un curaj pe care și-l dă panica, trase cu pensula plină de roșu strălucitor de-a curmezișul tabloului; și atunci se produse un lucru foarte curios, un lucru foarte straniu, fără îndoială — dacă într-adevăr s-a produs.

Îndrăcitul de italian din fața sa închise amîndoi ochii, își strînse buzele și își șterse cu mîna vopseaua de pe față.

Apoi, ochii lui roșiatici se redeschiseră cu un fel de plescăit și fața îi rînji.

— Ai procedat cam pripit dumneata, rosti tabloul.

Harringay afirmă că în momentul cînd s-a produs nenorocirea și-a și recăpătat stăpînirea de sine. Avea convingerea izbăvitoare că diavolii sînt creaturi rezonabile.

— Ce tot te miști încoace și încolo? spuse el. De ce faci mutre, rînjești și te uiți chiorîș la mine? Mă împiedici să pictez.

— Nu fac nimic, răspuse tabloul.
— Ba da, insistă Harringay.
— Dumneata singur ești vinovat, i-o trînti tabloul.

— Nicidecum, declară Harringay.
— Ba tocmai dumneata, fu răspunsul. Nu ! nu mai începe din nou să mă împrști cu vopsea, căci așa este. Toată dimineața ai încercat să nimerești o expresie pe fața mea. N-ai nici o idee de cum ar trebui să arate ce pictezi.

— Ba am, protestă Harringay.
— Nu ai, spuse pictura. N-ai niciodată, cînd pictezi. De cîte ori începi să lucrezi, n-ai decît o foarte vagă presimțire despre ce vei face ; va trebui să fie ceva frumos — de asta ești sigur — și poate pe o temă religioasă, sau dramatică ; dar în rest totul este încercare și întîmplare. Amice dragă ! Să nu crezi că se poate picta așa !

Trebuie să ne reamintim că, pentru cele ce urmează, nu avem decît mărturia lui Harringay.

— Voi picta cum îmi place, replică Harringay calm.

Asta păru să tulbure puțin portretul.

— Nu se poate picta fără inspirație, observă el.

— Dar am avut inspirație.

— Inspirație ! rînji sardonice figura. O fantezie care ți-a venit văzînd un flașnetar privind în sus spre o fereastră ! „Privegherea“ ! Ha, ha ! Pur și simplu ai început să pictezi, sperînd că din întîmplare va ieși ceva, așa ai procedat. Și cînd te-am văzut în situația asta, am apărut. Vreau să discut cu dumneata ! Arta — continuă portretul — nu-i de dumneata. Îți pierzi timpul în zadar. Nu știi care e cauza, dar pari să nu poți pune suflet

în ea. Știi prea multe, și așa țe-ncurcă. În mijlocul entuziasmului, te întrebi dacă nu cumva ceva asemănător a mai fost făcut înainte. Și...

— Ascultă, spuse Harringay, care așteptase ceva mai bun decît critici din partea diavolului. Ai de gînd să-mi ții mie lecții de pictură ? Și își înmuie pensula cea mai mare în culoare roșie.

— Adevăratul artist — continuă portretul — este totdeauna un ignorant. Un artist care teoretizează despre munca sa nu mai este artist, ci critic. Wagner... Ascultă ! Ce ai de gînd să faci cu vopseaua cea roșie ?

— Te voi șterge, spuse Harringay. Nu vreau să ascult toate balivernele tale. Dacă îți închipui că voi discuta cu tine despre pictură, numai pentru că sînt de profesie artist, te-nșeli amarnic.

— O clipă, spuse pictura, vădit alarmată. Vreau să-ți fac o ofertă — o ofertă sinceră. Ce-ți spun este adevărat. Îți lipsește inspirația. Bine. Fără îndoială că ai auzit despre catedrala din Colonia și despre Podul Diavolului și...

— Fleacuri ! spuse Harringay. Crezi oare că-mi doresc pierzania numai pentru plăcerea de a picta un tablou bun, care în orice caz va fi criticat ? Vezi-ți de treabă.

Era iritat. După cum ne asigură el, pericolul îl împingea și mai mult la acțiune. Așa că minji gura creaturii sale cu o pată stacojie. Italianul bolborosi și încercă s-o șteargă, după cum se vedea, grozav de surprins. Și apoi, după spusele lui Harringay, începu o luptă neobișnuită. Harringay împrôscînd cu vopsea roșie, iar portretul ferindu-se de pensulă și ștergînd vopseaua imediat ce era pusă.

— Două capodopere ! strigă diavolul. Două capodopere neîndoielnice pentru sufletul unui pictor din Chelsea. Te învoiești ?

Drept răspuns, Harringay îi trăgea cu pensula plină de vopsea.

Timp de câteva minute nu se mai auzi nimic altceva decât mișcarea pensulei, bolborositul și strigătele italianului. Multe dintre lovituri le intercepta cu brațul și cu mîna, dar Harringay izbutea totuși destul de des să-i atingă fața. Curînd vopseaua de pe paletă se termină și cei doi adversari se opriră cu respirația tăiată, privindu-se unul pe altul. Portretul era atît de mîzgălit cu roșu, încît părea că s-a tăvălit printr-un abator, și respira cu greutate, foarte stînjenit de vopseaua umedă ce-i picura pe git. Totuși, prima repriză s-a terminat în general în favoarea sa.

— Grăbește-te ! spuse el stăruind curajos. Două capodopere neîntrecute, în stiluri diferite. Fiecare dintre ele echivalente cu Catedrala...

— Lasă că știu ! strigă Harringay și se repezi afară din atelier, de-a lungul coridorului care ducea spre buduarul soției sale.

Într-o clipă fu înapoi cu o cutie mare de email de culoarea oului de rață și cu o pensulă. La vederea sa, diavolul cu ochi roșii și înclinație artistică începu să țipe.

— Trei capodopere ! trei capodopere incomparabile !

Harringay trînti două trăsături de-a curmezișul demonului și-i vîrî pensula în ochi. Se auzi un hîrîit nedeslușit : „Patru capodopere“ și apoi diavolul scuiplînd.

Dar Harringay deținea acum supremația și intenționa s-o mențină. Cu lovituri rapide și în-

drăznețe, continuă să vopsească pînza care se zvîrcolea, pînă cînd, în cele din urmă, aceasta deveni o întindere uniformă de email strălucitor de culoarea oului de rață. O dată, gura mai reapăru și reuși să articuleze : „cinci capo...“ înainte de a fi umplută cu email ; către sfîrșit, se mai deschise și un ochi roșu și-i aruncă o uitătură indignată. Dar, pînă la urmă, nu mai rămase altceva decât un panou sclipitor de email, care se usca. Scurt timp, o agitație slabă dedesubt încreți ușor suprafața pe ici, pe colo, dar imediat încetă și aceasta, iar pînza rămase complet netedă.

Apoi Harringay, — potrivit mărturisirii lui Harringay — își aprinse pipa, se așeză jos și, contemplînd pînza emailată, încercă să-și dea seama mai limpede de cele întîmplate. Se duse apoi în spatele pînzei să vadă dacă pe dosul ei nu apăruse ceva neobișnuit. Abia atunci începu să regrete că nu fotografiase diavolul înainte de a-l fi șters.

Asta este povestirea lui Harringay, nu a mea. El aduce în sprijinul spuselor sale o mică pînză (24×20) acoperită cu email de culoare verde-deschis și violente afirmații categorice. Apoi, e adevărat că Harringay n-a produs niciodată vreo capodoperă și, după părerea prietenilor săi apropiați, nici nu va produce probabil vreodată.

— Fiindcă veni vorba despre prețurile diferitelor păsări: am văzut un struț care a costat trei sute de lire, spuse împăietorul, amintindu-și de călătoriile sale din tinerețe. Trei sute de lire!

Se uită la mine pe deasupra ochelarilor.

— Am văzut un altul pentru care și oferta de patru sute a fost respinsă.

Nu, spuse el, nu erau de loc niște exemplare excepționale. Erau niște struți obișnuiți, chiar puțin decolorați, datorită alimentației. Și nici nu se produsese vreo creștere a cererii pentru astfel de păsări. Ai fi putut crede că cinci struți trebuiau să valoreze puțin pe bordul unui vapor al Companiei Indiei de est. Dar nu, fiindcă unul dintre ei înghițise un diamant.

Păgubașul nu era altul decât un padișah, Sir Mohini, un tip grozav de șic, ai fi putut spune un dandy din Picadilly, asta însă numai până la gît, căci apoi urma un cap negru, urît, cu un turban colosal, pe care scelipea diamantul. Afurisita de pasăre i l-a ciugulit deodată și l-a înghițit, iar cînd tipul a început să facă scandal, struțul, dîndu-și pesemne seama că procedase greșit, a fugit și s-a amestecat printre ceilalți patru, pentru a rămîne incognito. Totul s-a petrecut într-o clipă. Am fost

printre primii care am sosit la fața locului și l-am văzut pe păgîn invocînd toți zeii săi, iar doi marinari, împreună cu omul care avea păsările în grijă, plesnind de rîs. Gîndiți-vă doar, era un mod neobișnuit de a pierde o bijuterie. Paznicul păsărilor lipsise tocmai în momentul acela, așa că nu știa care pasăre purta vina. Va să zică, piatra era bun pierdută. Să vă spun drept, nu-mi părea de loc rău. Individul se tot umflase în pene cu diamantul său blagoslovit, de cum venise pe bord.

Vestea unei întîmplări ca asta, pe un vas, se răspîndește într-o clipă de la un capăt la altul. Fiecare vorbea despre ea. Padișahul dispăruse în cabină, să-și ascundă necazul. La cină s-a așezat la o masă separată împreună cu alți doi hinduși. Căpitanul îl cam luă în zeflema din această cauză, ceea ce l-a întăritat foarte rău. Deodată s-a întors către mine și mi-a strigat în ureche că nu va cumpăra păsările. Își va recăpăta diamantul, își va revendica drepturile de supus britanic. Trebuia să i se găsească diamantul! În această privință era ferm. Va face apel la Camera Lorzilor. Dar paznicul păsărilor se dovedi a fi unul dintre tipii aceia cu cap de lemn, căroră, orice ai face, nu le poți băga vreo idee nouă în creier. A' refuzat categoric să dea păsărilor vreun medicament. Sustinea morțiș că instrucțiunile sale erau să hrănească păsările cu cutare și cutare, să le trateze așa și așa, iar dacă nu le-ar hrăni cu cutare și cutare și nu le-ar trata așa și așa, și-ar pierde slujba. Padișahul ar fi dorit să le facă spălături stomacale, deși, știți și dumneavoastră că nu se poate face așa ceva unei păsări. Padișahul, ca cei mai mulți dintre binecuvîntații bengalezi, era plin

de concepții greșite despre lege și pretindea că are drept să pună sechestru asupra păsărilor și așa mai departe. Dar un domn bătrîn, care spunea că fiul său era avocat la Londra, demonstra că obiec-tul înghițit de o pasăre devine *ipso facto*¹ parte din pasăre și că singura acțiune posibilă este o cerere de despăgubire. Chiar și atunci s-ar putea dovedi însă că este cazul „culpei comune” din cauza neglijenței păgubașului. Mai spunea că nu poate avea nici un fel de drept de servitute asupra unui struț, care nu-i aparține. Aceasta îl indispu-se la culme pe padișah, cu atât mai rău, cu cît cei mai mulți dintre noi și-au exprimat părerea că punctul acesta de vedere era rezonabil. Nu se gă-sea pe bord nici un avocat care să poată rezolva problema, așa că vorbeam cu toții cum ne tăia capul. În cele din urmă, după ce am trecut de Aden, se părea că a ajuns și el la punctul de ve-dere general și se oferă să cumpere toți cei cinci struți.

În dimineața următoare, în timpul micului de-ju-n fu mare zarvă. Omul cu struții nu avea firește autorizația să vîndă păsările și nimic pe lume n-ar fi putut să-l determine s-o facă; dar se pare că i-a spus padișahului că un anume Potter îi pro-pusese încă dinainte să i-i vîndă lui, așa că padișahul l-a făcut de două parale pe Potter în fața noastră a tuturor. Cred însă că cei mai mulți dintre noi au considerat acțiunea lui Potter destul de iscusită, și îmi amintesc că atunci cînd Potter a anunțat că telegrafiasse din Aden la Londra în vederea cumpărării păsărilor și că urma să pri-

¹ Prin însuși acest fapt. (Lat.) (n.r.).

mească răspunsul la Suez, am înjurat destul de copios că am pierdut această ocazie.

La Suez, padișahul izbucni în lacrimi = da, lacrimi veritabile — cînd Potter deveni proprie-tarul păsărilor. Îi oferă pe loc două sute cincizeci lire pentru cei cinci struți, adică mai mult decît două sute la sută față de ce dăduse Potter. Potter spuse că nici de l-ar spînzura nu s-ar despărți măcar de-o pană de a lor, și că avea de gînd să-i omoare unul după altul, pînă va găsi diamantul; dar, apoi, mai gîndindu-se, s-a înmuat puțin. Potter acesta era ahtiat după jocuri de noroc, pu-țin trișor, și ideea unui fel de „loz în plic” cu struții trebuie să-i fi plăcut în toate privințele. În orice caz, a propus în glumă să vîndă separat păsările, unor persoane diferite, la licitație, pornind de la 80 de lire bucata. Spunea însă că intenționa să-și păstreze și el o pasăre, că, cine știe, poate o avea noroc.

Trebuie să înțelegeți că diamantul în chestiune era un diamant de valoare — un evreu mărunțel, negustor de diamante, care se afla printre noi și căruia padișahul i-l arătase, îl estimase la trei sau patru mii, așa că ideea unei loterii de struți a prins. Din întîmplare, discutasem de cîteva ori despre lucruri generale cu omul care îngrijea struții și printre altele aflasem cu totul incidental, că una dintre păsări bolea, după părerea lui, din pricina unei indigestii. Avea în coadă o pană aproape în întregime albă, semn după care o pu-team ușor recunoaște. Așa că în ziua următoare, cînd licitația începu chiar cu acest struț, am supralicitat cele 85 ale padișahului cu nouăzeci. Presupun că am fost cam prea sigur și m-am do-

vedit prea nerăbdător cu oferta mea, căci unii parcă bănuiau că aş şti ceva. Barem padişahul s-a luptat pentru pasărea aceea supralicitînd mereu ca un zăpăcit, ca un ieşit din minţi. În cele din urmă, a obţinut-o negustorul de diamante, cu 175 de lire, fiindcă padişahul oferise 180 de lire abia după ce căzuse ciocanul, aşa cel puţin declara Potter. În orice caz, negustorul a pus mîna pe struţ, şi-a procurat, el ştie de unde, o armă şi l-a împuşcat. Potter a făcut un scandal infernal, pînă întru că, spunea el, îi periclita vînzarea celorlalţi trei. Padişahul s-a purtat fireşte ca un idiot; toţi eram foarte agitaţi. Vă pot spune că am fost grozav de bucuros cînd disecţia s-a terminat şi n-a apărut nici un diamant — grozav de bucuros. Eu însumi aş fi pariat patruzeci la unu pe pasărea aceea.

Evreul cel mărunţ, ca cei mai mulţi dintre evrei, n-a făcut caz de neşansa sa; dar Potter a refuzat să continue licitaţia pînă cînd nu avea să se cadă de acord ca păsările să nu fie predate decît la terminarea vînzării. Negustorul de diamante argumenta că era vorba de un caz excepţional şi, cum discuţia se desfăşura destul de calm, chestiunea a fost amînată pînă dimineaţa următoare. Vă pot spune că în seara aceea cina a fost foarte însufleţită, dar în cele din urmă Potter a triumfat. Se înţelege că aşa era mai puţin riscant pentru Potter, iar noi îi datoram oarecare consideraţie pentru atitudinea sa sportivă. Domnul cel în vîrstă, al cărui fiu era avocat, afirma că s-a mai gîndit la chestiunea aceasta şi că era foarte îndoielnică, în cazul cînd va fi tăiată una dintre păsări şi se va găsi diamantul, nu va trebui să fie

înapoiat adevăratului proprietar. Îmi amintesc cum am sugerat că aceasta s-ar încadra în legea asupra comorilor găsite, ceea ce era de altfel adevărat în acest caz. A avut loc o discuţie înfierbîntată şi s-a ajuns la concluzia că ar fi într-adevăr o neghiobie să omori pasărea pe bordul vasului. Apoi bătrînul domn, dezvoltînd pe larg argumentele sale juridice, încercă să arate că vînzarea era de fapt o loterie, şi deci ilegală, şi apelă la căpitan; dar Potter declară că vindea păsările ca pe nişte struţi obişnuiţi. Nu vrea să vîndă nici un diamant şi nu oferă aşa ceva ca un stimulent. Cele trei păsări, după cît ştie, şi după convingerea lui intimă, nu conţin nici un diamant. Speră ca diamantul să se găsească în pasărea pe care şi-a păstrat-o.

În orice caz, preţurile s-au menţinut ridicate în ziua următoare. Desigur, faptul că acum erau patru posibilităţi în loc de cinci a determinat o urcare. Afurisitele de păsări au costat în medie 227 de lire, iar, destul de curios, padişahul n-a achiziţionat nici una dintre ele. Făcea prea multă zarvă şi, cînd trebuia să se facă adjudecarea, începea să vorbească despre dreptul său de a pune sechestru, apoi, în afară de aceasta, Potter avea un dinte împotriva lui. Un struţ îi reveni unui ofiţer, altul evreului cel mărunţ, iar al treilea fu obţinut în colectiv de către maşinişti. Lui Potter începu deodată să-i pară rău că i-a vîndut, spunea că a aruncat pe fereastră o mie de lire în cap, că, foarte probabil, a tras un loz nenorocos şi că totdeauna i se întîmplă lui să rămînă prost; dar cînd m-am dus la el şi am discutat puţin, cu gîndul să-l fac să-mi vîndă mie ultima şansă, am

descoperit că și vînduse pasărea pe care și-o oprise, unui politician care se întorcea din India unde studiasse în timpul concediului probleme morale și sociale. Această pasăre din urmă a fost vîndută cu trei sute de lire. Ei bine, trei dintre binecuvîntatele creaturi au debarcat la Brindisi — deși domnul cel vîrstnic spusese că era o încălcare a regulamentelor vamale — iar Potter și padișahul au debarcat și ei. Hindusul părea pe jumătate înnebunit cînd își văzu comoara luînd-o într-o parte și într-alta, ca să spun așa. Spunea într-una că pune sechestru — se vede că își avea mintea sub sechestru — și-și tot dădea numele și adresa celor care cumpăraseră păsările, ca să știe unde să-i trimită diamantul. Nimeni însă nu dorea să-i cunoască numele și adresa și nici să-i dea adresa lui. Vă pot spune că a fost un scandal de toată frumusețea pe platformă. Fiecare a plecat cu alt tren. Am continuat drumul pînă la Southampton, unde am văzut ultima dintre păsări, cînd am ajuns la țărm ; era cea pe care o cumpăraseră mecanicii și stătea dreaptă lîngă pasarelă, într-un fel de cușcă. Nu cred să se mai fi pomenit vreodată o montură a unui diamant de valoare, atît de lungă și de neghioabă — dacă într-adevăr era montura unui diamant.

Cum s-a sfîrșit ? Ei ! așa cum v-am spus. De altfel... știu eu... Da, mai este un amănunt care poate arunca lumină asupra acestei chestiuni. Cam la o săptămînă după debarcare, pe Regent Street, unde umblam după cumpărături, pe cine credeți că văd braț la braț și în mare prietenie ? Pe nimeni alții, decît pe padișah și pe Potter. Dacă te gîndești puțin la asta...

Da. M-am gîndit și la așa ceva. Numai că, știți, nu este nici o îndoială că diamantul era veritabil. Iar padișahul era un hindus de vază. I-am văzut adesea numele în ziare. Dar dacă pasărea a înghițit diamantul, asta cu siguranță că este, cum se spune, altă căciulă.

Reținut de treburi, pe la nouă seara, mă aflu încă în Chancery Lane, dar, deoarece aveam o ușoară durere de cap, nu eram dispus nici să mă distrez, nici să lucrez mai departe. Cerul, atât cât permiteau să se vadă pereții înalți printre care torentul circulației curgea ca printr-o strîmtoare adîncă, prevestea o noapte senină, așa că m-am hotărît să merg pe jos pînă la chei, să-mi odihnesc ochii și să-mi răcoresc capul, privind de-a lungul fluviului luminile multicolore. Noaptea este fără îndoială cel mai potrivit timp pentru a te duce acolo; întunecimea iertătoare ascunde murdăria apelor, iar focurile secolului nostru tumultuos, roșii, oranj strălucitor, galben-verzii orbitor sînt înconjurate de contururi șterse, colorate în toate nuanțele posibile, de la cenușiu la roșu-închis. Printre arcadele podului Waterloo sute de puncte luminoase indică curba cheiului, peste al cărui parapet se înalță pe fondul cerului înstelat turnurile cenușii ale Westminsterului. Fluviul negru trece pe acolo numai cu un clipocit ritmic, care rupe tăcerea și tulbură imaginile focurilor ce plutesc pe suprafața sa.

— Ce noapte călduroasă, răsună o voce în apropiere.

Am întors capul și am văzut lingă mine profilul unui om aplecat peste parapet. Avea o față fină, care — deși destul de trasă și palidă — nu era urîtă, iar gulerul hainei ridicat și prins cu un ac în jurul gîtului marca starea lui socială tot atât de neîndoios ca și o uniformă. Simțeam că a-i răspunde însemna să mă oblig a-i oferi costul unei nopți la hotel și o ceașcă de cafea.

M-am uitat la el plin de curiozitate. Avea oare de spus ceva care să merite banii, sau era tipul incapabilului obișnuit — incapabil chiar să-și povestească propria poveste? Fruntea și ochii săi, care denotau inteligență, ca și un anumit tremur al buzei inferioare m-au făcut să mă decid.

— Foarte cald — am aprobat — dar nu prea cald pentru noi, aici.

— Nu — spuse el, continuînd să se uite de partea cealaltă a apei — este destul de plăcut aici... mai ales acum.

După o pauză adăugă:

— E bine să găsești ceva atât de odihnitor la Londra. Nu știu ce s-ar face cineva ocupat toată ziua cu treburi, cu întâlniri, frămîntat cum să-și apere interesele, să evite pericolele, dacă n-ar exista astfel de locuri liniștite...

Vorbea cu pauze mari între propoziții.

— Dumneavoastră trebuie să cunoașteți puțin truda plictisitoare a vieții, căci altfel n-ați fi aici. Dar mă îndoiesc că puteți fi cu creierul atât de obosit și cu picioarele rănite de atîta umblet ca mine... Eh! Uneori mă întreb dacă nu-i mai mare daraua decît ocaua. Mă simt înclinat să las deoparte întreaga afacere — nume, bogăție și poziție socială — și să mă apuc de o meserie modestă oarecare. Dar știu că, dacă mi-aș abandona am-

bițiile — cu toate că sînt istovitoare — nu mi-ar rămîne nimic altceva decît remușcări pentru tot restul zilelor mele.

Tăcu. Mă uitai la el uimit. Dacă am văzut vreodată un om cu adevărat strîmtorat în ultimul grad, apoi acesta era omul de lingă mine. Era zdrențuit și murdar, nebărbierit și nepieptănat; arăta ca și cum ar fi fost lăsat o săptămînă într-o ladă de gunoi și-mi vorbea despre grijile supărătoare ale unei mari afaceri. Aproape că am izbucnit în ris. Ori era nebun, ori făcea o glumă tristă pe socoteala propriei sale sărăcii.

— Dacă țelurile ambițioase și rangurile înalte — spusei eu — au neajunsurile lor, muncă grea, neliniște, ele oferă în schimb compensații. Influență, puterea de a face bine, de a ajuta pe cei mai slabi și mai săraci decît noi și chiar felul în care te prezinți oferă o anumită satisfacție...

Gluma mea în aceste împrejurări era de foarte prost gust. Vorbisem îmboldit de contrastul dintre discursul și înfățișarea sa. Începu să-mi pară rău de gluma mea chiar în timp ce vorbeam. Întoarse spre mine o față obosită, dar foarte calmă și spuse:

— Fac abstracție de starea în care mă aflu. Desigur, nu înțelegeți cuvintele mele.

Mă măsură o clipă.

— Firește, este absurd. Nu mă veți crede, chiar dacă vă voi spune, așa că aproape nici nu există vreo primejdie. Și va fi o consolare să povestesc cuiva. Dețin într-adevăr o afacere mare, o afacere foarte mare. Dar chiar acum am greutăți. Ches-tiunea este că... fac diamante.

— Presupun — i-am spus — că tocmai acum n-aveți de lucru.

— M-am săturat să nu fiu crezut, răspunse el cu nerăbdare și, brusc, descheindu-și haina jerpelită, scoase la iveală o punguță pe care o avea atîrnată de gît cu o sfoară. Luă din ea o pietricică brună. — Mă îndoiesc că vă veți da seama ce este asta. Mi-o înmînă.

Cu un an înainte îmi sacrificasem timpul liber pentru dobîndirea unei diplome în științe la Londra, așa că aveam o spoială de cunoștințe în fizică și mineralogie. Obiectul nu se deosebea de un diamant neșlefuit de culoare mai închisă, deși era de dimensiuni considerabile, aproape cît vârful degetului meu mare. L-am luat și am văzut că avea forma unui octaedru regulat, cu fețele întocmai ca ale celui mai prețios dintre minerale. Mi-am scos briceagul și am încercat să-l zgîrii — în zadar. Aplecîndu-mă spre lampa de gaz, am încercat obiectul pe sticla ceasului și am obținut, cu cea mai mare ușurință, o linie albă de-a curmezișul ei.

L-am privit pe interlocutorul meu cu o curiozitate crescîndă.

— Fără îndoială că seamănă cu un diamant. Dacă și e, într-adevăr, atunci sînteți în posesia unui diamant uriaș. De unde l-aveți?

— Vă spun că l-am făcut, răspunse el. Dați-mi-l înapoi.

L-a pus în grabă la loc și și-a încheiat haina.

— Vi l-aș vinde cu o sută de lire, șopti el deodată, avid.

La vorbele acestea, bănuielile mele reveniră. Obiectul putea să fie în definitiv o simplă bucată din substanța aceea aproape tot atît de dură ca diamantul, corindon, care seamănă întimplător și ca formă cu un diamant. Dacă era un diamant,

cum a pus mîna pe el și de ce l-ar oferi cu o sută de lire ?

Ne priveam în ochi unul pe altul. Părea nerăbdător, dar cîstit. În momentul acela am crezut într-adevăr că ceea ce încerca să vîndă era un diamant. Totuși, sînt un om sărac, pentru mine o sută de lire nu-s un fleac și apoi, nici un om în toate mințile nu ar cumpăra un diamant la lumina gazului, de la un vagabond zdrențaros numai pe baza garanției sale. Cu toate acestea, un diamant de asemenea mărime evoca viziunea multor mii de lire. Mă gîndii apoi că o astfel de piatră n-ar putea să existe fără a fi menționată în toate cărțile despre pietre prețioase și din nou mi-au revenit în memorie povestirile despre contrabandiști și despre furturile din Colonia Capului. Nici nu mi-am mai pus problema cumpărării.

— De unde-l aveți ? l-am întrebat.

— Eu l-am făcut.

Auzisem ceva despre Moissan¹, dar știam că diamantele sale artificiale erau foarte mici. Am clătinat din cap.

— Se pare că aveți unele cunoștințe despre aceste lucruri. Vă voi povesti cîte ceva despre mine. Atunci poate veți lua în considerație cu mai multă bunăvoință chestiunea cumpărării. Se întoarse cu spatele la fluviu și-și băgă mîinile în buzunar. Oftă. Știu că nu mă veți crede... Diamantele — începu el, și în timp ce vorbea vocea își pierdu nota de vulgaritate abia perceptibilă, caracteristică vagabondului și căpătă ceva din tonul sigur al unui om cult — se pot obține eliberînd carbonul dintr-o combinație, prin topire la

¹ Henri Moissan (1852—1907), chimist francez, laureat al premiului Nobel în 1906 (n.r.).

o anumită temperatură și la o anumită presiune ; carbonul cristalizează nu sub formă de grafit sau de praf de mangal, ci ca mici diamante. Toate acestea au fost cunoscute de către chimiști de mulți ani, dar nici unul n-a nimerit încă amestecul corect în care trebuie topit carbonul, sau presiunea exactă necesară pentru a obține rezultatele cele mai bune. Ca urmare, diamantele produse de chimiști sînt mici, întunecate și lipsite de valoare ca bijuterii. Eu mi-am închinat viața rezolvării acestei probleme, n-am precupețit nimic.

Am început să studiez condițiile obținerii diamantelor cînd eram de șaptesprezece ani, iar acum am treizeci și doi. Am considerat că această problemă ar putea să necesite întreaga putere de gîndire și energia unui om timp de zece sau douăzeci de ani, dar chiar și în acest caz, rezultatul ar fi justificat eforturile. Presupuneți că cineva ar nimeri în fine procedeul exact : înainte ca secretul să se împrăstie și diamantele să devină tot atît de obișnuite cum este cărbunele, s-ar putea realiza milioane. Milioane !

Făcu o pauză și se uită la mine să vadă dacă mi-a cîștigat simpatia. Ochii îi străluceau, avizi.

— Cînd te gîndești — spuse el — că aproape am realizat acest lucru, și iată !

Am avut — continuă apoi — la douăzeci și unu de ani, aproape o mie de lire și m-am gîndit că această sumă completată cu ceea ce cîștigam dînd cîteva lecții îmi va permite să-mi duc mai departe cercetările. Un an sau doi mi i-am petrecut slujind în special la Berlin, iar apoi am continuat pe cont propriu. Greutatea era să păstrez secretul. Știți, dacă aș fi lăsat să se afle la ce lucrăm, s-ar fi putut ca și alții să fie atrași de încrederea mea

în posibilitatea realizării practice a acestei idei ; și nu pretind să fiu atât de genial, încît să fiu sigur, în cazul unei întreceri pentru această descoperire, să ajung primul. Și, înțelegeți, era important, dacă într-adevăr intenționam să fac avere, ca lumea să nu știe că utilizam un procedeu prin care se puteau produce diamante cu tonele. De aceea trebuia să fac totul singur. La început am avut un mic laborator, dar, deoarece resursele mele începuseră să se micșoreze, a trebuit să-mi continuu experiențele într-o cameră nenorocită, fără mobilă, din Kentish Town, unde am dormit pînă în ultimul timp pe o saltea de paie, printre aparatele mele. Banii se topiseră de mult. Nu mi-am permis să lucrez nimic altceva, decît cele necesare pentru aparatura științifică. Am încercat să continuu a da lecții, dar nu sînt un foarte bun profesor și nu am vreun grad universitar și nici prea multă pregătire, cu excepția chimiei. Am constatat așadar că pentru foarte puțini bani trebuia să sacrific mult timp și eforturi. Dar mă apropiam tot mai mult de obiectivul meu. Acum trei ani am rezolvat problema substanței care înlesnește fuziunea. M-am apropiat de aflarea presiunii necesare, punînd această substanță împreună cu o anumită compoziție de carbon într-o țevă de pușcă astupată, pe care am umplut-o cu apă, am închis-o ermetic și am încălzit-o.

Făcu o pauză.

— Destul de riscant, observai eu.

— Într-adevăr. A plesnit și mi-a spart toate geamurile și o mare parte din aparatură : am căpătat totuși un fel de pudră de diamant. Urmărind problema obținerii presiunii ridicate la care trebuie supus amestecul lichid, din care urma să se

cristalizeze diamantele, am dat peste niște cercetări ale lui Daubrée¹ la „*Laboratoire des poudres et salpêtres*“ din Paris. El a făcut să explodeze dinamită într-un cilindru de oțel cu ghivent închis ermetic, prea rezistent pentru a plesni, și am aflat că a reușit să sfărîme, transformîndu-le în praf, bucăți de rocă, nu mai puțin dure decît rocile din Africa de Sud în care se găsesc diamante. Deși știam că îmi voi secătui resursele, mi-am procurat și eu un cilindru din oțel construit după modelul lui. Am pus înăuntru preparatul, împreună cu explozivii, am încins cuptorul, am introdus totul înăuntru și m-am dus să mă plimb.

Vorbea ca despre ceva foarte natural, așa că n-am putut să-mi stăpînesc rîsul.

— Nu v-ați gîndit că veți arunca toată casa în aer ? Locuiau și alții acolo ?

— Era în interesul științei, spuse el în cele din urmă. La etajul inferior locuia familia unui zarzavagiu, în camera din spatele locuinței mele un scriitor care cerșea, iar deasupra două florărese. Am comis poate o imprudență. Dar unii dintre ei erau probabil plecați.

Cînd m-am întors, am găsit tubul așa cum îl lăsasem printre cărbunii încinși la alb. Explozivul nu spărsese capsula. După aceea am fost pus în fața unei noi probleme. Știți că timpul este un element important în ceea ce privește cristalizarea. Dacă grăbești procesul, cristalele ies mici ; numai prelungindu-l, cresc pînă la o mărime apreciabilă. Am hotărît să las aparatul să se răcească timp de doi ani, reducînd treptat temperatura. Rămăsesem

¹ Gabriel-Auguste Daubrée (1814—1893), geolog și mineralog francez (n.r.).

însă fără bani ; trebuia să întrețin un foc intens, să plătesc chiria camerei și să-mi domolesc cumva și foamea și nu mai aveam un ban.

Este greu să vă povestesc toate expedientele la care am fost obligat să recur, în timp ce fabricam diamante. Am vîndut ziare, am păzit caii, am deschis portierele cupeelor. Multe săptămîni am scris adrese pe plicuri. Am lucrat ca ajutor la un negustor ambulant, care avea o cotigă și strigam mărfurile pe o parte a străzii, în timp ce el striga pe cealaltă parte. O dată n-am avut nimic de lucru timp de o săptămînă și am cerșit. Ce săptămînă groaznică a fost aceea ! Într-o zi, cînd focul era pe cale să se stingă și nu mîncasem nimic toată ziua, un tinerel care-și scosese la plimbare prietena, m-a milostivit cu o jumătate de shiling pentru ca să-și dea aere față de ea. Mulțumesc cerului pentru vanitatea lui ! Ce miros plăcut se răspîndea din gheretele vînzătorilor de pește prăjit ! M-am dus însă și am dat toți banii pe cărbuni, și cuptorul meu a devenit din nou roșu strălucitor, apoi... ei bine, foamea te înnebunește.

În fine, acum trei săptămîni am lăsat focul să se stingă. Am scos cilindrul și l-am deșurubat ; era atît de fierbinte, încît mi-am fript mîinile. Am răzuit cu o daltă masa sfărîmicioasă ca un fel de lavă și am transformat-o în praf, cu ciocanul, pe o tablă de fier. Am găsit trei diamante mari și cinci mici. În timp ce ședeam pe podea, ciocănind, ușa s-a deschis și a intrat înăuntru vecinul meu, scriitorul cerșetor. Era, ca de obicei, beat. „narchist !“ strigă el. „Ești beat“, i-am răspuns. „Incendiator nemernic !“ continuă el. „Du-te la dracu !“ l-am repezit. „Nu face nimic“, răspunse

el și făcu cu ochiul. Sughițînd și rezemîndu-se de ușă, cu celălalt ochi lipit de ușcior, începu să trîncănească cum iscodise prin camera mea și cum se dusesse în dimineața aceea la poliție și cum acolo au notat tot ce avea de spus. „Parcă era vorba de o boală molipsitoare“, adăugă el. Atunci mi-am dat seama că am intrat la apă. Ori trebuia să destăinuiesc la poliție micul meu secret și astfel să dau în vileag întreaga afacere, ori să fiu pus la popreală ca anarhist. M-am repezit la vecinul meu, l-am luat de guler, l-am tăvălit puțin și apoi mi-am luat diamantele și am șters-o. Ziarele de seară numeau bîrlogul meu fabrica de bombe din Kentish Town. Iar acum nu pot să plasez diamantele nicicum.

Dacă mă duc la niște bijutieri respectabili, îmi vor cere să aștept și vor șopti unui funcționar să cheme un polițist ; așa că spun că nu pot aștepta. Am găsit un tînuitor de lucruri furate, care însă pur și simplu mi-a oprit diamantul pe care i l-am dat și mi-a spus să-l dau în judecată dacă doresc să-l capăt înapoi. Acum rătăcesc cu diamante în valoare de cîteva sute de mii de lire în jurul gîtului și n-am nici ce mîncea, nici unde să mă adăpostesc. Dumneavoastră sînteți prima persoană căreia i-am acordat încrederea mea. Dar îmi place fizionomia dumneavoastră și sînt foarte istovit.

Se uită în ochii mei.

— Ar fi o nebunie din partea mea — i-am spus — să cumpăr un diamant în împrejurările acestea. De altfel nu port în buzunare sute de lire. Totuși, cred mai mult decît pe jumătate cele povestite de dumneata. Dacă vrei, voi face următoarele : vino mîine la mine la birou.

— Credeți că sînt un hoț? spuse el tăios. Veți anunța poliția. Nu voi cădea în cursă.

— Oarecum, sînt convins că nu ești un hoț. Poftim cartea mea de vizită. Ia-o în orice caz. Nu este nevoie să fixăm dinainte cînd. Vino cînd vrei.

Luă cartea de vizită și asigurarea bunăvoinței mele.

— Gîndește-te mai bine și vino, i-am spus.

Dădu din cap cu neîncredere.

— Vă voi înapoia cîndva cu dobîndă jumătatea de coroană, cu o dobîndă care vă va nîmi, spuse el. În orice caz, veți păstra secretul?... Nu mă veți urmări?

Traversă strada și dispăru în întuneric înspre treptele de sub arcada care duce spre Essex Street. L-am lăsat să plece. Aceasta a fost singura dată cînd l-am văzut.

După aceea am primit două scrisori din partea lui, prin care îmi cerea să-i trimit la anumite adrese bancnote, nu cecuri. Am chibzuit asupra acestei chestiuni și am procedat cum mi s-a părut mai înțelept. O dată m-a vizitat în timp ce eram plecat. Băiețașul meu mi-a spus că era foarte slab, murdar și zdrențuit și că tușea groaznic. Nu a lăsat nici un bilet. Asta e tot ceea ce pot povesti despre el. Uneori mă întreb ce i s-a întîmplat. Să fi fost un monomaniac isteț, să se fi ocupat cu comerțul fraudulos de pietre, sau a fabricat într-adevăr diamante, după cum pretindea? Ultima posibilitate este suficient de demnă de crezare ca să mă gîndesc uneori că am pierdut cea mai strălucită ocazie din viața mea. E posibil, desigur, ca să fi murit, iar diamantele sale să fi fost aruncate undeva; unul, repet, era aproape cît vîrful dege-

tului meu cel mare. Ori poate că se învîrtește încă de colo colo, încercînd să-și vîndă lucrurile. Este foarte posibil ca să apară în societate și, trecînd pe la orizontul meu spre înălțimile senine, rezervate celui bogat și cu faimă, să-mi reproșeze tăcut lipsa mea de inițiativă. Uneori mă gîndesc că cel puțin aș fi putut risca cinci lire.

E o problemă încă în discuție dacă furtul prin efracție trebuie considerat un sport, o meserie sau o artă. Ca să fie meserie, orice s-ar zice, nu dispune de o tehnică suficient de riguroasă, iar pretenția de a fi artă e neîntemeiată din pricina caracterului său mercantil. În general se pare că cel mai nimerit este să fie socotit un sport, un sport pentru care pînă în prezent nu s-au formulat reguli și la care trofee se distribuie fără nici un fel de ceremonie. Tocmai această lipsă de ceremonial a furtului prin efracție a dus la prăbușirea regretabilă a doi începători, elemente promițătoare, care au operat la Hammerpond Park.

Trofee care se ofereau de data aceasta erau în special diamante și alte mărunțișuri personale, aparținînd proaspăt căsătoritei lady Aveling. Cititorul trebuie să aibă în vedere că lady Aveling era unica fiică a doamnei Montague Pangs, binecunoscuta proprietară de hoteluri. Ziarele făcuseră mare vîlvă în jurul căsătoriei sale cu lordul Aveling, a cantității și calității darurilor de nuntă și a lunii de miere care urma să fie petrecută la Hammerpond. Știrea despre aceste valoroase trofee a creat o senzație considerabilă în cercul restrîns al cărui conducător nedisputat era domnul

Teddy Watkins și s-a hotărît ca dînsul să facă o vizită cu caracter profesional în satul Hammerpond, însoțit de un ajutor cu calificarea necesară.

Avînd firește o fire rezervată și modestă, domnul Watkins a hotărît să facă vizita incognito și, după ce a analizat cum se cuvine circumstanțele în care urma să acționeze, și-a ales postura de pictor peisagist și banalul nume Smith. A plecat la Hammerpond înaintea ajutorului său, cu care urma să se întâlnească, după cum se hotărîse, în ultima după-amiază a șederii sale la Hammerpond. Trebuie să știți că satul Hammerpond este poate unul dintre cele mai pitorești colțișoare din Sussex. Supraviețuiesc aici multe case acoperite cu stuf; biserica din crēmene cu turnul său înalt, tîpilită sub deal este una dintre cele mai frumoase și mai puțin restaurate din tot comitatul, iar pădurile de fag și tufele dese de ferigi prin care duce drumul către conac sînt deosebit de bogate în ceea ce pictorul și fotograful comun numește „vederi”. Așa că domnul Watkins, cînd sosi încărcat cu două pînze virgine, un șevalet nou-nouț, o cutie cu vopsele, un geamantan, o mică scară ingenioasă, confecționată din bucăți (după modelul regretatului maestru Charles Peace), o rangă și niște colaci de sîrmă, se trezi întîmpinat cu efuziune și oarecare curiozitate de o jumătate de duzină de confrăți întru ale penelului. Aceasta făcu deghizarea pe care și-o alesese neașteptat de plauzibilă, dar îi impuse nesfîrșite discuții pe teme de estetică, pentru care era foarte puțin pregătît.

— Ați expus mult? îl întrebă tînărul Porson la bufetul de la „Trăsura cu cai” unde, chiar în noaptea sosirii sale, domnul Watkins strîngea cu iscusință informații asupra condițiilor locale.

— Foarte puțin, spuse domnul Watkins. Doar câte ceva pe ici, pe colo.

— La Academie?

— Firește. Și la Crystal Palace.

— V-au spînzurat bine? întrebă Porson.

— Nu vorbi prostii, i-o tăie domnul Watkins. Nu-mi place.

— Vreau să spun dacă v-au pus la loc bun?

— Ce înseamnă asta? zise Mr. Watkins bănuitor. S-ar crede că încerci să afli dacă am fost turnat.

Porson fusese crescut de niște mătuși și, deși pictor, era un tînăr politicos; nu știa ce înseamnă „turnat”, dar crezu că cel mai bun lucru era să explice că nu avusese de loc în vedere așa ceva. Deoarece problema spînzuratului părea să-l supere pe domnul Watkins, încercă să abată puțin conversația.

— Faceți și nuduri?

— Nu, niciodată n-am fost tare în nuduri, spuse domnul Watkins, de așa ceva se ocupă fetișcana mea, vreau să spun doamna Smith.

— Pictează și domnia sa! exclamă Porson. Asta trebuie să fie foarte plăcut.

— Grozav! spuse domnul Watkins, deși în realitate nu era de această părere, apoi, simțind că discuția alunecă puțin, devenindu-i inaccesibilă, adăugă: Am venit să pictez conacul Hammerpond la lumina lunii.

— Într-adevăr?! exclamă Porson. Ce idee originală!

— Da, continuă domnul Watkins. Am de gînd să încep mîine noapte.

— Cum! Doar nu aveți de gînd să pictați în aer liber, noaptea.

— Ba da.

— Dar cum veți vedea pînza?

— Am un „licurici”, începu domnul Watkins, pripindu-se să răspundă, apoi, dîndu-și seama de imprudență, strigă domnișoarei Durgan să-i aducă încă un pahar cu bere. Am intenția să mă folosesc de ceea ce se numește o lanternă oarbă, îi spuse lui Porson.

— Dar acum avem lună nouă, obiectă Porson. Nu va fi de loc lumină de lună.

— Casa, în orice caz, va fi, spuse Watkins. Înțelegeți, voi picta înții casa, iar luna după aceea.

— Aa! făcu Porson, prea uluit pentru a continua discuția.

— Se spune— zise bătrînul Durgan, hangiul, care păstrase o tăcere respectuoasă în tot timpul discuției de specialitate — că în casă sînt cel puțin trei polițiști din Azelworth de gardă în fiecare noapte, din cauza bijuteriilor acestei lady Aveling. Unu' dintre ei a cîștigat serios azi-noapte la rișcă de la al doilea lacheu.

A doua zi, spre apusul soarelui, domnul Watkins, înarmat cu o pînză virgină, cu șevaletul și cu o casetă mare, plină cu alie ustensile porni agale pe cărarea plăcută din crîngul de fagi către Hammerpond Park și-și fixă aparatura într-o poziție strategică, pentru a avea perspectivă asupra întregii case. Acolo fu zărit de către domnul Raphael Sant, care se întorcea prin parc de la carierele de cretă, unde lucrase la un studiu. Cele povestite de Porson asupra noului venit îi aprinseseră curiozitatea, așa că se abătu din drum cu intenția de a discuta despre pictura nocturnă.

Domnul Watkins, cum se pare, nu observă apropierea sa. Tocmai sfîrșise o discuție prietenoasă

cu maiordomul de la conac și, în timp ce acesta se îndepărta înconjurat de trei cățeluși de salon pe care, în cadrul atribuțiilor sale, îi scotea la aer după cină, așa-zisul pictor freca vopseaua cu un aer de mare hărnicie. Sant, apropiindu-se, fu surprins de culoarea în chestiune, un verde smaragd cît se poate imagina de țipător și strălucitor. Avînd o deosebită sensibilitate pentru culori, încă din copilărie, scoase un șuierat de uimire de îndată ce o zări. Domnul Watkins se întoarse. Părea enervat.

— Ce dumnezeu aveți de gînd să faceți cu verdele acela înfiorător ? strigă Sant.

Domnul Watkins își dădu seama că în zelul său de a părea aferat în ochii maiordomului, comisese probabil vreo eroare tehnică. Se uită șovăitor la Sant.

— Iertați-mi grosolănia — continuă Sant — dar verdele acesta este uluitor. Mi-a produs un adevărat șoc. Ce aveți de gînd să faceți cu el ?

Domnul Watkins își mobiliză toate resursele. Numai fermitatea putea salva situația.

— Dacă veniți să mă întrerupți din lucru — îl repezi deodată — am să vă pictez fața cu el.

Sant se retrase, pentru că avea simțul umorului și era un om pașnic. Coborînd colina, îi întîlni pe Porson și pe Wainwright.

— Omul acela ori este un geniu, ori un nebun periculos, le spuse el. Duceți-vă și uitați-vă la verdele lui.

Apoi își continuă drumul, cu fața luminată de plăcere ; prevedea un scandal vesel în jurul unui șevalet, în întuneric și într-o băltoacă de vopsea verde.

Dar față de Porson și Wainwright, domnul Watkins fu mai puțin agresiv și le explică intenția sa

de a utiliza verdele ca grund al tabloului. Era, după cum admise, răspunzînd unei observații, o metodă absolut nouă, inventată de el. Apoi deveni însă mai rezervat ; le spuse că nu intenționa să destăinuiască fiecărui trecător secretul stilului său deosebit și adăugă unele observații impresionante cu privire la mediocritatea unor anumite persoane care „dau tîrcoale” ca să prindă ce pot din meșteșugul maeștrilor. Imediat fu scutit de prezența lor.

Întunericul se îngroșă, apăru mai întîi o stea, apoi alta. Stîncile dintre copacii înalți din stînga casei amuțiseră de mult și parcă moțăiau. Casa de asemenea, își pierduse toate amănuntele arhitectonice, nu i se vedea decît conturul cenușiu-închis. Apoi ferestrele salonului se luminară strălucitor, se aprinse lumina în seră și ici și colo geamul cîte unui dormitor se luminează în galben. Dacă cineva s-ar fi apropiat de șevaletul din parc, l-ar fi găsit părăsit. Un cuvînt scurt, nepoliticos așternut cu verdele acela strălucitor întina pînza neprihănită. Domnul Watkins era ocupat în tufiș împreună cu ajutorul său, care apăruse discret de pe aleea din parc.

Domnul Watkins era bine dispus și se felicita singur pentru procedeul ingenios prin care își cărase cu îndrăzneală și sub ochii tuturor întreaga aparatură pînă pe teatrul de operații.

— Aceea este camera de toaletă, îi spuse ajutorului său. De îndată ce camerista ia lumînarea și coboară la cină, vom intra. Pe legea mea ! Casa arată într-adevăr frumos în lumina stelelor, cu toate ferestrele luminate ! Să mă ia dracul, Jim, dacă nu doresc aproape să fi fost pictor. Ai fixat

sîrma aceea de-a curmezişul cărării de la spălătorie ?

Se apropie cu precauţiune de casă, pînă cînd ajunse sub fereastra toaletei, apoi începu să monteze scara pliantă. Era un practician mult prea experimentat pentru a simţi vreo emoţie deosebită. Jim făcea o recunoaştere a fumuarului. Deodată, în apropierea domnului Watkins, în tufiş, se auzi o cădere violentă şi o înjurătură înăbuşită. Cineva se rostogolise peste sîrma pe care ajutorul său tocmai o aranjase. Auzi paşi alergînd pe cărarea cu pietriş, din spatele său. Domnul Watkins, care, ca toţi adevăraţii artişti, era un om de o timiditate rară, lăsă îndată să-i cadă scara pliantă şi o luă la fugă prudent prin tufiş. Îşi dădea nelămurit seama că doi oameni alergau cu inverşunare pe urmele lui şi i se părea că zăreşte în faţă silueta ajutorului său. În clipa următoare sări peste pereţele scund de piatră care înconjură tufărişul şi se găsi în parcul deschis. Săritura sa fu urmată de alte două izbituri pe iarbă.

Urmă o goană încordată în întuneric, printre copaci. Domnul Watkins, care era un om agil şi bine antrenat, se apropia din ce în ce de forma care gîfîia răguşit înaintea sa. Tăceau amîndoi, iar cînd domnul Watkins ajunse alături de cel din faţa sa, îl cuprinse o îndoială teribilă. Necunoscutul întoarse capul în acelaşi moment şi scoase o exclamaţie de surpriză. „Nu este Jim“, se gîndi domnul Watkins. În acelaşi timp necunoscutul se aruncă asupra genunchilor lui Watkins şi se luură imediat la bătaie, pe jos.

— Dă-mi o mînă de ajutor, Bill ! strigă necunoscutul, cînd apăru cel de-al treilea. Şi Bill îi dădu ajutor cu două mîini, ba chiar şi cu picioa-

rele, lovind cu sete. Cel de al patrulea, probabil Jim, cotise, se pare, şi se îndreptase în altă direcţie. În orice caz nu s-a asociat trioului.

Amintirile domnului Watkins cu privire la incidentele din următoarele două minute sînt extrem de nelămurite. Îşi aminteşte vag că avea degetul mare în colţul gurii primului individ şi că îl îngrijora integritatea acestui deget. De asemenea, că cel puţin cîteva secunde a ţinut de păr, la pămînt, capul gentlemanului care răspundea la numele de Bill. Apoi că a fost lovit în nenumărate locuri de nenumăraţi oameni, după cum se părea. În cele din urmă gentlemanul care nu era Bill şi-a băgat genunchiul sub diafragma domnului Watkins şi a încercat să-l facă să se îndoie.

Cînd senzaţiile lui deveniră mai puţin confuze, se găsea aşezat pe iarbă, iar opt sau zece bărbaţi — noaptea era întunecoasă şi el prea zăpăcit pentru a-i putea număra — şedeau în jurul său aşteptînd, se pare, ca să se dezmeticească. Presupuse întristat că a fost prins, şi ar fi făcut, probabil, unele reflecţiuni filozofice asupra nestatorniciei norocului, dacă durerile interioare nu i-ar fi tăiat cheful de vorbă.

Observă foarte repede că n-avea cătuşe la mîini şi că i se pune în mînă o sticlă cu brandy. Asta l-a mişcat puţin — era o amabilitate cu totul neaşteptată.

— Îşi revine, auzi o voce despre care îşi închipui că e a celui de al doilea lacheu.

— I-am prins, domnule, pe amîndoi, spuse maior-domul de la Hammerpond, cel care îi îndesase în mînă sticla. Mulţumită dumneavoastră.

Nimeni nu răspunse la această remarcă. Totuşi, nu reuşi să înţeleagă cum de era vorba despre el.

— Este amețit bine, auzi o voce necunoscută. Ticăloșii l-au ucis aproape.

Domnul Teddy Watkins hotărî să rămînă amețit bine pînă cînd va înțelege mai limpede situația. Observă că două dintre siluetele din jurul său stăteau una lîngă alta cu un aer deprimat și era ceva în modul în care își țineau umerii, care sugera ochiului său experimentat mîini legate una de alta. Doi! Într-o licărire înțelese situația. Goli sticluța și se ridică șovăitor în picioare, ajutat de mîini serviabile. Se produse un murmur de simpatie.

— Vă mulțumesc, domnule, vă mulțumesc, spuse una dintre persoanele de lîngă el. Dați-mi voie să mă prezint. Vă sînt mult îndatorat. Bijuteriile soției mele, lady Aveling, au atras canalele astea.

— Foarte bucuros să fac cunoștința domniei voastre, spuse Teddy Watkins.

— Presupun că i-ați zărit pe acești ticăloși fugind spre tufișuri și v-ați repezit asupra lor.

— Chiar așa s-a și întîmplat, răspunse domnul Watkins.

— Trebuia să fi așteptat să intre pe fereastră, observă lordul Aveling. Ar fi pățit-o mai rău dacă ar fi comis efectiv spargerea. Spre norocul dumneavoastră, doi polițiști erau afară, pe lîngă poartă, și v-au urmărit pe toți trei. Mă îndoiesc că i-ați fi putut prinde pe amîndoi, deși, în orice caz, ați dat dovadă de foarte mult curaj.

— Da, ar fi trebuit să mă gîndesc la asta, spuse domnul Watkins. Dar nu te poți gîndi la toate.

— Desigur, încuviință lordul Aveling. Mă tem că v-au cam maltratat, adăugă el. Grupul se în-

drepta acum spre casă. Șchiopătați puțin. Pot să vă ofer brațul?

Și, în loc să intre în conacul Hammerpond prin fereastra camerei de toaletă, domnul Watkins intră, puțin amețit de băutură și din nou bine dispus, la brațul unui pair veritabil pe ușa principală. „Asta — se gîndi domnul Watkins — este o spargere în stil!” „Ticăloșii” văzuți la lumina gazului se dovediră a fi numai niște amatori locali pe care domnul Watkins nu-i cunoștea și fură duși jos în cămară, unde urma să fie păziți de trei polițiști, doi pădurari cu puștile încărcate, de maiordom, rîndaș și un cărufaș, pînă cînd zorile aveau să permită transportul lor la postul de poliție din Hezelhurst. În salon toți se ocupară cu amabilitate de domnul Watkins. I-au pus la dispoziție o soră, și nici n-au vrut să audă de înapoierea lui în sat în noaptea aceea. Lady Aveling era convinsă că are de a face cu un om scînteietor de original și-și spunea părerea despre Turner¹ pe care-l socotea un bărbat cam brutal, veșnic pe jumătate beat, cu ochi pătrunzători, curajos și deștept. Cîneva aduse o mică și remarcabilă scară pliantă găsită printre tufișuri și îi arătă cum se montează. De asemenea i-au povestit cum au fost găsite niște sîrme în tufișuri, așezate evident pentru a împiedica pe urmăritorii neatenți. Noroc că a scăpat de aceste capcane. I-au arătat apoi bijuteriile.

Domnul Watkins a avut bunul simț să nu discute prea mult și, ori de cîte ori avea vreo dificultate în timpul conversației, începea să vorbească despre durerile sale interne. În cele din

¹ William Turner (1775—1851), cunoscut pictor englez (n.r.).

urmă a fost cuprins de o anchilozare a spatelui și a început să caște. Toți își dădură deodată seama că era o rușine să-l țină de vorbă după încăierarea aceea, așa că se retrase curînd în camera sa, micuța cameră roșie de lîngă apartamentul Lordului Aveling.

* * * * *

Zorile au găsit în parcul Hammerpond un șevalet părăsit cu o pînză pe care era o inscripție în verde, și, în același timp, toată casa în agitație. Dacă l-au găsit și pe domnul Watkins și diamantele ladyei Aveling, nu se știe, în orice caz n-au informat poliția.

PRAVĂLIA FERMECATĂ

De departe văzusem de cîteva ori prăvălia cu obiecte magice: trecusem pe lîngă ea o dată sau de două ori. Vitrina îți atrăgea atenția cu mingi magice, găini magice, coifuri făcătoare de minuni, păpuși pentru ventrilozi, coșuri pentru scamatori cu obiectele necesare, pachete de cărți de joc care păreau intacte și cu tot felul de lucruri; dar nicio dată nu mă gîndisem să intru înăuntru, pînă cînd într-o zi, aproape fără ca să-mi spună nimic, Gip mă trase de deget pînă la vitrină și se purtă în în așa fel, încît n-am putut rezista. Să spun drept, nu mi-am închipuit că prăvălia aceea, cu fațada ei de dimensiuni modeste, ar fi pe Regent Street, între magazinul cu tablouri și vitrină unei întreprinderi, unde vedeai cum dau buzna puii de găină direct din incubatoare patent; abia acum constatai că era acolo. Îmi închipuisem că se află mai jos, aproape de piață, sau după colț, pe Oxford Street sau chiar în Holborn: totdeauna se nimerise să o zăresc de peste drum și, datorită poziției sale, mi se părea oarecum inaccesibilă, ca un fel de miraj; dar de data aceasta era chiar în fața mea și vîrfurile degetului cam grăsuț al lui Gip bătea în vitrină.

— Dacă aş fi bogat — spuse Gip arătînd cu degetul spre „Oul care dispare” — mi-aş cumpăra asta. Şi asta — adică „Copilaşul care plinge, viu şi natural” — şi asta — care era un obiect misterios, numit după cum se afirma pe un cartonaş curat „Cumpără unul şi uimeşte-ţi prietenii”. Coifurile acestea te fac nevăzut, spuse Gip. Am citit într-o carte. Iar acolo, tăticule, este „Gologanul care dispare”, numai că a fost aşezat dinadins atît de sus, ca să nu putem vedea cum e făcut.

Gip, drăguţul, care moşteneşte firea mamei sale, nu mi-a propus direct să intrăm în prăvălie, nici nu m-a supărat în vreun fel, ci, cu totul inconştient, m-a tras de deget spre uşă, şi astfel şi-a exprimat limpede dorinţa.

— Iată ! spuse arătînd spre „sticla magică”.

— Dacă ar fi a ta ? La întrebarea mea promiţătoare ridică privirea şi faţa i se luminea deodată.

— Aş putea să i-o arăt lui Jessie, răspunse el, ca totdeauna, gîndindu-se întîi la alţii.

— Nu mai sînt nici trei luni pînă la ziua ta de naştere Gibbles, — spusei eu şi pusei mîna pe clanţă.

Gip nu răspunse, dar mă strînse şi mai tare de deget şi intrarăm în prăvălie.

Nu era un magazin obişnuit, ci o prăvălie magică, aşa că lipsiră aerele de superioritate pe care Gip şi le-ar fi dat dacă ar fi fost vorba de nişte simple jucării. Îmi lăsă mie sarcina discuţiei.

Prăvălioara era strîmtă şi nu prea bine luminată. Inchiserăm uşa şi clopoţelul sună a doua oară cu un ton plîngător. Un moment sau două am rămas singuri şi am putut să aruncăm o privire în jurul nostru. Iată un tigru de mucava în

vitrina de pe tejgheaua joasă — un tigru grav, cu ochi binevoitori, care clătina încet din cap : iată diferite sfere de cristal, o mîna de porţelan care ţinea nişte cărţi magice, un stoc de vase magice pentru peşte de diferite mărimi şi o pălărie magică lipsită de modestie care îşi expunea fără ruşine arcurile. În jur se aflau oglinzi magice, una te arăta lung şi subţire, alta cu capul umflat şi fără picioare, o a treia scurt ca un păhărel şi gras. În timp ce rîdeam în faţa oglinzilor, intră înăuntru un domn, probabil negustorul.

În orice caz, în spatele tejghelei se afla un om ciudat, palid, oacheş, cu o ureche mai mare decît cealaltă şi cu o bărbie ca un sloi de gheaţă.

— Cu ce vă putem servi ? întrebă el, întinzîndu-şi peste vitrina tejghelei, degetele lungi, magice ; şi astfel, cu o tresărire, luarăm act de prezenţa sa.

— Doresc — spusei — să-i cumpăr băieţaşului meu cîteva jucării, vă rog numai să fie mai simple.

— Prestidigitaţie ? întrebă el. Jucării mecanice ? Animale îmblînzite ?

— Ai ceva amuzant ? zisei.

— Hm ! făcu negustorul şi se scărpină în cap ca şi cînd s-ar fi gîndit. Apoi, sub ochii noştri, îşi scoase din cap o bilă de sticlă. Ceva ca asta ? spuse el întinzîndu-mi-o.

M-a luat prin surprindere. Mai văzusem această scamatorie de nenumărate ori la spectacole, făcea parte din repertoriul obişnuit al scamatorilor, dar acum a fost cu totul neaşteptată.

— Merge !, am aprobat rîzînd.

— Nu e aşa ? spuse negustorul.

Gip întinse mîna să ia obiectul, dar nu găsi decît palma goală.

— Este în buzunarul dumatăle, îl informă negustorul, și era într-adevăr acolo!

— Cît costă?, am întrebat.

— Bilele de sticlă nu le punem la socoteală, răspunse politicos negustorul. Le obținem... — mai culese o bilă din cot — gratuit. Scoase alta de după gît și o puse lingă cea precedentă, pe teighea. Gip își privi cuminte bila de sticlă, le cercetă apoi din ochi pe cele două de pe teighea și în fine, îl scrută pe negustor care zîmbea.

— Ia-le și pe astea două, îl încurajă negustorul. Și, dacă n-ai nimic împotriva, încă una din gura mea. Așa!

Gip îmi ceru din ochi încuviințarea, apoi, într-o tăcere adîncă, puse deoparte cele patru bile, îmi apucă din nou degetul, fiindcă în felul acesta se simțea mai în siguranță, și se pregăti pentru evenimentul următor.

— Toate mărfurile noastre mai mărunte le obținem în acest mod, ne informă negustorul.

Am rîs ca și cum aș fi apreciat o glumă, și am spus:

— Desigur, e mai ieftin decît să te adresezi angrosistului.

— S-ar putea, spuse negustorul. Deși în cele din urmă plătim. Dar nu atît de mult cum presupune lumea... Mărfurile noastre mai mari, aprovizionarea zilnică și toate celelalte lucruri pe care le dorim le obținem din pălăria aceea... Și știți, domnule, vă rog să mă scuzați că v-o spun, dar nu există vreun magazin de engros pentru produse magice autentice. Cred că ați remarcat firma noastră „Magazinul magic — autentic”. Scoase un

cartonaș-reclamă din obraz și mi-l întinse. Autentic, repetă el cu degetul pe cuvînt și adăogă: Nu este nici un fel de înșelăciune, domnule.

Mi-am zis că împinge gluma prea departe.

Se întoarse către Gip cu un zîmbet foarte binevoitor.

— Știu că ești un băiat cuminte.

Am fost surprins că îi era cunoscut acest lucru, pentru că, în interesul disciplinei, păstram secret acest lucru chiar acasă. Dar Gip n-a zis nimic, stătea doar cu ochii țintă la el.

— Numai băieții cuminți străbat prin ușa de la intrare.

Și, ca o ilustrare, se auzi o bătaie în ușă și o voce ascuțită de copil: „Nuuu! Vreau să intru aicea, tăticule, vreau să intru aicea. Nuuu!” Apoi urmă discursul unui părinte fără autoritate, care caută să-l liniștească și să-l împace. „E închis, Edward”, spunea el.

— Dar nu este închis, observai eu.

— Ba da, domnule — mă lămuri negustorul — e totdeauna închis pentru acest fel de copii. În timp ce vorbea, ne-am uitat la celălalt băiețandru, cu o fețișoară albă, palidă din cauza dulciurilor și a delicateselor și deformată de veșnicele capricii, un mic egoist fără milă, care bătea în fereastra fermecată.

— E în zadar, domnule, spuse negustorul pe cînd, serviabil cum sînt, mă îndreptam spre ușă. Îndată răsfațatul copil fu luat de acolo și începu să urle.

— Cum reușiți să faceți așa ceva? am întrebat, respirînd mai ușurat.

— Magie! răspunse negustorul dînd neglijent din mină, și, ce să vezi! din degetele sale țîșniră

scînteii colorate care dispărură în umbrele prăvăliei.

— Spuneai, înainte de a fi intrat — se adresă el lui Gip — că ți-ar place una dintre cutiile „Cum-pără una și uimește-ți prietenii?”

După un efort plin de vitejie, Gip spuse:

— Da.

— E în buzunarul dumatăle.

Apoi, aplecîndu-se peste tejghea — avea într-adevăr un corp extraordinar de lung — această persoană uimitoare făcu să apară obiectul după obiceiul scamatorilor. „Hîrtie!”, spuse el și luă o coală din pălăria cu resorturi. „Sfoară”, și iată că în gura sa era un ghem de sfoară, din care trase un fir fără sfîrșit, pe care, după ce legă pachetul, îl rupse cu dinții — iar ghemul de sfoară, după cum mi se păru, îl înghiți. Apoi aprinse o lumină de nasul uneia dintre marionetele pentru ventrilozi, ținu unul dintre degetele sale (care se transformase în ceară roșie) în flacăra și sigilă pachetul cu el.

— Apoi ți-a mai plăcut „Oul care dispăre”, observă el și scoase un ou din pieptul hainei mele și îl împachetă împreună cu „Copilașul care plînge, viu și natural”.

Î-am predat lui Gip fiecare pachet, îndată ce a fost gata și el le-a strîns puternic la piept.

Gip a vorbit foarte puțin, dar ochii îi erau grăitori; strînsoarea brațelor era grăitoare. Îl stăpînea o emoție de nedescris. Știți, erau obiecte cu adevărat magice!

Apoi, tresărînd, am descoperit că mi se mișcă ceva în pălărie, ceva moale, care se agita. Mi-am scos-o repede de pe cap, și un porumbel zbîrlit — fără îndoială un complice — căzu afară, alergă pe tej-

ghea și intră, îmi închipui, într-o cutie de carton din spatele tigrului de mucava.

— Tî, tî! făcu negustorul, luîndu-mi cu îndemînare pălăria. Ce spuneți de pasărea asta nerușinată! Și-a făcut cuibul aici!

Îmi scutură pălăria și în mîna sa întinsă căzură două, trei ouă, o bucată mare de marmoră, un ceas, vreo jumătate de duzină din nelipsitele bile de sticlă, apoi multă hîrtie îndoită, mototolită, din ce în ce mai multă. În timpul acesta vorbea despre faptul că mulți neglijează să-și perie pălăriile pe *dinăuntru*, așa cum și le perie pe *afară*. Vorbea politicos, desigur, dar cu o anumită aluzie la mine.

— Se adună tot felul de lucruri, domnule... Desigur, nu numai la dumneavoastră... Aproape la fiecare client... E uimitor ceea ce duc cu ei...

Hîrtia boțită se înălța în valuri pe tejghea tot mai mult, din ce în ce mai mult, și negustorul se pierdea după ea, pînă pieri cu totul și nu i se mai auzi decît vocea:

— Nici unul dintre noi nu știm, domnule, ce poate să ascundă înfățișarea corectă a unei ființe omenesti. Noi toți nu sîntem altceva decît niște exterioare periate, niște ipocriți...

Vocea sa se opri instantaneu — exact ca atunci cînd ai nimeri gramafonul vecinului cu o cărmidă bine țintită. Încetă și foșnetul hîrtiei și se făcu liniște deplină.

— Ați terminat cu pălăria mea? am întrebat după o pauză.

Nici un răspuns.

M-am uitat la Gip, Gip s-a uitat la mine, iar imaginile noastre deformate de oglinzile magice, păreau foarte bizare, grave și liniștite.

— Cred că e timpul să plecăm, am constatat. Vreți să-mi spuneți cât vă datorez? Ascultați — am zis, cu glasul destul de ridicat — doresc socoteala; și pălăria, vă rog.

De după grămada de hîrtie, parcă s-a auzit un pufnit...

— Să ne uităm după tejghea Gip, am spus. Își rîde de noi.

L-am condus pe Gip pe după tigrul care mișca din cap și ce credeți? După tejghea nu era nimeni! Numai pălăria mea pe podea și un iepure alb cu urechile pleoștite, pierdut în meditație, cel mai obișnuit și stupid iepure de scamator. Mi-am luat pălăria, în timp ce iepurele se dădu la o parte din drumul meu, țopăind.

— Tăticule! murmură Gip cu glas vinovat.

— Ce este, Gip? l-am întrebat.

— Prăvălia asta îmi place foarte mult, tăticule.

„Mi-ar plăcea și mie — mi-am spus în gînd — dacă tejgheaua nu s-ar fi lungit pe neașteptate, blocînd ieșirea spre ușă. Dar nu i-am atras atenția lui Gip.

— Pufișor! făcu el întinzînd mîna spre iepure, cînd acesta trecu țopăind pe lîngă noi. Pufișor, fă-i lui Gip o scamatorie! și ochii săi îl urmăreau pe iepure în timp ce se strecura printr-o ușă pe care cu siguranță nu o observasem cu o clipă înainte. Apoi ușa aceasta se deschise mai larg și omul cu o ureche mai mare decît cealaltă apărui din nou. Continua să zîmbească, dar cînd îi întîlnii ochii, mi se păru că se distra pe socoteala mea, sfidîndu-mă.

— Nu doriți să vedeți expoziția noastră, domnule?, spuse el cu o politeță nevinovată.

Gip mă trase de deget înainte. Am aruncat o privire spre tejghea și am întîlnit din nou ochii negustorului. Începeam să consider că magia sa era cam prea autentică.

— Nu avem timp, spusei. Nu știu cum se făcu însă că ajunsei în interiorul expoziției înainte de a-mi putea sfîrși vorbele.

— La noi toate mărfurile sînt de aceeași calitate, ne lămurii negustorul, frecîndu-și mîinile flexibile. De calitate cea mai bună. Nu ținem nimic care să nu fie cu adevărat magic și vă garantăm că mărfurile noastre... Scuzați-mă, domnule.

L-am simțit că trage de ceva care atîrna de mineca hainei mele și l-am văzut apoi ținînd de coadă un drăcușor roșu care se smucea, mușca, se lupta și se străduia să-l apuce de mîna. Imediat, negustorul îl azvîrli nepăsător după o tejghea. Fără îndoială că drăcușorul era de cauciuc, dar în clipa aceea...! Mișcările negustorului erau însă exact acelea ale cuiva care ține în mîna o mică vietate care mușcă. Îi aruncai o privire lui Gip, el însă se uita la un cal magic cu balansoar. Am fost bucuros că nu-l văzuse.

— Ascultați — i-am spus în șoaptă arătîndu-i cu ochii cînd pe Gip, cînd drăcușorul roșu, — sper că nu aveți pe aici mulți... multe produse ca asta, nu-i așa?

— Nici unul! Probabil că l-ați adus cu dumneavoastră, răspunse negustorul, tot în șoaptă și cu un zîmbet mai fermecător ca oricînd. E de mirare ce poartă de obicei cu ei unii oameni fără ca să observe! — Apoi i se adresă lui Gip: — Ce îți place de aici?

Multe îi plăceau acolo lui Gip.

Se întoarse către negustorul acesta uimitor cu încredere amestecată cu respect.

— Sabia asta este și ea magică? întrebă el.

— Da, e o sabie magică pentru copii. Nu se îndoiaie, nu se rupe și nici nu-ți taie degetele. Cel care-o poartă este invincibil în luptă, cu oricine sub optsprezece ani. Prețul merge de la o jumătate de coroană pînă la șapte șilingi și șase peni, după mărime. Aceste armuri pe cartoane sînt pentru jocul de-a cavalerii rățăcitori — sînt foarte folositoare — scuturi de siguranță, sandale care te duc ca vîntul, coif care te face invizibil.

— Oh, tăticule!, gîfii Gip.

Am încercat să aflu cît costă, dar negustorul nu m-a luat în seamă. Acum îl cîștigase pe Gip; îl făcuse să nu se mai țină de degetul meu; începuse să-i descrie toate lucrurile sale uimitoare și nimic nu-l putea opri. Observai numai decît cu oarecare neîncredere și cu un sentiment foarte asemănător geloziei că Gip se ținea de degetul acestei persoane cum se ține de obicei de degetul meu. Fără îndoială, m-am gîndit, fiindcă omul era captivant și avea o mulțime de lucruri interesant truate, lucruri într-adevăr bine truate, totuși...

Am umblat după ei din loc în loc, vorbind foarte puțin, dar fără ca să-l pierd din ochi pe scamator. La urma urmelor, lui Gip îi plăcea. Și, fără îndoială, cînd va veni timpul să plecăm, vom putea pleca ușor.

Expoziția aceea era o încăpere lungă, întortocheată, un fel de galerie întreruptă de standuri, galantare și coloane, cu arcade dînd spre alte raioane, unde niște vînzători cu cele mai ciudate înfățișări se învîrteau fără treabă și se uitau lung la tine, cu oglinzi și perdele care te dezorientau.

Te dezorientau atît de mult, într-adevăr, încît imediat n-am mai fost în stare să descopăr ușa pe unde intrasem.

Negustorul îi arătă lui Gip trenuri magice care mergeau fără aburi sau arc, de îndată ce fixai semnalele, apoi niște cutii foarte, foarte prețioase cu soldați care se însuflețeau îndată ce ridicai capacul și spuneai... Eu unul nu am o ureche foarte ascuțită și era un cuvînt pentru care trebuie să-ți sucești limba, dar Gip — el seamănă cu mamă-sa — l-a prins imediat.

— Bravo! spuse negustorul punînd soldații, fără multe formalități, la loc în cutie și dîndu-i-o lui Gip. Acuma! porunci el, și într-o clipă Gip îi însufleți din nou.

— Luați cutia aceasta? întrebă negustorul.

— O să o luăm cutia — i-am răspuns — numai dacă nu veți cere cît nu merită. În cazul acesta ar trebui să fiu magnatul unui trust...

— Vaj de mine! Nu! Și negustorul luă înapoi omuleții, închise capacul, flutură cutia prin aer și iat-o gata împachetată în hîrtie cafenie, legată, și cu numele complet și adresa lui Gip scrise pe hîrtie!

Negustorul rîse de uimirea mea.

— La noi e adevărată magie! spuse el. Cu imitații nu ne ocupăm.

— Este puțin prea adevărată pentru gustul meu, i-am răspuns.

După aceea începu să-i arate lui Gip diferite scamatorii, scamatorii neobișnuite și încă și mai neobișnuit executate. I le explica, i le întorcea pe toate fețele, și iată-l pe băiețașul meu drag clătînînd în modul cel mai înțelept cu putință din căpșorul său preocupat.

Nu eram prea atent. „Hei presto!” spunea negustorul magician și apoi se auzea limpede, subțirel glăsciorul băiatului „Hei presto!” Pe mine mă tulburau însă alte lucruri. Mă convinseam din ce în ce mai mult cât de stranie era prăvălia aceea; totul plutea ca să spun așa, într-o atmosferă bizară: pereții, tavanul, podeaua, scaunele puse la întâmplare. Aveam sentimentul ciudat că de cum îmi luam ochii de la ele, se și înclinau și începeau să se miște înapoi și încolo, jucând un fel de leapșă pe tăcute în spatele meu. Cornișa semăna cu un șarpe, iar măștile fixate de ea păreau mult prea expresive pentru a fi de ipsos.

Apoi brusc atenția îmi fu atrasă de unul dintre vânzători cu înfățișare ciudată. Era la oarecare distanță și evident nu-și dădea seama de prezența mea — nu-l vedeam în întregime, căci ne separa o arcadă și picioarele îi erau ascunse de o grămadă de jucării. Se rezema de un stîlp, lenevind și schimonosindu-se în modul cel mai oribil cu putință! Deosebit de oribil era ceea ce făcea cu nasul. Părea că nu avea treabă și dorea să se amuze singur în acest fel. La început era un nas scurt, ca o pătlăgică, apoi țîșni în afară ca un telescop și în cele din urmă se lungi devenind din ce în ce mai subțire, pînă cînd ajunse ca un bici roșu, lung și flexibil. Era ca într-un coșmar! Îl rotea în jur și îl arunca înainte, cum își aruncă un pescar undița.

Primul meu gînd a fost că Gip nu trebuie să-l vadă. M-am întors, dar Gip era în întregime ocupat cu negustorul și nu bănuia nimic rău. Suso-teau împreună și se uitau la mine. Gip sedea pe

un scaunăș iar negustorul ținea în mînă un fel de tobă mare.

— Să ne jucăm de-a v-ați ascunselea, tăticule! strigă Gip. Caută-mă!

Și înainte să pot face ceva ca să-l împiedic, negustorul îl acoperise cu toba cea mare.

Imediat mi-am dat seama de ceea ce va urma.

— Ridică toba! i-am strigat. Imediat! O să sperii copilul. Ridic-o!

Negustorul cu urechile inegale se execută fără nici un cuvînt și întinse cilindrul acela mare spre mine, să-mi arate că era gol. Și scaunășul era gol! Băiatul meu dispăruse complet!..

Cunoașteți, poate, acel simțămînt sinistru, ai impresia că o mînă nevăzută îți strînge inima. Știi, îți suprimă parcă eul tău și te lasă încordat și conștient, nici apatic, nici pripit, nici supărat, nici speriat. Așa s-a întîmplat cu mine.

M-am dus la negustor, care zimbea tot timpul, și i-am aruncat cît colo scaunul.

— Încetează cu prostiile astea! i-am spus. Unde este băiatul?

— Uitați-vă — a spus el, continuînd să-mi arate interiorul tobei — nu este nici o înșelăciune...

Am întins mîna să-l înșfac, dar s-a ferit cu o mișcare îndemînatecă. M-am repezit din nou să-l prind, dar s-a întors și a deschis o ușă ca să scape.

— Oprește-te!, i-am strigat, dar el ridea, depărtîndu-se. Am alergat după el, într-o întunecime completă.

M-am lovit de ceva!

— Ia te uită! Nu v-am văzut venind, domnule!

Eram în Regent Street și mă ciocnisem cu un muncitor serios, iar la vreun metru în fața mea, arătînd puțin surprins, era Gip. Au urmat un fel

de scuze, apoi Gip s-a întors și a venit la mine cu zîmbetul său luminos de copil, ca și cum mă pierduse pentru un moment.

Și ducea în brațe patru pachete !

Mă apucă imediat strîns de deget.

Pentru o clipă am fost întrucîtva încurcat. M-am uitat cu atenție în jur, să dau cu ochii de ușa prăvăliei magice, dar ce să vezi, nu mai era acolo ! Nu era nici ușă, nici prăvălie, nimic, numai stîlpul comun dintre prăvălia în care se vînd tablouri și vitrina cu pui !...

Am făcut singurul lucru posibil în starea de tulburare în care mă aflu : m-am îndreptat imediat spre marginea trotuarului și am făcut semn cu umbrela ca să opresc o trăsură.

— Ce trăsură frumoasă ! strigă Gip în culmea bucuriei.

L-am ajutat să se urce, mi-am reamintit după un efort serios adresa și m-am urcat și eu. Am simțit ceva neobișnuit în buzunarul hainei, am pipăit și am descoperit o bilă de sticlă. Cu un gest iritat, am azvîrlit-o în stradă.

Gip nu a spus nimic.

Cîtva timp nici unul dintre noi n-a spus nimic.

— Tăticule, — murmură Gip, în cele din urmă — asta a fost cu adevărat prăvălie !

Așa am ajuns să cunosc părerea lui despre întreaga întîmplare. Arăta cu totul nevătămat — în această privință n-aveam de ce fi îngrijorat ; nu era nici speriat, nici tulburat, numai teribil de satisfăcut de felul cum se amuzase în după-amiaza aceea și ținea strîns în brațe cele patru pachete.

La naiba ! Ce putea fi în ele ?

— Him ? făcui eu. Ur băiețuș nu se poate duce în fiecare zi într-o astfel de prăvălie.

A primit cuvintele mele cu stoicismul său obișnuit și pentru o clipă am regretat că eram tatăl și nu mama sa, și că nu puteam să-l sărut așa deodată *coram publico*¹, acolo, în trăsură. La urma urmelor, mi-am zis, lucrurile nu stăteau atît de prost.

Dar de-abia cînd a desfăcut pachetele au început într-adevăr să mi se risipească temerile. Trei dintre ele conțineau cutii cu soldați, niște soldați de plumb, cu totul obișnuiți, dar de o calitate atît de bună, încît Gip uită cu totul că inițial în aceste pachete fuseseră soldați magici, din accia veritabili. Al patrulea conținea o pisicuță, o mică pisicuță albă, vie, perfect sănătoasă și cu o poftă de mîncare și o fire admirabile.

Am asistat la despachetarea lor și m-am simțit mai liniștit. Am rămas în camera copilului nu știu cît timp...

Asta s-a întîmplat acum șase luni. Și acum încep să cred că totul este în ordine. Pisicuța nu are alt farmec decît cel inerent tuturor pisicuțelor, iar soldații par să formeze o companie atît de disciplinată, încît ar putea satisface orice colonel. Dar Gip... ?

Părintele inteligent va înțelege că trebuie să procedeze prudent cu Gip.

Dar într-o zi am mers destul de departe. I-am spus :

— Ți-ar plăcea dacă soldații tăi s-ar însufleți și ar mărșălui singuri ?

— Dar așa și fac, spuse Gip. Trebuie doar să spun un cuvînt pe care-l cunosc, înainte de a deschide capacul.

¹ In public. (Lat.) (n.r.).

— Deci mărsăluiesc singuri?
— Oh, desigur, tăticele. Altfel de ce mi-ar plăcea atîta?

N-am lăsat să se vadă vreo surpriză nelalocul ei, și de-atunci am căutat diferite prilejuri ca să trec pe la el prin cameră, pe neașteptate, cînd e înconjurat de soldați, dar pînă acum nu i-am descoperit niciodată comportîndu-se într-un mod cît de cît magic... Așa că este greu de știut dacă Gip are dreptate sau nu.

Mai există apoi și o chestiune de ordin financiar. Am obiceiul, de care mi-e imposibil să scap, de a achita notele de plată. Am fost de cîteva ori pe Regent Street în sus și în jos, căutînd magazinul acela, dar fără succes. Sint totuși înclinat să cred că, cel puțin din acest punct de vedere, onoarea mi-e salvată, și că, de vreme ce și numele și adresa lui Gip sînt cunoscute persoanelor a celor, oricine ar fi ele, pot foarte bine să aștept să-mi trimită nota cînd vor găsi cu cale

NOUL ACCELERATOR

Dacă a găsit vreodată cineva aur în timp ce căuta un ac cu gămălie, acesta este fără îndoială bunul meu prieten, profesorul Gibberne. Unii oameni de știință au ajuns în cercetările lor la rezultate care, după cîte am auzit, depășeau uneori propriile lor așteptări. Descoperirea lui însă e fără egal. Într-adevăr, de data aceasta cel puțin, a descoperit ceva care, fără nici un fel de exagerare, revoluționează viața omenească. Și asta în timp ce căuta un stimulent general sub a cărui acțiune cei cu nervii slăbiți să poată face față eforturilor impuse de vremurile de încordare pe care le trăim. Am încercat acest produs de cîteva ori pînă acum și cred că n-ar fi lipsit de interes să descriu efectul pe care l-a avut asupra mea. Se va vedea limpede că acest preparat oferă amatorilor de senzații noi posibilitatea unei experiențe uimitoare.

După cum multă lume știe, profesorul Gibberne este vecinul meu în Folkestone. Dacă nu mă înșel, portretul său la diferite vîrste a apărut recent în Strand Magazine, cred că chiar în 1899, dar nu pot verifica pentru că am împrumutat cuiva acel număr al revistei și nu mi l-a înapoiat pînă acum. Cititorul poate își amintește fruntea

înalță și sprîncenele negre, neobișnuit de lungi, care îi dau feții sale o înfățișare mefistofelică. Casa unde locuiește e una dintre acele clădiri agreabile, izolate, eterogene ca stil, care fac atît de interesantă partea dinspre apus a străzii Upper Sandgate. E cea cu acoperiș flamand și portic maur. Camera unde lucrează, cînd este acasă și unde am fumat și discutat atît de des împreună, are la fereastră o arcadă cu coloane. Profesorul Gibberne este un om foarte glumeț, dar nu-i place numai să glumească, adesea îmi vorbește și de munca lui; face parte din categoria oamenilor care-și găsesc în discuție sprijin și imbold în muncă, așa că am putut urmări nașterea Noului Accelerator, cum se numește preparatul lui, chiar într-o fază foarte timpurie. Firește, cea mai mare parte a experiențelor, doctorul Gibberne nu le face la Folkestone, ci în Gower Street, în excelențelaborator amenajat de curînd alături de spital și utilizat pentru prima dată de el.

După cum știe toată lumea, sau cel puțin orice om instruit, Gibberne a ajuns pe bună dreptate celebru, printre fiziologi, datorită lucrărilor sale cu privire la acțiunea drogurilor asupra sistemului nervos. Se spune că este neîntrecut în domeniul somniferelor, calmantelor și sedativelor. Totodată este și un chimist renumit și cred că în jungla misterioasă și complicată a enigmelor care se concentrează în jurul celulei ganglionare și a fibrei axionului, există locșoare defrișate de el, luminișuri, care vor rămîne însă inaccesibile oricărui alt muritor, pînă cînd nu va socoti el de cuviință să-și publice rezultatele. În ultimii ani a fost deosebit de activ în domeniul stimulenților nervoși și a înregistrat succese foarte importante

chiar înainte de descoperirea Noului Accelerator. Știința medicală trebuie să-i fie recunoscătoare pentru cel puțin trei tonice diferite și absolut nevătămătoare, de valoare neîntrecută pentru pacienți. În cazuri de extenuare totală, preparatul cunoscut ca Siropul B. Gibberne a salvat, cred, mai multe vieți omenști decît oricare barcă de salvare de pe coastă.

— Dar nici unul dintre acestea nu mă satisface nici pe departe, mi-a spus el acum aproape un an. Ori măresc energia centrală fără ca să afecteze nervii, ori pur și simplu măresc energia disponibilă prin reducerea conductibilității nervoase; aceste preparate au un efect local și neuniform. Unul stimulează inima și viscerele, și lasă amortit creierul; altul acționează asupra creierului, ca șampania, și nu are nici un efect favorabil asupra plexului solar. Eu caut și, dacă este omeneste posibil, voi obține un preparat care să stimuleze întreg organismul, care să-i dinamizeze pe oameni pentru un anumit timp, din cap pînă în picioare și să-i facă să acționeze de două ori — sau chiar de trei ori — mai repede decît o fac în mod normal. Ei? Așa ceva caut!

— Ar fi extenuant, am observat eu.

— Fără nici o îndoială. Dar și de mîncat ai mîncă de două sau de trei ori mai mult. Gîndește-te însă ce ar însemna acest lucru. Să ai o mică fiolă ca asta — întinse o sticlă verde — iar conținutul ei prețios să-ți dea puțința de a gîndi într-un anumit timp de două ori mai iute, de a te mișca de două ori mai repede, de a lucra de două ori mai mult.

— Dar e posibil așa ceva?

— Cred că da. Dacă nu, înseamnă că un an întreg n-am făcut decît să-mi pierd vremea. Totuși diferitele preparate cu hipofosfați, de exemplu, par să ofere destule indicii că e realizabil... Chiar dacă ar acționa numai o dată și jumătate și ar fi suficient.

— Desigur, recunoscui eu.

— Dacă, de exemplu, un om de stat ar fi la strîmtoare și timpul ar lucra repede împotriva lui, dacă ar avea ceva urgent de făcut...

— I-ar putea da o doză secretarului particular, i-am completat eu gîndul.

— Și ar cîștiga de două ori mai mult timp. Dar, gîndește-te : dacă dumneata, de exemplu, ai dori să sfîrșești o carte.

— De obicei — i-am spus — doresc să nu le fi început.

— Sau un doctor extraordinar de hărțuit, care trebuie să șadă și să reflecteze asupra unui diagnostic. Sau un avocat, ori cineva care tocește pentru un examen...

— Pentru astfel de oameni, o picătură din preparatul dumitale și ar valora o guinee — am spus eu — chiar mai mult.

— Sau într-un duel — adăugă Gibberne — unde totul depinde de iuțea cu care apeși pe trăgaci.

— Sau la scrimă, am aprobat eu.

— Vezi — spuse Gibberne — dacă cercetările mele vor da rezultate, dacă preparatul va avea un efect general, atunci într-adevăr nu va fi de loc vătămător. Poate că te va îmbătrîni, într-o oarecare măsură, vei fi trăit însă de două ori în timp ce alți oameni au trăit o dată...

— Socotesc totuși că într-un duel... ar fi oare cinstit ? am întrebat eu, după ce m-am mai gîndit.

— Asta e o problemă care-i privește pe martori, spuse Gibberne.

Din nou m-au cuprins îndoielile.

— Și crezi într-adevăr că așa ceva *este* posibil ?

— Tot atît de posibil — spuse Gibberne, și privi la ceva care dudui pe lîngă fereastră — ca un autobuz. De fapt...

Făcu o pauză, îmi zimbi cu înțeles și bătut ușor pe marginea biroului cu fiola aceea verde.

— Cred că știu compoziția... Am și obținut ceva.

Zîmbetul nervos care i se vedea pe față trăda seriozitatea destăinuirii. De obicei vorbea despre experiențele lui numai cînd era foarte aproape de sfîrșit.

— Și poate... poate... n-aș fi surprins ca preparatul meu să accelereze lucrurile chiar mai mult decît de două ori.

— Va avea o mare importanță, îndrăznii eu.

— Va avea, cred, o mare importanță.

Cu toate acestea, nu cred că își dădea seama pe deplin de importanța descoperirii sale.

Îmi amintesc că am avut ulterior mai multe discuții despre produsul acela. Îl numea „Noul Accelerator” și vorbea despre el cu din ce în ce mai multă încredere. Uneori pomenea cu nervozitate despre efectele fiziologice neașteptate pe care le-ar putea da „Noul Accelerator” și atunci se indispunea puțin ; alteori era cuprins de o sete de cîștig pe care nu o ascundea și dezbătea îndelung și cu nerăbdare modul în care s-ar putea transforma preparatul în beneficiu comercial.

— E un lucru bun, — spunea Gibberne — un lucru formidabil. Știu că dau lumii ceva prețios

și cred că este cu totul natural să mă aștept ca lumea să plătească. Prestigiul științei îți dă satisfacții foarte mari, dar cred că trebuie să-mi asigur într-un fel monopolul produsului, să spunem, pe timp de zece ani. Nu văd de ce numai diverșii prăvăliași ar avea dreptul să se bucure de toate plăcerile vieții.

Firește, interesul meu pentru medicamentul în pregătire nu scăzuse între timp. Totdeauna am avut înclinație spre filozofie. Mă interesau paradoxurile despre spațiu și timp și mi se părea că Gibberne lucra într-adevăr la ceva care nu era decât accelerarea absolută a vieții. Să presupunem că cineva ar lua în repetate rînduri un astfel de preparat: desigur că viața sa va bate recordurile în ceea ce privește activitatea; dar va fi un adult, la unsprezece ani, între două vîrste; la douăzeci și cinci, iar la treizeci de ani nu va fi înaintat destul de departe pe drumul spre senilitate? Mi se părea că Gibberne urma să facă, pentru oricine ar fi luat drogul său, ceea ce natura a făcut pentru locuitorii Orientului, care sînt bărbați pe la cincisprezece, șaisprezece ani și bătrîni pe la cincizeci de ani, și în general mai ageri decât noi, în gîndire și acțiune. Pe mine drogurile m-au uimit totdeauna; poți innebuni un om, îl poți calma, îl poți face necrezut de puternic și vioi sau un buștean inert, ațîți o pasiune și potolești alta, totul cu ajutorul drogurilor. Și iată că acest arsenal ciudat de fiole aflat la dispoziția doctorilor urma să fie îmbogățit cu o nouă minune! Dar Gibberne era mult prea absorbit de problemele tehnice, pentru a se interesa în mod deosebit de acest aspect al chestiunii.

În 7 sau 8 august mi-a spus că tocmai în timp ce vorbeam avea loc distilarea care urma să hotărască, pentru un timp, eșecul sau succesul, iar în 10 mi-a comunicat că se făcuse, că Noul Accelerator era o realitate palpabilă. L-am întîlnit în timp ce urcam pe Sandgate Hill spre Folkestone — mi se pare că mă duceam să mă tînd, cînd l-am văzut apropiindu-se — cred că venea la mine să mă informeze despre succesul obținut. Îmi amintesc că avea ochii neobișnuit de strălucitori și era aprins la față. Totodată am remarcat pasul său foarte vioi.

— S-a făcut! exclamă el și mă apucă de mîină, vorbind foarte repede. Chiar mai mult decât atît. Vino la mine acasă să vezi.

— Adevărat?

— Adevărat! strigă el. De necrezut! Vino să vezi.

— Și e eficace... de două ori?

— Mult mai mult. Mă înspăimîntă. Vino să-l vezi. Gustă-l! Încearcă-l! Este cel mai uimitor preparat de pe pămînt.

Mă apucă de braț și începu să meargă atît de repede, încît trebuia aproape să alerg ca să nu rămîn în urmă. Mă duse pînă sus pe colină, continuînd să vorbească plin de însuflețire. Toți pasagerii unui tramcar deschis, înșesat cu lume, se întoarseră și se uitară la noi, ca la comandă, cum se întîmplă de obicei cu oamenii dintr-un tramcar. Era una dintre acele zile călduroase și senine cum sînt multe în Folkestone, cînd fiecare culoare are o strălucire de necrezut și fiecare contur e neobișnuit de clar. Firește, adia puțin vîntul, dar nu suficient pentru ca să-mi fie răcoare, și să nu transpir. L-am rugat să mă ierte.

— Merg prea repede ? se miră Gibberne și își reduse viteza la un mers rapid.

— Ai luat din produsul acela ? întrebai gîfîind.

— Nu, răspunse el. Cel mult o picătură de apă dintr-un recipient în care am spălat ultimele urme ale preparatului. Am luat puțin noaptea trecută, știi. Dar asta este acum o chestie veche.

— Și eficacitatea sa e de două ori mai mare ? întrebai. Cînd ne-am apropiat de intrarea casei sale, eram learcă de transpirație.

— De o mie de ori, de multe mii de ori ! strigă Gibberne deschizînd cu un gest dramatic plin de vigoare poarta de stejar sculptat în stil englezesc primitiv.

— Phii ! făcui, și-l urmaî spre ușă.

— Nici nu pot măcar stabili de cîte ori accelerează, spuse el, cu cheia casei în mînă.

— Și...

— Clarifică din tot felul de puncte de vedere fiziologia nervoasă, dă teoriei senzațiilor vizuale o formă cu totul nouă !... Cerul știe de cîte mii de ori. Vom examina toate acestea ulterior... Dar acum trebuie să încercăm preparatul.

— Să încercăm preparatul ? întrebai în timp ce străbăteam coridorul.

— Bineînțeles, spuse Gibberne care ajunsese în biroul său și se întoarse către mine. Este acolo, în fiola aceea mică verde ! Numai dacă nu cumva ți-e frică ?

Sînt un om prudent de felul meu și îmi plac aventurile mai mult în vorbe. Fără îndoială că îmi era frică. Dar pe de altă parte, mai există și mîndrie.

— Bine, am murmurat eu. Spui că l-ai încercat ?

— L-am încercat, mă asigură el. Și nu pare să-mi fi dăunat, nu e așa ? Nici măcar n-am devenit palid, și mă simt...

M-am așezat jos.

— Dă-mi băutura, i-am spus. În cel mai rău caz, mă va scuti de un tuns, și cred că asta este una din cele mai nesuferite datorii ale unui om civilizat. Cum se ia preparatul ?

— Cu apă, spuse Gibberne, punînd jos cu zgomot o carafă.

Stătea în picioare în fața biroului și mă privea cu atenție ; în tonul său apărură o notă profesională.

— Nu e un preparat obișnuit, știi ? mă avertiză el.

Făcui un gest cu mîna.

— Trebuie să te previn, în primul rînd, că îndată ce l-ai înghițit, e necesar să închizi ochii și abia după vreun minut să-i deschizi cu foarte mare grijă. Vei continua să vezi. Simțul vederii depinde de lungimea vibrației, nu de mulțimea senzațiilor ; dar, dacă ochii sînt deschiși, retina suferă în momentul acela un fel de șoc, un fel de dezordine neplăcută care te amețește. Ține-i închisi.

— Închiși, am repetat. Bine.

— Și, în al doilea rînd, trebuie să stai liniștit. Nu începe să te agiți încoace și încolo. Te poți alege cu vreo lovitură neplăcută. Amintește-ți că vei acționa de cîteva mii de ori mai repede decît ai făcut-o vreodată pînă acum ; toate vor funcționa mai repede : inima, plămîinii, mușchii, creierul — și te vei lovi zdravăn. N-ai să te poți feri — înțelegi ? — fiindcă nu-ți vei da seama. Te vei simți exact cum te simți acum. Numai că totul în

lume ți se va părea că se desfășoară de câteva mii de ori mai încet decît înainte. Toemai asta e ciudățenia naibii!

— Doamne! făcui eu. Vrei să spui că...

— Vei vedea, spuse el și luă o mică măsură. Privi la lucrurile de pe birou și continuă: Pahare, apă, toate sînt aici. Fiind la prima încercare, am să-ți administrez o doză mică.

Prețiosul conținut din fiolă gîlgîi.

— Nu uita ce ți-am spus, zise el, răsturnînd conținutul măsurii într-un pahar, ca un chelner italian care măsoară whisky. Rămii așezat, cu ochii strîns închiși și în nemișcare absolută timp de două minute, îmi dădu ultimele instrucțiuni. Apoi mă vei auzi vorbind.

Adăugă cam un deget de apă la doză în fiecare pahar.

— Încă ceva — spuse el — să nu pui paharul jos. Păstrează-l în mînă și odihnește-ți mîna pe genunchi. Da, așa. Și acum...

Își ridică paharul.

— Pentru Noul Accelerator! spusei eu.

— Pentru Noul Accelerator! răspunse el. Am ciocnit, am băut, și am închis imediat ochii.

Cunoașteți inconștiența totală în care te scufunzi cînd ți se dă kellen. În starea aceasta am fost o bucată de vreme. Apoi l-am auzit pe Gibberne spunîndu-mi să mă trezesc. M-am mișcat și am deschis ochii. Stătea în picioare, ca mai înainte, cu paharul încă în mînă. Paharul era gol, altă schimbare n-am remarcat.

— Ei cum e? am spus eu.

— Nimic neobișnuit?

— Nimic. Poate o vagă senzație de veselie. Nimic mai mult.

— Sunete?

— E liniște, i-am răspuns. Dumnezeu! da! E liniște. În afară de un fel de bătaie ușoară, un răpăit, ca ploaia cînd cade pe acoperiș. Ce să fie asta?

— Sunete descompuse în elementele lor, îmi explică el. Dar nu sînt sigur. Privi la fereastră. Ai văzut vreodată pînă acum la vreo fereastră o perdeă înțepenită așa?

I-am urmat privirea. Într-adevăr, capătul perdelei era cu colțul ridicat, ca și cînd ar fi înghețat în timp ce flutura în adierea vîntului.

— Nu, n-am mai văzut. Ce ciudat!

— Și iată — spuse el desceștîndu-și mîna de pe pahar.

Firește, am tresărit, așteptîndu-mă ca paharul să cadă și să se spargă. Dar, departe de a se sfărma, părea că nici nu se mișcă; plutea în aer — nemișcat.

— La această latitudine, spuse Gibberne, un obiect cade la început cu aproximativ 16 picioare pe secundă. Așadar, paharul acesta cade acum cu 16 picioare pe secundă. Numai că, știi, pînă acum, nu a căzut încă nici cu o sutime de secundă măcar. Ți-o spun, ca să-ți dai seama întrucîtva de viteza imprimată de Acceleratorul meu.

Flutură mîna de jur împrejurul, deasupra și dedesubtul paharului care cobora încet. În cele din urmă îl luă de fund, îl trase în jos și îl puse cu grijă pe masă.

— Ei? mă întrebă el și rîse.

— Nu e rău, îi spusei și începui să mă ridic cu mare prudență de pe scaun. Mă simțeam foarte bine dispus, foarte ușor, nestîngherit, și aveam încredere deplină în mintea mea. Totul în mine

acționa rapid. De exemplu, inima îmi bătea de o mie de ori pe secundă, dar aceasta nu mă jena de loc. Am privit pe fereastră. Un biciclist nemișcat, cu capul aplecat și cu un nor de praf încremenit în urma roții din spate, alerga cu toată viteza pentru a întrece un tramcar în galop care nu se mișca. În fața acestui spectacol de necrezut am rămas cu gura căscată de uimire.

— Gibberne — am strigat — cât de mult va dura efectul acestei băuturi afurisite ?

— Dumnezeu știe ! răspunse el. Ultima dată când l-am luat m-am culcat și s-a consumat în timpul somnului. Îți spun că am fost speriat. Trebuie să fi durat câteva minute. Dar păreau ore. După puțin timp, cred însă că efectul slăbește destul de brusc.

Observai cu mândrie că nu mă speriasem — probabil fiindcă eram doi în aceeași situație.

— De ce nu ne-am plimba puțin pe afară ? întrebai.

— Ai dreptate.

— Or să ne vadă.

— Ce tot spui ! Nicidecum ! Ne vom mișca de o mie de ori mai repede decât cea mai rapidă scamatorie care a fost făcută vreodată. Haide ! Pe unde plecăm ? Pe fereastră, sau pe ușă ?

Am ieșit pe fereastră.

Cu siguranță că dintre toate experiențele cuate prin care am trecut sau pe care mi le-am imaginat, sau despre care am citit că alții le-au făcut sau imaginat, plimbarea aceea scurtă împreună cu Gibberne prin Folkestone, sub influența Noului Accelerator, a fost cea mai stranie și mai bizară dintre toate. Am ieșit pe poarta casei în șosea și de acolo am examinat minuțios circulația care

parcă înmărmurise. Partea de sus a roților și câteva dintre picioarele cailor tramcarului, sfîrcul biciului și falca vizitiului — care tocmai începuse să caște — erau în mod perceptibil în mișcare, dar tot restul vehiculului acela aglomerat părea liniștit. Și cu desăvîrșire tăcut. Doar din gîtlejul unui om răsună un răpăit slab. Și printre componentele acestui bloc înghețat erau : un vizitiu, un taxator și unsprezece oameni ! La început, cînd trecurăm pe lîngă el, ni se păru extraordinar, dar sfîrși prin a fi neplăcut. Văzurăm oameni ca noi, și totuși nu în întregime ca noi, înlemniți în atitudini neglijente, surprinși în mijlocul gesturilor. O fată și un bărbat își zîmbeau unul altuia, un zîmbet senzual care amenința să dureze în veci ; o femeie cu o pelerină filfuitoare își odihnea brațul pe balustradă și rămăsese parcă pentru vecie cu privirea ațintită spre casa lui Gibberne ; un bărbat care parcă era de ceară își mîngîia mustața, altul își întindea mîna cu degetele țepene spre pălăria amenințată să fie luată de vînt. Ne-am uitat lung, am rîs, ne-am strîmbat la ei, apoi au început să ne dezguste. Ne-am abătut și am cotit prin fața ciclistului spre livezi.

— Dumnezeule ! strigă deodată Gibberne. Privește !

Urmărindu-i degetul, văzui o albină plutind prin aer, cu aripile bătînd rar și înaintînd cu viteza unui melc, a unui melc nemaipomenit de leneș.

Și astfel am ajuns în parc. Aici lucrurile păreau mai extravagante decât toate cele de pînă atunci. Pe estradă cînta orchestra, deși, pentru noi, sunetele pe care le scotea se reduceau la un huruit răgușit, grav, un fel de ultim suspin prelung, care

se transforma uneori într-un sunet ca dangătul rar și înăbușit al unui clopot monstruos. Prin parc se vedeau oamenii înțepeniți, alții ca niște manechine ciudate, tăcute, afectate, aplecați, gata să cadă, înlemniți în mijlocul unui pas în timp ce se plimbau. Am trecut pe lângă un cățel puddel care plutea în aer executînd o săritură și i-am urmărit mișcarea înceată a picioarelor în timp ce cobora spre pămînt.

— Dumnezeu, uită-te aici ! strigă Gibberne, și m-am oprit un moment în fața unui fel de dandy, îmbrăcat într-un costum din flanelă albă cu dungi, pantofi albi și cu o panama pe cap, care tocmai se întorsese să facă cu ochiul către două doamne îmbrăcate în culori vii, pe lângă care trecuse. Un semn cu ochiul nu este ceva atrăgător, dacă-l studiezi pe îndelete, cu toată atenția, așa cum făceam noi. Își pierde orice vioiciune. Apoi ochiul în chestiune nu se închide complet, iar sub pleoapa care coboară apare marginea de jos a irisului și o linie albă.

— De aici înainte — spusei — dacă cumva cerul nu-mi va lua memoria, nu voi mai face niciodată cu ochiul.

— Nici nu vei zîmbi, adăugă Gibberne, cu ochii la dinții doamnei, care-i răspundea fantelui.

— Nu știu de ce, dar e o căldură infernală. Să mergem mai încet, am propus eu.

— Ei, hai vino ! spuse Gibberne.

Ne-am strecurat printre fotoliile cu roți de pe alee. Mulți dintre cei din fotolii păreau aproape normali în ținuta lor pasivă, dar fețele schimonosite, stacojii ale celor din orchestră nu erau de loc o priveliște odihnitoare. Un domn cu fața purpurie înțepenise în mijlocul unei lupte violente cu vîntul,

în timp ce își împătura ziarul ; erau multe semne că bătea un vînt serios, dar noi nu îl simțeam. Am ieșit din mulțime, ne-am îndepărtat puțin, ne-am întors și am privit-o. Îți făcea impresia unei reproduceri fidele în ceară. Era nemaipomenit de interesant. Poate să pară absurd, dar privindu-i pe oamenii aceia, mă cuprinsese un sentiment de superioritate triumfătoare. Gîndiți-vă cît era de minunat ! Tot ceea ce spuseseam, gîndisem și făcusem de cînd preparatul începuse să acționeze, în vinele mele, se petrecuse pentru acești oameni, pentru întreaga omenire, într-o clipită.

— Noul Accelerator..., începu eu, dar Gibberne mă întrerupse.

— Uite pe afurisita aceea de bătrînă ! spuse el.

— Care bătrînă ?

— Locuiește alături de mine, spuse Gibberne. Are un cățeluș care chelălăie tot timpul. Tentația este prea mare !

Uneori Gibberne era copilăros și impulsiv. Înainte de a-l putea opri, se repezi, înșfăcă nefericitul animal, și alergă impetuos cu el îndreptîndu-se spre stîncile din apropiere ! Era ceva cu totul extraordinar. Cățelușul, știți, nu lătra, nu se zvîrcolea și nu dădea nici cel mai mic semn de viață. Zăcea țeapăn, într-o poziție de repaos somnolent. Era ca și cînd Gibberne, care îl ținea de gît, ar fi alergat cu un ciine de lemn.

— Gibberne — am strigat — lasă-l jos ! Dacă continui să alergi așa, îți vei aprinde hainele. Pantalonii tăi de pînză au și început să se pîrlească !

Se lovi cu palma peste coapsă și se opri șovăind.

— Gibberne — i-am strigat, ajungîndu-l din urmă — lasă-l jos ! Ne-am încălzit prea mult !

Asta din cauza vitezei cu care alergăm ! Două sau trei mile pe secundă. Frecarea aerului !

— Ce ? făcu el, aruncînd o privire cîinelui.

— Frecarea aerului, i-am strigat. Frecarea aerului. Alergăm prea repede. Ca meteoriții, Gibberne ! Gibberne. Simt peste tot niște înțepături și un fel de transpirație. Uite că oamenii au început să se miște puțin. Cred că efectul încetează. Pune jos ciinele.

— Ce ? făcu el.

— Încetează, am repetat. Sîntem prea înfierbîntați, și efectul încetează. Sînt ud leagărcă.

Se uită la mine, apoi la orchestră. Răpăitul ei răgușit era cu siguranță mai rapid. Apoi, cu o rotire grozavă a brațului, aruncă cu putere ciinele, care zbură rostogolindu-se prin aer, neînsuflețit încă, și ajunse în cele din urmă deasupra umbrelor de soare îngrămădite la un loc, ale unui grup de oameni care stăteau la taifas. Gibberne mă strînse de cot.

— La naiba ! strigă el. Cred că ai dreptate ! Un fel de înțepături fierbinți și... da. Omul acela își mișcă batista ! E clar. Trebuie să coborîm de aici repede.

Dar n-am putut să coborîm destul de repede. Din fericire, poate ! Pentru că am fi alergat și dacă am fi alergat, cred că am fi izbucnit în flăcări. Mai mult ca sigur că am fi izbucnit în flăcări ! Știți, nici unul dintre noi nu se gîndise la asta... Dar, chiar înainte de a fi început să alergăm, acțiunea drogului încetase. Într-o fracțiune de secundă, efectul „Noului Accelerator” trecuse. Parcă din fața ochilor noștri fusese trasă o perdea. Am auzit vocea lui Gibberne foarte alarmată.

— Stai jos, strigă el și se trînti la pămînt.

M-am așezat pe iarbă, la marginea parcului, pîrlind locul sub mine. Și acum se mai vede o pată de iarbă arsă în locul unde am stat. În acel moment toate lucrurile nemîșcate părură că se trezesc, sunetele neclare ale orchestrei izbucniră într-o explozie melodioasă, cei ce se plimbau își puseră picioarele pe pămînt și pășiră în diferite direcții, jurnalele și steagurile începură să filfiie, zîmbetele se transformară în cuvinte, cel care făcea cu ochiul termină de clipit și își văzu de drum, mulțumit de sine, iar toată lumea de pe scaune se mișcă și vorbea.

Toată lumea se însuflețise din nou, se mișcă tot atît de repede ca și noi, sau mai degrabă noi încetaseam să ne mișcăm mai repede decît restul lumii. Era ca și cum am fi fost într-un tren rapid care își încetinește viteza cînd intră în stație. O secundă sau două, mi se păru că toate lucrurile se rotesc în jurul meu. Am avut o senzație de greață, foarte trecătoare, și asta a fost totul. Iar cățelușul, care părăsise o clipă că plutește în aer, după ce forța brațului lui Gibberne se consumă, căzu cu viteză crescîndă, străpungînd umbrela de soare a unei doamne !

Aceasta ne-a salvat. În afară de un bătrîn corpolent, dintr-un fotoliu cu roți, care, fără îndoială a tresărit cînd ne-a văzut și ne-a privit apoi de cîteva ori cu ochi bănuitori, și, dacă nu mă înșel, i-a spus ceva despre noi și îngrijitoarei sale, nu cred să fi remarcat nimeni apariția noastră bruscă. Fiindcă, trebuie să fi apărut brusc. Aproape imediat hainele au încetat să ne fumege, deși iarba de sub mine era atît de fierbinte, încît mă jena. Atenția fiecăruia — inclusiv aceea a orchestrei Asociației pentru Distracții, care, cu această oca-

zie, pentru întâia oară în istoria ei a cîntat fals — era reținută de un fapt uimitor și de un schelălăit și mai uimitor. Un cățeluș de rasă respectabil, supraalimentat, care dormea liniștit la răsărit de estrada orchestrei, a căzut brusc prin umbrela unei doamne, la apus de aceeași estradă — puțin pîrlit din cauza vitezei extreme cu care se mișcase prin aer. Și asta în zilele noastre, cînd atîția sînt prositiți de spiritism, de superstiții... ! Toți s-au ridicat deodată în picioare, s-au călcat unii pe alții, au răsturnat scaunele, iar un polițai alerga din răspuțeri. Nu știu cum s-au sfîrșit toate acestea. Eram prea preocupat să nu fim implicați în această chestiune și să pierim cît mai repede din fața ochilor bătrînului domn din fotoliul cu roate. Nu ne puteam permite să facem cercetări amănunțite. Îndată ce ne-am răcorit și ne-am revenit suficient din amețeală, greață și zăpăceală, ne-am ridicat în picioare și, ocolind mulțimea, ne-am îndreptat pașii înapoi, de-a lungul șoselei, spre casa lui Gibberne. Cu toată larma aceea, l-am auzit foarte clar pe domnul care ședea lingă doamna cu umbreluța de soare ruptă, amenințînd și întrebunțînd un limbaj cu totul nejustificat față de unul dintre acei îngrijitori de scaune care au scris pe șapcă „Inspector“; „dacă nu dumneata, atunci cine a aruncat cîinele?!“ spunea el.

Capacitatea de a percepe mișcările și zgomotele ne-a revenit prea brusc, pentru a putea face observații amănunțite, cum intenționam. Ne preocupa de altminteri foarte mult și starea noastră (hainele erau încă groaznic de fierbinți, iar pantalonii albi ai lui Gibberne, pîrliți pe coapse, căpătaseră o culoare cafenie-deschisă). Într-adevăr, nu am făcut nici o observație de valoare științifică

în timpul acelei întoarceri. Albina, desigur, dispăruse. M-am uitat după biciclist, dar cînd ajunserăm în Upper Sandgate Road, ieșise din raza vederii noastre, sau nu-l puteam zări din cauza circulației: tramcarul, cu pasagerii săi, însuflețiți acum cu toții și în mișcare, uruia prin dreptul bisericii din apropiere, gonind cu viteză.

Am observat totuși că pragul ferestrei prin care am sărit cînd am ieșit din casă era ușor pîrlit și că urmele picioarelor noastre pe pietrișul de pe cărare erau neobișnuit de adînci.

Aceasta a fost prima mea experiență cu Noul Accelerator. Toate întîmplările s-au petrecut într-o secundă sau două. Trăisem o jumătate de oră în timp ce orchestra cîntase, poate, două măsuri. Nouă însă ni se părea că întreaga lume se oprișe pentru ca noi s-o putem examina în voie. Luînd în considerație toate circumstanțele, și în special ținînd seama de pripeala cu care ne-am aventurat afară din casă, experiența s-ar fi putut cu siguranță termina mult mai neplăcut. Aceasta indică, fără îndoială, că Gibberne mai are încă mult de studiat înainte ca preparatul său să poată fi întrebunțat cu ușurință; dar eficacitatea lui este demonstrată fără nici o îndoială.

De la aventura aceasta, Gibberne a făcut progrese continue în ceea ce privește controlarea acțiunii preparatului. Am luat de cîteva ori sub conducerea sa doze măsurate, fără cel mai mic efect dăunător, deși trebuie să mărturisesc că nu m-am mai aventurat afară din casă, în timp ce eram sub influența Acceleratorului. Pot menționa, de exemplu, că această povestire a fost scrisă cu ajutorul său, într-o singură ședință, fără întreruperi — doar cît am ciugulit niște ciocolată. Am înce-

put la 6,25, și ceasul meu arată acum că a trecut aproape un minut după 6,30. Oricum, nu poți abūza asigurându-ți un lung interval neîntreput de muncă în mijlocul unei zile pline de obligații. Gibberne lucrează acum la aspectele cantitative ale preparatului său, făcând cercetări speciale asupra efectelor deosebite la diferite tipuri de constituții. El speră ca apoi să descopere un încetinitor cu ajutorul căruia să-i corecteze puterea, în prezent cam prea mare. Încetinitorul, utilizat singur, va avea, firește, un efect contrariu. El va permite pacientului său să concentreze multe ore obișnuite doar în câteva secunde și astfel să se mențină într-o inactivitate apatică, un fel de lipsă de vioiciune glacială în mediul cel mai însuflețit sau iritant. Cele două preparate vor produce cu siguranță o adevărată revoluție în viața civilizată. Este începutul eliberării noastre de „Jugul Timpului” despre care vorbește Carlyle. În timp ce „Acceleratorul” ne va permite să ne concentrăm cu o putere grozavă în orice moment sau ocazie care necesită maximum de efort intelectual și de vigoare, „Încetinitorul” ne va asigura o liniște deplină în momente de amărăciune și plictiseală oricât de mari. Poate că sînt puțin cam optimist în ceea ce privește „Încetinitorul”, care, desigur, abia de-acum încolo urmează să fie descoperit, dar despre „Accelerator” nu poate fi vorba de nici un fel de îndoială. Apariția sa pe piață într-o formă comodă, controlabilă și asimilabilă este o chestiune de câteva luni. Se va putea obține la toate farmaciile și drogheriile în niște sticlute verzi, la un preț ridicat, dar nicidecum exagerat, dacă se iau în considerație calitățile sale extraordinare. Se va

numi „Acceleratorul Nervos Gibberne”, și Gibberne spera că-l va putea furniza în trei concentrații : de 200, 900 și 2000, deosebite respectiv prin etichete galbene, roz și albe.

Fără îndoială că întrebuintarea sa face posibile tot felul de lucruri extraordinare ; firește unii s-ar putea deda cu impunitate chiar la acțiuni criminale, furișându-se printre interstițiile timpului. Ca orice preparat cu acțiune puternică poate da loc la abuzuri. Noi am discutat, totuși, foarte amănunțit acest aspect al chestiunii și am hotărît că e o chestiune de medicină legală, cu totul înafara sferei noastre de activitate. Vom produce și vom vinde „Acceleratorul”, iar în ceea ce privește consecințele, vom mai vedea.

CUPRINS

<i>Notă introductivă</i>	3
Oul de cristal	13
Bacilii furați	38
Steaua	48
Adevărul despre Pyecraft	65
Omul care putea face minuni	81
Moștenirea pierdută	107
În abis	117
Comoara din pădure	140
Poarta din zid	152
Ispitirea lui Harringay	178
O afacere cu struți	186
Fabricantul de diamante	194
Spargerea din Hammerpond Park	206
Prăvălia fermecată	217
Noul accelerator	233

D.
G.

Lei 4